

Učenički radovi grafičkoga dizajna i njihova povezanost s rješavanjem problema društvene zajednice

Odorčić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

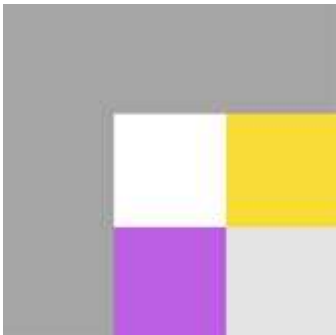
2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:184066>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-29**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Iva Odorčić

**UČENIČKI RADOVI GRAFIČKOGA DIZAJNA I NJIHOVA POVEZANOST S
RJEŠAVANJEM PROBLEMA DRUŠTVENE ZAJEDNICE**

DIPLOMSKI RAD

Slavonski Brod, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**UČENIČKI RADOVI GRAFIČKOGA DIZAJNA I NJIHOVA POVEZANOST S
RJEŠAVANJEM PROBLEMA DRUŠTVENE ZAJEDNICE**
DIPLOMSKI RAD

Predmet: „Metodika likovne kulture II“

Mentor: dr. art. Marko Šošić, doc.

Sumentori: dr. sc. Emina Berbić Kolar, izv. prof.

dr. sc. Irella Bogut, izv. prof.

Student: Iva Odorčić

Matični broj: 2718

Modul: A

Slavonski Brod

lipanj, 2018.

Za nastanak ovoga diplomskoga rada zaslužne su mnoge osobe. Zahvaljujem svome mentoru doc. dr. sc. Marku Šošiću koji je ažurno odgovarao na upite, redovito održavao konzultacije, te s velikim zanimanjem bio uključen u svaki dio moga diplomskoga rada. Također, zahvaljujem i svojim sumentoricama: izv. prof. dr. sc. Emini Berbić Kolar koja mi je od početka studija davala korisne savjete i usmjerila me prema mnogim aktivnostima u kojima sam sudjelovala, a koje sama možda ne bih otkrila, te izv. prof. dr. sc. Ireli Bogut koja mi je puno pomogla u ekološkome dijelu ovoga rada i s kojom sam uspješno sudjelovala na *Green* konferenciji u Osijeku. Zahvalu upućujem i Joispu Jagodaru, mag. edu. hrv. jez. i knjiž. i pov. koji je zaslužan za lekturu i korekturu moga rada.

Osim profesora koji su mi pomogli u nastanku ovoga rada, želim zahvaliti i onim osobama bez čije ljubavi, oslonca i podrške ne bih mogla biti ono što jesam. To su osobe koje su veći dio života bile uz mene, neke duže, neke kraće, ali dovoljno da ostave neizbrisiv trag u mome životu. Posebnu zahvalu upućujem svojoj baki Ivani Širer i djedu Antunu Šireru koji su mi od šeste godine drugi roditelji. Tijekom moga školovanja bili su mi pomoć, podrška i oslonac. Osim njih, važna je osoba u mome životu moj dečko Dino Rendulić koji mi je dao dosta ideja za ovaj rad, pomogao mi s prijevodom engleskih izvora, ali i mnogo više, pomogao mi je izgraditi samopouzdanje, neprestano me hrabrio i vjerovao u mene čak i kada ja nisam. Posebno mjesto u mome životu zauzimaju pravi prijatelji, oni na koje se uvijek mogu osloniti. Zahvaljujem svojoj prijateljici Andrei Blaževac, sada već učiteljici, koja mi je tijekom studiranja davala korisne savjete, s kojom sam sudjelovala u mnogim fakultetskim aktivnostima i s kojom sam godinama pjevala u zboru. Ivana Terzić, moja prijateljica iz gimnazije, uskoro i profesorica biologije i kemije, puno mi je pomogla u svezi s prirodoslovnim temama. Posebno mjesto zauzima i moja draga kolegica i prijateljica Valentina Mirković. Tijekom studiranja bila je moja desna ruka, s njom sam dosta putovala i sudjelovala na mnogim studentskim konferencijama.

Navela sam dosta osoba važnih za moj život, ali želim istaknuti još jednu koja nije fizički ovdje, no baš njoj želim posvetiti ovaj diplomski rad. To je moja majka Ines koja će zauvijek živjeti u mome srcu. Ona nije stigla napisati svoj diplomski rad, zato je ovo njezin i moj.

SAŽETAK

Jedno od izbornih područja predmeta „Likovna kultura“ je i Primijenjeno oblikovanje – dizajn. Koliko učitelji osnovnih škola u Slavonskome Brodu rade teme iz područja grafičkoga dizajna, te koliko su njihovi učenici upoznati s tim područjem, kao i što bi oni željeli raditi iz toga područja, pokazali su rezultati anketa. Kako ne bi sve ostalo samo teorija, provedene su radionice u trima brodskim osnovnim školama (iz svake škole odabran je jedan četvrti razred). Ideja je bila da učenici naprave proizvod grafičkoga dizajna, tj. plakat koji će biti izložen javnosti na Međunarodni dan rijeka, koji se obilježava 14. ožujka. Da bi učenici stvorili svijest o važnosti očuvanja rijeka, posebno rijeke Save potičući na taj način promišljanje o problemu lokalne razine, bilo ih je potrebno educirati o tome. Najprije je održana radionica iz područja ekologije koja je povezala različite sadržaje, a nakon toga likovna radionica na kojoj su nastali plakati u kombiniranoj tehnici, rađeni u paru. Izložba učeničkih plakata održana je u Galeriji umjetnina grada Slavnskoga Broda. Tom je prilikom popraćena.

Ključne riječi: grafički dizajn, Međunarodni dan rijeka, radionice, izložba.

SUMMARY

One of the specific fields in Art that you can choose from is also Applied Design – Design. Teacher surveys have shown that the majority chooses topics in Graphic Design. The survey shows that the majority of pupils choose posters among several topics in this area. To put it into practice, workshops in three primary schools in Slavonski Brod were conducted (in each school one 4th grade was chosen to participate). The idea was to create a graphic design product, that is a poster which would be presented in public on the International Day of Action for Rivers which is celebrated on March 14. There was a need for this type of education in order to raise pupils' awareness about the importance of preserving rivers, especially the Sava River, and in order to encourage critical thinking about the local problems. Therefore the first workshop on ecology was held, which included different contents, and afterwards an Art workshop was held where posters were made in pairs, in a combined Art technique. Each poster includes specially designed slogans made by pupils, which invite audience to think about the problems of pollution and the Sava River. The exhibition of the posters was held in the Art Gallery of the City of Slavonski Brod. The attendance of the exhibition has been followed.

Key words: Graphic Design, the International Day of Action for Rivers, workshops, exhibition.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. TEORIJSKI OKVIR.....	2
2. 1. Povijest plakata.....	2
2. 2. Strani autori plakata	3
2. 2. 1. Jules Cheret	3
2. 2. 2. Henri de Toulouse Lautrec	4
2. 3. Hrvatski autori plakata.....	5
2. 3. 1. Tomislav Krizman	5
2. 3. 2. Ivan Picelj	5
2. 3. 3. Boris Bućan.....	6
2. 3. 4. Boris Ljubičić	6
2. 3. 5. Ivana Tomljenović-Meller	7
2. 4. Dizajnerski studiji.....	9
2. 4. 1. Dizajnerski studio <i>Mirko Ilić Corp.</i>	9
2. 4. 2. Dizajnerski studio <i>Bruketa&Žinić OM</i>	9
2. 5. Različite podjele plakata	10
2. 6. Ekološki plakati	13
2. 7. UNICEF i dječji plakati	15
2. 8. Slogan kao važan element plakata	17
2. 9. Plakati nekad i danas	18
2. 10. Primjeri plakata po gradu	19
2. 10. 1. Mjesta na kojima se lijepe plakati.....	19
2. 10. 2. Vrste plakata	20
3. METODOLOGIJA	21
3. 1. Anketni upitnik za učitelje.....	23
3. 2. Anketni upitnik za učenike	23
3. 3. Radionica ekologije.....	24
3. 4. Blok sat likovnoga.....	25
3. 5. Izložba.....	28
4. REZULTATI I RASPRAVA	33
4.1. Rezultati anketnoga upitnika za učitelje	33
4.2. Rezultati anketnoga upitnika za učenike.....	45

4.2.1. Rezultati anketnoga upitnika učenika 4. a razreda OŠ <i>Ivan Goran Kovačić</i> ..	45
4.2.2. Rezultati anketnoga upitnika učenika 4. b razred OŠ <i>Hugo Badalić</i>	49
4.2.3. Rezultati anketnoga upitnika učenika 4. b razreda OŠ <i>Antun Mihanović</i> Slavonski Brod	52
4.2.4. Zajednički rezultati anketnoga upitnika za 4. razrede.....	57
5. ZAKLJUČAK	59
PRILOZI.....	62
LITERATURA.....	116

1. UVOD

Budući da sam tijekom studija imala priliku raditi plakate i reklame, te sa svojim mentorom surađivati u izradi logotipa Udruge studenata odgojnih i obrazovnih znanosti „Futuri Magistri“, odlučila sam da će moj diplomski rad biti iz područja likovne umjetnosti. U dogovoru s mentorom, odlučila sam da će se moj rad baviti područjem grafičkoga dizajna, točnije plakata. Područje grafičkoga dizajna uglavnom je sadržaj izbornih tema predmeta „Likovna kultura“. Nismo odmah mogli definirati temu, ali smo naveli više ideja. Odlučili smo povezati vizualne komunikacije, tj. grafički dizajn, s područjem ekologije i medijske kulture. Da bismo to uspjeli, zaključili smo da potrebno odabrati jedan dan kojim se nešto obilježava, ali da to ne bude neki poznati, poput Dana planeta Zemlja ili Dana voda. Nakon pregledavanja kalendara i onih jako poznatih i gotovo nepoznatih dana, odlučili smo se za Međunarodni dan rijeka koji se obilježava 14. ožujka. Trebali smo smisliti što ćemo istraživati te kako povezati učitelje i učenike. Dogovorili smo se da ću izraditi anketu za učitelje kojom ću ispitati koliko često na satu likovnoga rade teme iz područja grafičkoga dizajna, a ako ih ne rade često, zašto ih ne rade. Anketa za učenike osmišljena je s ciljem dobivanja podataka o temama iz područja grafičkoga dizajna koje bi oni voljeli raditi na satu likovnoga, a do sada nisu imali priliku. Ostalo je pitanje kako povezati teorijski dio s Međunarodnim danom rijeka. Odlučili smo da će cijelo istraživanje biti provedeno u Slavonskome Brodu. Odabrala sam tri osnovne škole te stupila u kontakt s učiteljicama četvrtih razreda. Iz svake škole (OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod, OŠ „Ivan Goran Kovačić“ i OŠ „Hugo Badalić“), dogovorila sam suradnju s jednom učiteljicom četvrtoga razreda. Svakoj od njih predložila sam plan istraživanja koji je prethodno dogovoren s mentorom. Imala sam sreću da su sve učiteljice pristale. Dogovorili smo se da ću održati jedan sat ekologije te dva sata likovnoga na kojemu bi učenici radili plakate kojima bi upozorili javnost na onečišćenje i zagađenje rijeke Save. Učenici su radili u parovima, a tehnika je bila kombinirana. Koristili su tempere, tuš, kolaž i akvarel. Kako bi cijelo istraživanje bilo društveno angažirano, dogovoreno je da će svi učenički plakati biti izloženi u Galeriji umjetnina grada Slavonskoga Broda te da će javnost biti obaviještena o tome i pozvana na izložbu. Koliko građane Slavonskoga Broda zanima što im učenici žele poručiti, zanimljivo je za pratiti, zato smo dogovorili takvu izložbu. Tek nakon dogovorene suradnje sa svima uključenima u moj diplomski rad, te detaljno razrađenih ideja, dogovoren je konačan naslov diplomskoga rada. On glasi: „Učenički radovi grafičkoga dizajna i njihova povezanost s rješavanjem problema društvene zajednice“.

2. TEORIJSKI OKVIR

2. 1. Povijest plakata

U rimsko su se doba obavijesti ispisivale na zidovima ili na drvenim pločicama. Preteče plakata mogle bi biti takve oslikane pločice na kojima su se ispisivala imena glumaca, o čemu svjedoči slikar Klaud kojega spominje Plinije mlađi. Plakati se ispisuju rukom u srednjemu vijeku, ali tek pojavom tiska ulaze u opću uporabu. U šesnaestome se stoljeću plakat javlja kao letak manjega formata s tekstom i ilustracijama u drvorezu ili bakrorezu. Pojavom prvih političkih stranaka u Engleskoj i Francuskoj tijekom sedamnaestoga i osamnaestoga stoljeća česti su politički letci s karikaturama.¹ Iako je litografija izumljena 1798., u početku je bilo presporo i skupo proizvoditi plakate. Većina plakata bile su drvene ili metalne gravure s malo boje ili dizajna.²

Učenici koji su sudjelovali u ovome istraživanju radili su plakate kombiniranom tehnikom, a njihov je sadržaj trebao isprovocirati, to jest potaknuti ljude na djelovanje. Jedan od prvih umjetnika koji se rugao u formi plakata, bio je Jules Cheret, francuski slikar i grafičar koji je od 1866. u Parizu usavršio tehniku višebojne litografije. Na prijelazu stoljeća, plakat dobiva zamah u razdoblju *jugendstila*, odnosno secesije. Istaknuti su predstavnici toga stila: Čeh Alphonse Mucha, Austrijanac Gustav Klimt i Englez William Morris. U dvadesetome stoljeću dolazi do pojave ruske avangarde, te likovno uspješnih rješenja plakata. U Hrvatskoj se početkom dvadesetoga stoljeća plakat bave Tomislav Krizman i Ljubo Babić.³ Dvadesetih godina dvadesetoga stoljeća u Europi, u plakatu i dizajnu općenito, prednjači visoka škola za dizajn *Bauhaus* u čijemu je radu sudjelovala i jedna Hrvatica, Ivana Tomljenović-Meller. Ivana je voljela prikazivati mnoge probleme svoga vremena, kao i učenici koji su plakatima prikazali problem zagađenja i onečišćenja rijeke Save. Ime *Bauhaus*, koje je bilo ime škole i umjetničkoga pokreta, nastalo je u Njemačkoj 1919. godine. Cilj je bio preispitati ljudske potrebe, mogućnosti materijala i vremena u kojemu je djelovao.⁴ Središnja je ideja *Bauhaus* opsežno obučavanje nove generacije kompetentnih i predanih dizajnera koji će provesti revoluciju svakidašnjega života kako bi stvorili novi i bolji svijet. Walter Gropius stvorio je *Bauhaus* i postavio temelje njegova učenja. Njegovo je razmišljanje bilo da različiti majstori pružaju individualno poučavanje. Eksperimentiranje je i dizajniranje u *Bauhausu* postalo srž

¹ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

² <http://www.internationalposter.com/about-poster-art/a-brief-history-of.aspx>, pribavljeno 22. siječnja 2018.

³ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

⁴ <https://www.avantgarde-museum.com/hr/museum/kolekcija/umjetnici/ivana-tomljenovic-meller-pe4529/>, pribavljeno 5. svibnja 2018.

navedenoga dizajnerskoga obučavanja. U radionicama *Bauhausa*, odijeljenost poučavanja i prakse u velikoj je mjeri uklonjeno.⁵ *Bauhaus* je zabranjen 1933. dolaskom nacista na vlast. Današnji se dizajn i proizvodnja svih uporabnih predmeta temelji na *Bauhausu*, odnosno idejama proizišlima iz njegova učenja.⁶ Poznate su dvije hrvatske umjetnice u *Bauhausu*. Od njih se posebno ističe Ivana Tomljenović Meller, koja se opredijelila za plakate i fotografije. Otti Berger značajna je za dizajn tekstila. Jedan primjer tekstila koji je dizajnirala Otti Berger možete vidjeti na slici 1. u priložima. Nešto više o Ivani Tomljenović Meller i njezinim djelima bit će riječi u daljnjemu radu.

Tridesetih godina dvadesetoga stoljeća u Njemačkoj su bili popularni politički plakati grupe „Nova stvarnost“, koja reagira na Hitlera, a to posljedično utječe i na likovni izraz grupe „Zemlja“ u Hrvatskoj. U Hrvatskoj se sredinom dvadesetoga stoljeća plakatima posebno istaknuo Boris Bućan, čiji su plakati poput slika, baš kao što su i plakati koje su napravili učenici koji su sudjelovali u istraživanju. Na kraju dvadesetoga stoljeća vodeću ulogu u plakatima u Hrvatskoj ima svjetski nagrađivani Boris Ljubičić, koji stvara zbunjujuće izazovne plakate, slično kao učenici koji su svojim plakatima o problemu rijeke Save htjeli potaknuti javnost na razmišljanje.⁷

2. 2. Strani autori plakata

2. 2. 1. Jules Cheret

Jules Cheret je u Parizu usavršio tehniku višebojne litografije. *3 stone lithographic process* Julesa Chereta predstavlja proboj koji je omogućio umjetnicima postizanje svake boje duginoga spektra. Iako je proces bio težak, rezultat je bio izvanredan intenzitet boje i teksture – s uzvišenom prozračnošću i nijanosom/preljevom nemogućim u drugim medijima (do danas). Kombinacija riječi i slike u atraktivnome i ekonomičnome formatu dopustila je litografskomu posteru ulazak na vrata modernoga doba reklamiranja.⁸ Cheret je stvorio novi stil plakata: s jedne strane elegantan, s druge duhovit. Poznat je po prpošnim ženskim likovima. Od njegova prezimena potječe naziv *šeretski*. Taj naziv označava ismijavanje, ruganje. Cheret se među prvima rugao u formi plakata. Rugati se ne mora nužno značiti nešto loše, nego nešto što će provocirati na pozitivan način i potaknuti ljude na promišljanje o nekome problemu. Svi će prije primijetiti vrlo neobičan plakat provokativna sadržaja, nego neki obični. Baš ta činjenica prava

⁵ <https://www.bauhaus100.de/en/past/teaching/>, pribavljeno 5. svibnja 2018.

⁶ <https://www.avantgarde-museum.com/hr/museum/kolekcija/umjetnici/ivana-tomljenovic-meller-pe4529/>, pribavljeno 5. svibnja 2018.

⁷ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

⁸ <http://www.internationalposter.com/about-poster-art/a-brief-history-of.aspx>, pribavljeno 22. siječnja 2018.

je poveznica Julesa Chereta i ovoga istraživanja. Učenici su plakatom trebali prikazati onečišćenje i zagađenje rijeke Save te osvijestiti i pozvati ljude na djelovanje. Moglo bi se reći da su najneobičniji učenički plakati (bilo zbog slogana ili crteža/slike) pomalo šeretski jer su sredstvo koje će uznemiriti svijest građana i potaknuti ih na djelovanje. Cheretove plakate ne stiliziraju ornamentalnost poput njegovih suvremenika. Slova doživljavamo mnogo utilitarnije, ona vrše svoju funkciju prenošenja obavijesti jer je prisutna velika količina podataka. Crveni natpis *La Closerie...* urušava se u dijagonalu stvarajući napetost prisutnu i na ilustraciji što prikazuje slika 2. dok *Pipermint* prikazuje međuodnos slova s okolicom pri čemu slova kruže po obodu crvene polukružne pozadine, što se vidi na slici 3.⁹

2. 2. 2. Henri de Toulouse Lautrec

Henri de Toulouse Lautrec zaslužan je za shvaćanje plakata kao „ulične slike“, što je dodatno postigao razvijajući tehniku litografije, grafičku tehniku plošnoga tiska. Litografski se predložak radi na uglačanom kamenu, koji zbog svoje tvrdoće izdržava velike edicije (ukupni broj otisaka) bez deformacije crteža, što nije slučaj s drugim tehnikama (bakrorez ili drvorez), na kojima zbog jakoga pritiska preše, crteži ubrzo gube kvalitetu.¹⁰ Godine 1891., prvi neobični poster Toulousea Lautreca *Moulin Rouge*, podigao je status postera od lijepe umjetnosti i izazvao postersku pomamu.¹¹ Zbog rana iz djetinjstva koje su na njemu ostavile trag, Henri de Toulouse Lautrec često se osjećao odbačenim iz aristokratskoga društva u kojemu je rođen, te je mnogo vremena živio na marginama društva. Posjećivao je *Moulin Rouge*, poznati pariški noćni klub nazvan po crvenoj vjetrenjači na krovu. Na njegovoj slici kluba opisani su mnogi njegovi prijatelji i omiljeni zabavljači što prikazuje slika 4. Toulouse Lautrecov postimpresionistički stil visoko je osobna kombinacija impresionističkih zanimanja za suvremene značajne objekte i svoju vlastitu ekspresionističku boju i crtu. Jezivo zeleno svjetlo ukazuje na nezdravu atmosferu. Umjetnik je dodao vizualnu dramu koristeći različite crte. Toulouse-Lautrec kao grafičar nema premca. Svojim posterima postavlja kriterije za reklamu koji će rijetko biti dosegnuti jer se likovi tako stapaju s tekстом da ne mogu opstati jedno bez drugoga. (Janson H. W. i A. F. Janson, 2003) Prikaz društvenoga problema na pomalo dramatičan način povezuje Henrija Toulousea Lautreca i učeničke plakate o rijeci Savi. Naime, učenici su prikazali društveni problem (koji je ujedno ekološki, ali se tiče društva). Dramatičnost se na njihovim radovima ogleda u tamnim bojama, zgužvanim komadima kolaža

⁹ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

¹⁰ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

¹¹ <http://www.internationalposter.com/about-poster-art/a-brief-history-of.aspx>, pribavljeno 22. siječnja 2018.

koje su neki učenici koristili za smeće i otpad, te sloganima koji predstavljaju vapaj za promjenom načina života i odnosa prema rijeci Savi.

2. 3. Hrvatski autori plakata

2. 3. 1. Tomislav Krizman

Tomislav Krizman hrvatski je slikar i grafičar, utemeljitelj moderne hrvatske grafike. Slikao je u ulju, temperi i akvarelu. Motivi su mu bili mrtva prirode, portreti i krajolici. Njegov je grafički opus prepoznatljiv po širokim plohamo boje i čvrstome crtežu, ritmičkim izmjenama tamnih i svijetlih ploha te ponekad naglašenim detaljima. Često je isticao oštre linije te oštro rezane siluete likova. Uz samostalne listove, izdavao je i mape bakropisa. Kombiniranjem secesionističke i pučke ornamentike nastojao je reformirati naš umjetnički obrt. U duhu secesije i *art décoa* opremao je i ilustrirao knjige i časopise, radio nacрте za diplome, plakete, kataloge, plakate, porculan i staklo; radio je scenografiju i kostimografiju dramskih i opernih djela.¹² Pjevačica i recitatorica Marya Delvard bila je nadahnuće Tomislavu Krizmanu koji ju je portretirao u grafici, a njezin je nastup ovjekovječio na antologijskome plakatu. Kao što se vidi na slici 5., Krizman je nekonvencionalno smjestio lik (Maryu Delvard) uz lijevu okomicu kompozicije, te je tonskom modelacijom oblikovao siluetu tijela u odnosu na pozadinu, naglašavajući dramatičnost kontrastnim prijelazima. U gornjemu desnomo kutu u verzalu stoji samo ime umjetnice. Krizmanova *Marya Delvard* pripada vrhuncu umjetnikova plakatnoga opusa, rad koji je obilježio hrvatsku secesiju i dao joj pečat srednjoeuropskoga kulturnoga kruga.¹³

2. 3. 2. Ivan Picelj

Ivan Picelj razvio je svoj specifičan slikarski smjer geometrijske apstrakcije pod utjecajem tada modernoga konstruktivizma i *Bauhausa*. Sudjelovao je u nastanku i širenju međunarodnoga pokreta „Nove tendencije“ (1961.-1967.), za čije je izložbe stvorio niz radova, istražujući vizualnu percepciju, matematičke ritmove i pomake čestica. Picelja je zainteresirala fizička dimenzija vida, i njezin subjektivni dojam. Istraživao je granice percepcije i tako počeo stvarati u duhu *op arta*. Picelj je od 1960-ih vrlo aktivan grafički dizajner. Jedan je od pionira grafičkoga dizajna koji je bitno unaprijedio vizualnu kulturu grafičkoga oblikovanja u zemlji.¹⁴ Šezdesetih godina dvadesetoga stoljeća u Zagrebu su se održavale izložbe manifestacije „Nove

¹² <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

¹³ <http://dizbi.hazu.hr/object/30654>, pribavljeno 5. lipnja 2018.

¹⁴ <http://www.galerijadivila.hr/hr/autori/ivan-picelj.html>, pribavljeno 30. travnja 2018.

tendencije“, što predstavlja važno razdoblje u hrvatskoj povijesti umjetnosti jer je tada nastajao novi svjetski trend uporabe tehnologije u umjetnosti koji uključuje računalnu grafiku, kinetičku umjetnost i luminoplastiku. Centar toga internacionalnoga pokreta bio je Zagreb. Piceljeva geometrijska apstrakcija vidi se na slici 6. koja prikazuje plakat „Nove tendencije 2“. ¹⁵

2. 3. 3. Boris Bućan

Boris Bućan svojim udaljavanjem od tradicionalnoga shvaćanja likovne umjetnosti prema ambijentalnoj, konceptualnoj umjetnosti, performansu ili novim medijima, obilježio je domaću umjetničku scenu kraja dvadesetoga stoljeća. Još za vrijeme studija započeo se intenzivno baviti grafičkim oblikovanjem te je već tada privlačio pažnju plakatima za Galeriju Studentskoga centra i Dramsko kazalište „Gavella“. Svojim osebujnim pristupom i idejom, snažno je utjecao i na formiranje čitave generacije dizajnera. Njegova se djela danas nalaze u najistaknutijim muzejima i galerijama u svijetu. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja. Bućanov plakat „Žar ptica“ (1982.) za balet *Petruška* Igora Stravinskoga u izvedbi splitskoga HNK, objavljen je na naslovnici kataloga izložbe *The Power of Poster* londonskoga Victoria and Albert Museuma u kojemu je dao pregled povijesti oblikovanja plakata za koji je odabrano oko 250 najboljih radova nastalih od 1870. do danas. ¹⁶ Na plakatu „Žar ptica“, koji prikazuje slika 7., iskorišten je komplementarni kontrast crvene i zelene boje, kao i kontrast kvantitete - tri mala punkta crvene u ravnoteži s dominantnom zelenom, zajedno u piramidalnoj, trokutnoj kompoziciji. Perje ptice stilizirano je upravo u trokutne forme. ¹⁷ Ulazak Bućanova plakata u katalog takve važnosti smatra se Bućanovim najvećim uspjehom. Boris Bućan dobitnik je nagrade Hrvatskoga dizajnerskoga društva za životno djelo 2006. godine. ¹⁸ Bućan je jedan od starijih autora plakata, odnosno djelovao je u vremenu kada su se plakati slikali, dok su se kasnije počele koristiti suvremene tehnike poput fotografije i sl., te je to poveznica s plakatima koje su stvorili učenici, sudionici istraživanja.

2. 3. 4. Boris Ljubičić

Boris Ljubičić potvrđeni je istraživač na polju vizualnih komunikacija i dizajna. Njegovi su radovi citirani i postulati su u svim kategorijama: plakat, knjiga, tv-dizajn, tipografija, vizualni identitet. Radovi su mu neujednačeni, izazovni i zbunjujući. Posebno se posvetio prostoru i identitetu u sportu, kulturi, gospodarstvu i politici. Gotovo za sve radove izborio se putem

¹⁵ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

¹⁶ <http://dizajn.hr/blog/profil-boris-bucan/>, pribavljeno 30. travnja 2018.

¹⁷ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

¹⁸ <http://dizajn.hr/blog/profil-boris-bucan/>, pribavljeno 30. travnja 2018.

natječaja. Godine 2002. pokrenuo je inicijativu za oblikovanje našega kontinenta „EUROPA 2020“. Godine 1988. u Zagrebu je osnovao i registrirao tvrtku *STUDIO INTERNATIONAL d.o.o.*, koji ne nosi uobičajeno ime vlasnika i dizajnera. Studio je registriran za aktivnosti vezane uz vizualne komunikacije, oblikovanje grafičkih rješenja i predmeta, izdavačku djelatnost i realizaciju.¹⁹ Jedan je od najpoznatijih Ljubičićevih plakata plakat „Volim kvadrat i krug“ koji je prikazan na slici 8. Dizajniran je za Međunarodni dan muzeja 18. svibnja 2000. Tim je radom obilježio kraj dvadesetoga stoljeća i drugoga tisućljeća sintezom kvadrata i kruga.²⁰ Kvadrat simbolizira kulturu Zapada, a krug Istoka te predstavljaju sintezu i pomirljivost kultura. Na međunarodnome dizajnerskome natječaju, koji svake godine organizira najstariji europski dizajnerski centar *Design Zentrum Nordrhein-Westfalen*, između 1032 rada, velika svjetska nagrada za 2000./2001. *Red Dot: Best of the Best* pripala je upravo Ljubičićevu plakatu „Volim kvadrat i krug“. ²¹ Plakati Borisa Ljubičića pomalo su izazovni i zbunjujući. Učenički plakati nisu toliko zbunjujući, ali se često dogodi da zastanemo i proučavamo što je to dijete prikazalo jer ono polazi od konkretnoga, odraslima često zanemarivoga. Uz tu zbunjenost, učenički su plakati izazovni jer izazivaju promatrače na djelovanje, što vrlo dobro pokazuju plakati učenika koji su sudjelovali u istraživanju koji izazivaju motivima, ali i sloganima.

2. 3. 5. Ivana Tomljenović-Meller

Ivana Tomljenović-Meller prva je žena koja je djelovala u *Bauhausu*. Njezini su glavni interesi posterski dizajn i obrada fotografija.²² Fotografije koje je u vrijeme studija Ivana Tomljenović napravila na *Bauhausu*, pokazuju sve značajke nove osjećajnosti i nove vizualne kulture: vertikalna perspektiva, donji rakursi, katkad bizarna tematika, efekti svijetlo-tamno, dvostruka ekspozicija, eksperimenti s negativima i fotomontaža. Poletnu i dinamičnu atmosferu kakva je vladala na *Bauhausu* u Dessau, Ivana Tomljenović zabilježila je svojom kamerom. Na njezinim fotografijama prisutan je svakodnevni život studenata *Bauhaus*a, njezinih poznanika i prijatelja, ali i nedvosmislena orijentacija prema novoj estetici fotografske slike.²³ Muzej grada Zagreba organizirao je izložbu „Zagrepčanka u *Bauhausu*“ na kojoj su predstavljene fotografije Ivane Tomljenović-Meller koje predstavljaju njezinu autobiografiju. Za tu su izložbu zaslužni: Željka Kolveshi, voditeljica izložbenoga projekta i stručna savjetnica, Leila Mehulić, autorica

¹⁹ <http://www.ulupuh.hr/hr/straniceclanova.asp?idsekcije=3&idclana=233>, pribavljeno 29. travnja 2018.

²⁰ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

²¹ <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

²² <https://www.bauhaus100.de/en/past/people/students/ivana-tomljenovic/>, pribavljeno 5. svibnja 2018.

²³ <https://www.avantgarde-museum.com/hr/museum/kolekcija/umjetnici/ivana-tomljenovic-meller~pe4529/>, pribavljeno 10. svibnja 2018.

konceptije izložbe, Željko Kovačić, čiji je doprinos vidljiv u likovnome i prostornome oblikovanju izložbe, te Kuna zlatica, dizajnerski studio čiji je doprinos bio oblikovanje Ivaninih plakata. Leila Mehulić, autorica konceptije izložbe, o Ivani i njezinome stvaralaštvu rekla je: „Teško je reći bi li Tomljenovićeve, koja sama nije imala potrebu upriličiti niti jednu izložbu, za sebe rekla da je umjetnica. Više od umjetničkih, vrednovala je svoje vrhunske sportske domete. Ipak, okolnost koja joj je ponajviše odredila život bila je upravo umjetnička škola u Dessauu. Od trenutka kada je stupila u nju, 1929. g., usvojila je uvjerenja koja su, kao i većini studenata s Bauhauusa, uvjetovala njezinu nomadsku i avanturističku sudbinu. Nedugo prije smrti, teško bolesna Ivana Tomljenović-Meller složila je albume posvećene značajnim osobama i događajima iz svojega života i upotpunila ih komentarima i ilustracijama. Bez životnoga partnera i potomaka, svjesna skorašnje smrti, ispisala je ovu sentimentalnu autobiografiju u nadi da će ona naći svojega čitatelja. Tako je na kraju svoje oporuke zabilježila: “U ovim albumima je čitav moj život. Zato molim nasljednike da ih ne bace.” A taj život nije bio samo živopisan, već je jasno zrcalio i gotovo sve važne društvenopolitičke mijene XX. stoljeća.”²⁴ Željka Kolvešić, voditeljica izložbenoga projekta i stručna savjetnica, dala je sljedeći komentar na Ivanino stvaralaštvo: „Dajući značenje iznimno velikom broju prisutnih osoba koje je izdvojila iz starih i uvrstila u nove albume, sama ih je predstavila kao komplementarnu stranu svojega portreta: obitelj, prijatelji, ljubavi, suprug Alfred Meller. Godine svekolikog formiranja njezine ličnosti za boravka u Bauhausu obilježili su profesori Hannes Meyer, Josef Albers, Walter Peterhans te kolege i najbliži prijatelji Naftali Rubinstein, Kurt Stulp, Otto Holz, (Char) Lotte Rothchild,... učenice i kolege na školama gdje je radila. Dakle, bez svih njih, bez osoba njezinog alter ega, portret Ivane Tomljenović-Meller bio bi nepotpun.”²⁵ Primjer jedne Ivanine fotografije prikazuje slika 9. koja se nalazi u priložima. Kao što je navedeno, Ivana se bavila sportom, zato ne čudi da je stvarala i sportske plakate, poput onoga kojim promovira rukomet. Ivana je prikazivala i tipične muške stvari, poput raznih alata, što prikazuje plakat „Istoksid“, koji se može vidjeti na slici 10. Na njemu se ističe slogan „čuva željezo od rđe i drvo od truleža“ i „gotovo za mazanje“. Plakati Ivane Tomljenović-Meller često su nastali od fotografija koje je sama fotografirala, što pokazuje da je išla u korak s vremenom. Osim što je prva žena u *Bauhausu*, značajna je po tome što je prikazivala sve, i muške i ženske teme. Ipak se često

²⁴ <http://www.mgz.hr/hr/izlozbe/ivana-tomljenovic-meller---zagrepcanka-u-bauhausu,218.html>, pribavljeno 10. svibnja 2018.

²⁵ <http://www.mgz.hr/hr/izlozbe/ivana-tomljenovic-meller---zagrepcanka-u-bauhausu,218.html>, pribavljeno 10. svibnja 2018.

bavila problematikom sporta, što je s jedne strane poveznica s učeničkim plakatima koji su se opredijelili za rijeku Savu i prikazali problem njezina zagađenja i onečišćenja.

2. 4. Dizajnerski studiji

2. 4. 1. Dizajnerski studio *Mirko Ilić Corp.*

Mirko Ilić rođen je u Bosni, te je svojim djelovanjem obilježio jugoslavensku umjetnost, djelujući na prostorima današnje Republike Hrvatske. U Europi je crtao stripove, ilustracije, umjetnički usmjerene postere, knjige i omote ploča. Kada je stigao u SAD postao je umjetnički voditelj *Time Magazine International Editiona*. Godine 1995. osnovao je svoju tvrtku *Mirko Ilić Corp.* Njegova tvrtka dizajnira za klijente širokoga spektra, od besplatnih organizacija do luksuznih klijenata. Za svoj je rad dobio brojne nagrade te se njegovi radovi nalaze i u kolekciji institucija poput *Smithsonian Museum* i *MoMA*, New York. Mirko je koautor nekoliko knjiga sa Steveom Hellerom, uključujući i *Genius Moves: 100 Icons of Graphic Design, Handwritten, The Anatomy of Design, Stop Think Go Do, Lettering Large, and Presenting Shakespeare*. S Miltonom Glaserom napisao je *The Design of Dissent*. Organizirao je i sudjelovao u emisijama i predavanjima diljem svijeta. Mirko je završio i dobio majstorsku diplomu ilustracije Škole za vizualnu umjetnost u New Yorku. Njegov je studio posebno poznat po jakim vizualnim konceptima.²⁶ Jedan od razloga Ilićeva preseljenja u SAD bilo je sputavanje slobode izražavanja na prostorima nekadašnje Jugoslavije. Često je prikazivao političke, društvene i socijalne teme oštro kritizirajući i provocirajući vlast. Baš to Ilićevo provociranje i kritiziranje povezano je s učeničkim plakatima koji kritiziraju ljude koji se loše odnose prema rijeci Savi, što pojedince, što vlasnike tvornica koji je zagađuju i onečišćuju. Također, i Mirko Ilić i učenici imaju namjeru provocirati kako bi društvenu zajednicu potaknuli na promišljanje o problemima.

2. 4. 2. Dizajnerski studio *Bruketa&Žinić OM*

Reklamnu agenciju *Bruketa&Žinić OM* osnovali su Hrvati Davor Bruketa i Nikola Žinić. Cjelokupan profesionalni uspjeh Davora Brukete vezan je uz agenciju *Bruketa&Žinić OM* u kojoj je radio na brojnim projektima kao voditelj ili dio tima. Agencijski projekti osvojili su više od 300 međunarodnih stručnih nagrada, a agencijski se radovi kontinuirano objavljuju u nekima od najuglednijih stručnih publikacija u svijetu. Davor Bruketa redovito predsjedava žirijima na značajnim svjetskim stručnim natjecanjima, također je i gost predavač na hrvatskim

²⁶ <https://mirkoilic.com/about/>, pribavljeno 10. veljače 2018.

i stranim konferencijama i sveučilištima.²⁷ Nikola Žinić suosnivač je i kreativni direktor reklamne agencije *Bruketa&Žinić OM* i veliki ljubitelj računalnih igara i znanstvene fantastike. Svi njegovi uspjesi vezani su uz tu međunarodnu agenciju gdje je radio na brojnim projektima kao voditelj ili dio tima. Kao i Davor Bruketa, i Žinić je redovito član prestižnih marketinških žirija te održava stručna predavanja i radionice u Hrvatskoj i regiji.²⁸ Agenciju *Bruketa&Žinić OM* osnovali su 1995. osnovali Davor Bruketa i Nikola Žinić, a od tada je proglašena drugom najučinkovitijom neovisnom reklamnom agencijom na svijetu i uvrštena među 200 najboljih dizajnera ambalaže na svijetu (*Lürzer's Archive*, Beč, 2015.) Jedna je od najviše nagrađivanih reklamnih agencija u jugoistočnoj Europi s preko 450 međunarodnih nagrada za kreativnost i efikasnost u oglašavanju i dizajnu. Agenciju čini oko 90 kreativaca i stručnjaka za brend strategiju, dizajn ambalaže, grafički, prostorni, produkt i *UX/UI* dizajn, strateško planiranje, internetsku analitiku, e-trgovinu i sve vrste *online* i *offline* marketinških komunikacija.²⁹

2. 5. Različite podjele plakata

Prema namjeni, plakati se mogu podijeliti u četiri kategorije. Budući da će u ovome diplomskome radu biti riječ uglavnom o ekološkim plakatima (o čemu će biti detaljnije u nastavku), za svaku kategoriju plakata navodi se primjer ekološkoga plakata koji pripada pojedinoj kategoriji.

Plakate prema namjeni dijelimo na:

- plakat proizvoda (zanimanje potencijalnoga kupca za kupnju proizvoda koji reklamira; primjeri moguće karakteristike ekološkoga proizvoda; izvorske vode – „Jamnica“, „Studena“ i dr.)
- plakat usluga (zanimanje potencijalnoga korisnika ili potrošača svojom ponudom, npr. turistički plakati koji ističu prirodne ljepote)
- plakat obavijesti (zanimanje za sudjelovanje, plakati kojima se obilježavaju svjetski ili europski dani zaštite okoliša, voda, močvarnih staništa i sl.)
- plakat upozorenja (privlačenje pozornosti te navođenje na razmišljanje, npr. o ugroženim
- vrstama, o opasnosti od požara i sl.).³⁰

²⁷ <http://www.adris.hr/odnosi-s-javnosc/zaklada-adris/o-zakladi/tijela-zaklade/zivotopisi/davor-bruketa-zivotopis/>, pribavljeno 29. travnja 2018.

²⁸ <http://2017.fantastic-zagreb.com/igor-hofbauer/>, pribavljeno 29. travnja 2018.

²⁹ <http://bruketa-zinic.com/hr/o-nama/>, pribavljeno 29. travnja 2018.

³⁰ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

Plakati koji su nastali kao dio istraživačkoga dijela ovoga diplomskoga rada dijelom pripadaju plakatu obavijesti jer se njima obilježava Međunarodni dan rijeka, a dijelom su i plakati upozorenja jer im je cilj privlačenje javnosti te navođenje na promišljanje o problemu onečišćenja i zagađenja rijeke Save.

Stane Bernik, povjesničar umjetnosti, likovni kritičar i redoviti profesor na Akademiji likovne umjetnosti u Ljubljani, postavlja tri pojavne problemske razine s obzirom na vrste plakata.

To su:

- kulturni
- propagandni
- politički plakat.³¹

Plakati koje su izradili učenici četvrtih razreda dijelom bi se mogli uklopiti u sve navedene problemske razine. Ističu rijeku Savu kao dio kulturne baštine svoga grada, ukazuju na njezinu važnost pri čemu do izražaja dolazi njihov samostalno osmišljen slogan, a dijelom imaju i politički karakter jer su usmjereni što većem broju ljudi, građanima grada Slavnskoga Broda i široj javnosti, s ciljem promjene njihova djelovanja i očuvanja rijeke Save.

Prema tehnikama pripreme postoje plakati nastali:

- graviranjem (bakrorez - crtež urezan u bakrenu ploču i drvorez - crtež izdubljen u drvenoj ploči)
- litografijom (urezivanjem crteža u kamenu ploču)
- slikanjem (crtež, ulje, akvarel, kolaž)
- fotografijom
- računalnom tehnikom
- kombiniranim tehnikama.³²

Kao što je već prikazano u povijesnome dijelu, prvi su plakati nastali litografskom tehnikom, kasnije i slikom, da bi današnji bili u skladu sa suvremenom tehnologijom koristeći se: fotografijom, računalnim tehnikama te kombinacijom različitih tehnika. Učenički plakati, nastali kao dio ovoga istraživanja, napravljeni su kombiniranom tehnikom koja uključuje: kolaž, tempere, tuš i akvarel.

Prema veličini plakati su podijeljeni na:

- obične (standardna tiskarska veličina)

³¹ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

³² http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

- veće (nestandardna tiskarska veličina)
- *jumbo* (neograničeno velike).

Jumbo plakat najpoznatiji je i najčešći medij u vanjskome oglašavanju. *City light* plakat posebna je vrsta plakata s pozadinskim osvjetljenjem, najčešće smješten uz glavne prometnice, na velikim trgovima, na tramvajskim i autobusnim stanicama i sl. Baneri označavaju plakate koji su učvršćeni s dvije strane, na fleksibilnoj podlozi. Zbog svoje fleksibilnosti i jednostavnosti upotrebe postaju sve popularniji vanjski medij. Zbog mogućnosti spajanja dijelova, dimenzije banera mogu biti neograničeno velike. Izbor materijala je raznolik: papir, plastične cerade, tekstil, *tyvek*, poliesterski film. Namjena mu je raznolika: cerade, zastave, transparenti, dekorativne oglasne ploče, itd.³³

Plakati koje su izradili učenici četvrtih razreda triju brodskih osnovnih škola nastali su na četvrtini hamer papira (veličina hamera je A0), što je otprilike obična veličina plakata ili nešto manja od obične.

Prema načinu obrade plakati su podijeljeni na:

- kaširane (plakati zalijepljeni na čvrstu ili fleksibilnu podlogu; mogu se izložiti kao viseći ili samostojeći pano)
- uokvirene (kaširani plakat uokviruje se i često se koristi u dekorativne svrhe; na sajmovima, u poslovnim prostorima...)
- plastificirane (nanošenjem tankog *PE* filma na plakat postiže se dodatna mehanička ili UV zaštita te odgovarajući vizualni efekt).³⁴

Učenički su plakati rajsne glama pričvršćeni za drvene letvice te postavljeni na zid izložbenoga prostora Galerije umjetnina grada Slavenskoga Broda.

U materijale koji se mogu koristiti za plakate ubrajamo: mat papire različitih debljina, sjajne ili polusjajne papire, različite specijalne materijale, slikarsko platno, poliesterske folije i dr.³⁵

Za svoje su plakate učenici koristili četvrtinu hamer papira kao podlogu na koju su lijepili izrezane ili trgane komade kolaža, ili su slikali tušem, temperama i akvarelom.

U procesu nastajanja plakata, postoji odnos naručitelja i autora. Dobro je ako takav odnos doprinese stvaranju plakata koji mora zadovoljiti osnovne estetske i komunikacijske kriterije.

Estetski kriteriji podrazumijevaju:

- odnos slike i teksta

³³ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

³⁴ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

³⁵ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

- uporabu boja
- veličinu slova / brojki
- vidljivost poruke.

U komunikativne kriterije ubrajamo:

- jasnoću poruke sadržaja koji se oglašava
- vidljivost u odnosu na promatrača
- podatke o izdavaču i autoru.³⁶

U daljnjemu je radu opisana provedba provedenih radionica s učenicima tijekom kojih su učenici bili pripremljeni za izradu plakata. Da njihova djela budu povezana s navedenim kriterijima, autorica, u ulozi naručitelja, nije bila prezahtjevna što se tiče estetskih kriterija, tj. odnosa slike i teksta, uporabe boja, veličine slova/brojki i vidljivosti poruke. Nije im bio nametnut omjer slike i teksta niti uporaba boje, nego im je dana sloboda u odabiru načina prikazivanja vlastitoga viđenja problema zagađanja i onečišćenja rijeke Save. Jedino im je bilo zadano korištenje kombinirane tehnike, s naznakom da je potrebno koristiti barem dvije, a bilo bi poželjno sve četiri. Što se tiče veličine slova i vidljivosti poruke, nije im bila zadana određena veličina, ali je istaknuto da će radovi biti izloženi u galeriji te da bi njihovi slogani trebali biti uočljivi. Od komunikativnih kriterija posebna je pozornost usmjerena na njihove samostalno osmišljene slogane vodeći računa o jasnoći poruke koju žele prenijeti. Nije zadirano u njihove ideje. Ako je primijećeno da neke poruke nisu dovoljno jasne, proveden je razgovor s učenicima kako bi imali priliku objasnili što su htjeli reći te su tako došli do spoznaje kako na jasniji način reći isto. Vidljivošću u odnosu na promatrača nisu se trebali baviti učenici, nego je taj dio obavio gospodin Miroslav Bjelobrk postavljajući radove na prikladno mjesto u Galeriji. Radovi su postavljeni na najprikladnije mjesto koje je bilo što je ovisilo o mogućnostima same Galerije. Učenicima je napomenuto da na plakat ne pišu svoje ime i prezime, nego da ih napišu s druge strane. Kada su radovi bili postavljeni, ispod svakoga rada zalijepljena su isprintana imena i prezimena učenika koji su ih izradili, a iznad svake od triju skupina radova naziv škole iz koje je pojedini četvrti razred.

2. 6. Ekološki plakati

Ekološki plakat tek se u posljednje vrijeme može izdvojiti iz osnovnoga pojma plakata kao promocijskoga sredstva. On prati razvoj ekološkoga pokreta koji se nastavlja na djelovanje, snažniji utjecaj znanosti, posebno prirodoslovlja i ekologije, od druge polovine devetnaestoga

³⁶http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

stoljeća. Pokret dobiva širi zamah među stručnjacima, ali i među širom javnošću, što je vrlo značajno, nakon prve Konferencije o ljudskome okolišu Ujedinjenih naroda (UN), održane u Stockholmu 1972. godine. Druga konferencija UN-a o zaštiti okoliša i razvoju, održana u Rio de Janeiru 1992., potvrdila je važnost zaštite okoliša kao razvojnoga preduvjeta. Uvidjelo se da je nužno ostvariti bolju komunikaciju između institucija vlasti, znanstvene zajednice, gospodarstva, nevladinih organizacija i šire javnosti. Razvoj komunikacijskih sredstava i komunikologije, kao znanosti i struke, poboljšao je komunikaciju, a plakat je našao primjereno i značajno mjesto u tom procesu. Cilj je dobrog ekološkoga plakata upoznati, vrednovati, zaštititi, očuvati i unaprijediti okoliš. Ekološki plakat mogao bi se svrstati u grupu propagandnoga, ali i političkoga, ako se politikom smatra nastojanje za boljitkom.³⁷

Zbog toga što je potrebno ostvariti što bolju komunikaciju između institucija vlasti, znanstvene zajednice, gospodarstva, nevladinih organizacija i šire javnosti, odlučeno je da će učenici uključeni u ovo istraživanje izraditi ekološki plakat koji će, htjeli oni ili ne, povezati društvenu zajednicu i institucije koje u njoj djeluju na promišljanje o ekološkome problemu.

Od kraja devetnaestoga stoljeća u Hrvatskoj se pojavljuje pokret zaštite prirode, za koji su značajni hrvatski prirodoslovci D.I.M. Hirtz, F. Šuklje, V. Vouk, I. Pevalak i I. Horvat. Oni su provodili ekološke ideje u različitim propisima i propagirali ih putem stručnih časopisa („Priroda“, „Hrvatski planinar“, „Šumarski list“, „Lovačko-ribarski vjesnik“) i dnevnih listova. Ubrzo su spoznali da očuvanje prirode i njezina zaštita nisu dovoljni. Naše prirodno naslijeđe ujedno je i svjetsko naslijeđe. Jedna je od najvažnijih djelatnosti u zaštiti okoliša obrazovanje o okolišu i propagiranje zaštite na temelju stečenih saznanja o vrijednosti toga okoliša. U tim procesima značajnu ulogu ima plakat. Posebno treba istaknuti hrvatske plakate nastale od 1990., posebno od agresije na Hrvatsku 1991., do kraja Domovinskoga rata 1995. Osim pojave genocida (u svim oblicima), agresija je dovela do uništavanja prirodnih vrsta i krajolika, tj. do pojave ekocida. Na Konferenciji UN-a o zaštiti okoliša i razvoja u Rio de Janeiru 1992. godine, u cijelome je svijetu slikama i plakatima prikazano što se užasno dogodilo u Hrvatskoj i učinilo prirodi koja se nije mogla braniti, te je na taj način to okarakteriziran agresor.

Help Nowaska, prikazan na slici 11., jedan je od najupečatljivijih plakata nastalih tijekom toga razdoblja. Serija plakata *Documenta Croatica* također sadrži dio s prikazom ekocidnih posljedica. Rat je pokrenuo otpor, ali i potrebu davanja i stvaranja. Hrvatski su umjetnici, osim s oružjem u ruci, Hrvatsku branili i plakatom, porukama protiv rata i za mir. U zbirci Hrvatskoga

³⁷ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

društva za zaštitu voda nalazi se i čuva dio tih ekocidnih plakata. Dio plakata u zbirci, iako ih je objavila Hrvatska turistička zajednica, ističu naše hrvatske prirodne ljepote i vrijednosti poput onoga prikazanoga na slici 12. Njihova kvaliteta ocijenjena je brojnim svjetskim i europskim nagradama za plakat, a dvojac autora Ivo Pervan (fotografija) i Boris Ljubičić (dizajn) postali su svjetski poznati laureati na tome specifičnome području oglašavanja. Državni zavod za zaštitu prirode jedini sustavno objavljuje ekološke plakate i druge publikacije (crvene knjige, priručnike, brošure i biltene, letke, slikovnice i dr.), koje imaju primjeren sadržaj i estetski su primjereno izrađene. Primjer jednoga takvoga plakata prikazuje slika 13. To je plakat Državnoga zavoda za zaštitu prirode, koji ukazuje na važnost divljih životinja koje, kako je navedeno, pripadaju prirodi, a ne našim domovima. Također, Hrvatske vode i nadležna tijela uprave za vodno gospodarstvo od 1993. godine redovito objavljuju plakate, a povremeno i letke povodom Svjetskoga dana voda 22. ožujka, te od 2004. godine povodom Dana Dunava 29. lipnja. Povodom Dana Dunava nastao je Dunavski plakat, prikazan na slici 14.³⁸

Uz mnoge razloge odabira teme ovoga diplomskoga rada, postoji još jedan koji je povezan sa stručnim prikazom Ljudevita Tropana o ekološkim plakatima. Budući da je i sama autorica tijekom svoga školovanja svjedočila brojnim plakatima (koje su izradili odrasli, najčešće neka fotografija i kraći tekst) povodom Svjetskoga dana voda i Dana planeta Zemlja, odlučila je da učenici četvrtih razreda imaju priliku izraditi plakate povodom Međunarodnoga dana rijeka, koji se obilježava 14. ožujka, a koji su usmjereni na lokalnu razinu, odnosno na problem rijeke Save. Željela je postići da javnost i društvena zajednica vide da su i učenici sposobni izraditi uspješne plakate koji će biti poticaj društvu na promišljanje o problemu i djelovanje, te društveno angažirani.

Ekološki plakat obično nije nalijepljen ili izvješten na mjestu koje bi ugrozilo okoliš (npr. stablo, fasadu zgrade i sl.), nego na predviđenome mjestu i na pogodan način.³⁹

Zbog toga je odlučeno da će učenički plakati povodom Međunarodnoga dana rijeka biti izloženi u Galeriji umjetnina grada Slavonskoga Broda.

2. 7. UNICEF i dječji plakati

Nakon završetka Drugoga svjetskoga rata Europa je bila izmučena, a milijuni djece trebali su pomoć za preživljavanje. Zato je 1946., na prvome zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda, donesena jednoglasna odluka o osnivanju UNICEF-a, posebne agencije kojoj će dobrobit djece svijeta biti najvažnija zadaća. U godinama nakon rata, UNICEF je svaki dan

³⁸ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

³⁹ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

hranio šest milijuna gladne djece. Među njima je bila i Audrey Hepburn, te velik broj djece na području današnje Hrvatske. Tadašnja Jugoslavija bila je jedna od zemalja koje su prve počele primati UNICEF-ovu pomoć. Ratne 1991. UNICEF je otvorio svoj Ured za krizne situacije postavši prvom međunarodnom organizacijom u Hrvatskoj, i to i prije službenoga priznanja Republike Hrvatske. Nakon završetka Domovinskog rata postale su aktualne i neke druge teme: obrazovanje o opasnostima od mina, rodilišta kao prijatelji djece, obrazovanje o dječjim pravima, podrška udomiteljstvu, podrška roditeljima u prvim godinama života djece i mnoge druge. Među najupečatljivijima bile su akcije „Stop nasilju među djecom“, „Svako dijete treba obitelj“ i „Prve tri su najvažnije!“ Akcije i kampanje pokretane su s ciljem da društvo na prvo mjesto stavi potrebe djece. UNICEF nije zanemario svoju prvotnu zadaću, hitnu humanitarnu pomoć u kriznim situacijama. Danas UNICEF djeluje u 192 zemlje svijeta.

U Republici Hrvatskoj UNICEF potiče i stvara partnerstva za djecu s poslovnim sektorom, nevladinim organizacijama, državnim institucijama, slavnim osobama, stručnjacima i volonterima kako bi se zajednički gradilo društvo u kojemu svako dijete postiže svoje pune potencijale. Cilj djelovanja Vlade RH i UNICEF-a jest povećanje kvalitete života najranjivije djece u Hrvatskoj.

Prioriteti djelovanja Ureda UNICEF-a u Hrvatskoj su:

- rani razvoj djece (podrška najugroženijim skupinama djece, rodilišta prijatelji djece, predškolsko obrazovanje, rana intervencija, skrb za prijevremeno rođenu djecu i potpora dojenju)
- zaštita djece (pomoć djeci u kriznim situacijama, zaštita od nasilja, omogućivanje odrastanja u obiteljskom okruženju, pravosuđe za djecu, gradovi prijatelji djece, prava djece u medijima i poslovnom sektoru)
- pomoć djeci u svijetu (osigurava pomoć za djecu u zemljama pogođenima najtežim humanitarnim krizama)
- istraživanja (prikupljanje podataka o tome kako djeca žive, koji su ključni problemi u ostvarivanju dječjih prava i gdje je potrebno učiniti više kako bi se situacija poboljšala).⁴⁰

Na svojoj mrežnoj stranici UNICEF ističe pojam „glas djece“. „Glas djece“ podrazumijeva stavljanje djece u prvi plan svoga djelovanja dovodeći ih u stalnu interakciju. Na stranici piše: „Zajedno s djecom i mladima pišemo, snimamo, stvaramo, zagovaramo, razgovaramo i

⁴⁰ https://www.unicef.hr/70_godina_zajedno/ pribavljeno 2. svibnja 2018.

propitujemo kako bi se njihovi glasovi čuli i kako bi svatko od njih dobio jednaku priliku u životu.“ Povodom 25. rođendana Konvencije o pravima djeteta, Ured UNICEF-a za Hrvatsku objavio je računalnu igru „Čovječe, ispravi se“ koja je prva takva igra za slijepe i slabovidne osobe. Igru su među prvima sa svojom djecom isprobale UNICEF-ove ambasadorice Maja Vučić i Bojana Gregorić Vejzović, te hokejaši KHL-a „Medveščak“. Festival prava djece održava se od 2009. godine uz podršku Ureda UNICEF-a za Hrvatsku te Ureda pravobraniteljice za djecu i Hrvatskoga filmskoga saveza. Festival svojim programom slavi i promiče dječje stvaralaštvo, ali i stvaralaštvo odraslih autora koje promiče dječja prava. Svi su sadržaji besplatni, a program Festivala u cijelosti je inkluzivan, odnosno prilagođen je i osobama s oštećenjem sluha i s oštećenjem vida. Glasove onih kojima su prava uskraćena i poruku o važnosti poštovanja dječjih prava pomažu prenijeti glazbenici, glumci, sportaši i drugi UNICEF-ovi ambasadori dobre volje koji po cijelome svijetu pomažu osigurati prava najugroženijim skupinama djece. Među njima su David Beckham, Katy Perry, Leo Messi, Novak Đoković, Shakira i drugi.⁴¹ Postoje mnogi UNICEF-ovi plakati za zaštitu dječjih prava. Nekoliko plakata nalazi se u priložima, prikazuju ih slike 15., 16. i 17. Većina je ljudi osjetljiva kada je neko dijete ugroženo, zbog toga takvi plakati imaju veću težinu od plakata za neki kulturni događaj. Kada na ulici sretnemo UNICEF-ove ambasadore kako traže pomoć za gladnu i nezbrinutu djecu ugroženih krajeva svijeta, pokazat ćemo veće sažaljenje nego da je u pitanju neki stariji čovjek. Osim plakata za djecu, postoje i plakati koje stvaraju djeca, a koji također pozivaju na djelovanje i pomoć. Primjeri takvih plakata prikazuju slike 18., 19. i 20. Plakati nastali kao dio istraživačkoga dijela diplomskoga rada plakati su koje su izradila djeca, tj. učenici četvrtih razreda. Ti su plakati društveno angažirani. Moglo bi se reći da su i oni na neki način povezani s djelovanjem UNICEF-a jer ukazuju na ekološki problem i pozivaju građane na njegovo rješavanje. Kada bi se riješio taj problem, onda bi i sva djeca bila sretnija jer bi svima život bio ugodniji.

2. 8. Slogan kao važan element plakata

Plakati uz sliku sadrže i tekst. Često su to lako pamtljive riječi ili rečenice u rimi, te se slažu s prikazanom slikom i prenose određenu poruku. U kompoziciji plakata slova igraju ravnopravnu ulogu sa slikom, ali se obično ne uzimaju jednaki omjeri slike i teksta (50-50%) kako ne bi došlo do neodlučnosti pogleda što je važnije, već je omjer obično 70-30% kako bi se uspostavila dominantna. Slova moraju biti dovoljno velika i čitka da bi ih konzumenti mogli registrirati brzo,

⁴¹ <https://www.unicef.hr/glas-djece/> pribavljeno 2. svibnja 2018.

u prolazu šetnjom, autom, tramvajem i sl.⁴² Takvim su slovima pisane određene poruke koje se nalaze na plakatima, ali takve poruke nalazimo i na mnogim drugim proizvodima grafičkoga dizajna, a nazivao ih slogani. Izv. prof. dr. sc. Goran Kujundžić, koji istražuje područje grafičkoga i produkt dizajna te vizualni identitet, u svomu slikokazu iznosi definiciju slogana, a ona glasi slogan je „lako pamtljiva rečenica koju koristi neka kampanja u želji da proda proizvod“. Slogan potječe iz šesnaestoga stoljeća od škotske riječi za ratni uzvik *sluagh-gairm* koji je bio uzvik vojske. Ime i slogan čine potpuno istu stvar, pomažu ljudima da prepoznaju i zapamte brand, te pomažu brandu da se istakne.⁴³ Primjer dvaju slogana koji se nalaze na brendovima nalazi se u prilogima. To je *Nike-ov* slogan *Just do it* koji prikazuje slika 21. i *Renault-ov* *Passion for life* koji prikazuje slika 22. Slogani učeničkih plakata nalaze se u daljnjemu radu, u opisu metodologije istraživanja u kojemu su navedeni svi slogani, a zoran prikaz nalazi se u prilogima.

2. 9. Plakati nekad i danas

Od pojave prvih litografskih plakata do danas prošlo je dosta vremena i izmijenilo se mnogo umjetničkih pravaca. Dok su prvi plakati, poput onih Henrija Toulousea Lautreca, nastali litografijom, nešto su kasniji plakati, poput slike, nastali nekom od slikarskih tehnika. Jedan je od tih nešto kasnije nastalih plakata i Bućanov „Žar ptica“. Kako je vrijeme prolazilo, tehnika se sve više usavršavala čemu svjedoče današnji plakati, nastali zahvaljujući modernim tehnologijama koje podrazumijevaju računalni dizajn te upotrebu fotografije. Unatoč brojnim elektronskim medijima, plakat nije izgubio svoje mjesto i značenje kao komunikacijski medij. Tijekom posljednja dva desetljeća plakat doživljava skok jer postaje sredstvo za komunikaciju u politici, gospodarstvu, kulturi i drugim ljudskim djelatnostima. Prema Plakat kao vizualna komunikacija ima svoj specifičan jezik i specifično oblikovanje, svoju estetiku i načela, poruke, bržu percepciju, učinkovitost itd. On počinje živjeti kada se multiplicira, kada osvaja prostor i publiku. (Brešan, 2006) Često možemo uočiti ogromne *jumbo* plakate koji su nastali kao dio političke kampanje ili su pak baneri koji reklamiraju neki trgovački centar. Današnji plakati ističu se veličinom i novim dizajnerskim i tiskarskim tehnikama te pružaju sve veće mogućnosti za izražavanje plakatnih poruka. Moglo bi se reći da se radi o svojevrsnoj pošasti oglašavanja, „plakatomaniji“ koja uključuje i problem nekontroliranoga postavljanja plakata. Urbane su sredine najviše zahvaćene tom iritantnom pojavom i doslovno su preplavljene *jumbo* plakatima, *megaboardima*, banerima i *city light* plakatima koji reklamiraju proizvode, događaje,

⁴² <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

⁴³ <http://wt.foozoz.hr/odsjek-za-umjetnicka-podrucja/goran-kujundzic>, pribavljeno 2. svibnja 2018.

nasmiješena lica političara i dr. Iako u gradovima postoje određena mjesta za oglašavanje (nešto više o takvim mjestima i plakatima koji se tamo nalaze bit će riječi u sljedećemu dijelu rada), često se postavljaju posvuda. Raznovrsni reklamni panoi toliko su prisutni da u pojedinim dijelovima grada postaju vidljiviji od same arhitekture. Ulice se nepovratno mijenjaju, postaju prostor za oglašavanje šarolike scenografije i napadne komercijalizacije.⁴⁴

2. 10. Primjeri plakata po gradu

„Grafički dizajn nas okružuje – svuda oko nas raznorodni proizvodi grafičkoga dizajna objašnjavaju, uređuju, identificiraju, označuju. Nalazimo ga u gotovo svemu što vidimo, svemu što radimo, svemu što kupujemo. Nalazimo ga na ulici, u poštanskome sandučiću, na stranicama trendovskoga časopisa i na stranicama telefonskoga imenika. Dizajnira se poštanska marka i aplikacija na avionu. Knjige, časopisi, filmske špice, ambalaža, mrežne stranice, plakati, prometni znakovi... Grafički dizajn toliko prožima našu svakidašnjicu da je postalo gotovo nemoguće bez njega zamisliti bilo koje područje života.“ (Tomiša, M i Milković, M., 2013: 19) Jedni od najčešćih proizvoda grafičkoga dizajna, koje svakodnevno možemo uočiti, svakako su plakati. U gradu Slavonskome Brodu pronađeno mnogo plakata koji potvrđuju koliko oni, kao proizvodi grafičkoga dizajna, prožimaju svakodnevnicu. Slijedi nešto više o mjestima na kojima se postavljaju te o vrstama postavljenih plakata.

2. 10. 1. Mjesta na kojima se lijepe plakati

Šetajući ulicama grada Slavonskoga Broda, može se pronaći mnoštvo plakata i reklamnih oglasa koji se nalaze na različitim mjestima. Većina plakata nalazi se na prostorima za oglašavanje, poput panoa prikazanoga na slici 23., i stupovima za oglašavanje, prikazanih na slici 24. Osim na navedenim mjestima, plakati se mogu pronaći i na mjestima koja nisu predviđena za oglašavanje. Tako slika 25. prikazuje plakat zalijepljen na stražnoj strani panoa na kojemu se nalaze upute za korištenje sprava za vježbanje. Taj se pano nalazi na putu prema Športsko-rekreacijskome centru „Poloj“ u Slavonskome Brodu. Na javnome mjestu kod gradske ure, nalazi se plakat *Bad Blue Boysa*, koji prikazuje slika 26. Na kutiju za reklamni tisak, prikazanu na slici 27., koja se nalazi kod ulaza jedne zgrade u centru Broda, stavljena je reklama za prozore. Iako je to kutija za reklamni tisak, nije predviđeno postavljanje reklamnih sadržaja na nju, nego služi za letke, koji se stavljaju u nju. Osim navedenoga plakati se nalaze i na telefonskim govornicama koje se danas gotovo ne koriste, jer je to zastarjeo način

⁴⁴ http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

komunikacije. Jednu takvu telefonsku govornicu prikazuje slika 28. U Slavonskome Brodu bi se zasigurno moglo pronaći još nekoliko javnih površina koje nisu označena mjesta za oglašavanje, poput ploče s uputama za korištenje sprava za vježbanje, gradske ure, kutije za reklamni tisak te telefonske govornice, jer ljudi često ne biraju mjesta gdje zalijepiti plakat, reklamu, oglas, naljepnicu ili neki drugi oblik vizualne komunikacije, želeći ispuniti svoj cilj da što više ljudi dobije informacije o nekome događaju, proizvodu, putovanju i sl.

2. 10. 2. Vrste plakata

Na navedenim mjestima za oglašavanje (i dopuštenima i nedopuštenima), nalaze se plakati različita sadržaja. U gradu Slavonskome Brodu ima mnogo zabavnih plakata, posebno plakata noćnih klubova koji pozivaju mlade na zabavu. Na slici 29. vidi se jedan takav plakat, koji prikazuje dolazak članova *Zvezda Granda* u klub *IQ*. Primjer sportskoga plakata, plakata koji želi pozvati na karate turnir, prikazan je na slici 30. Uz „čisto“ sportski plakat postoje i sportsko-zabavni plakati. Sportski je jer ga organizira klub navijača Dinama, *Bad Blue Boys*, a zabavni jer je riječ o večeri tijekom koje će se okupiti i zajedno družiti članovi toga kluba. Prikaz toga plakata nalazi se na slici 31. U Slavonskome Brodu mogu se naći i turistički plakati, uglavnom oni koji pozivaju građane da se prijave na organizirano putovanje poput jednodnevnoga kupanja u Crikvenici ili puta u Rim u organizaciji turističke agencije *VB tours d. o. o.* Prikaz plakata za put u Rim nalazi se na slici 32. Uz zabavne, sportske i sportsko-zabavne, postoje i vjerski plakati, koji mogu biti turistički, tj. oni koji nude putovanja u vjerska mjesta u kojima se organizira neki vjerski događaj, poput plakata za „Mladifest“ u Međugorju. On je prikazan na slici 33. Osim navedenih plakata, kao posebna skupina izdvojeni su zdravstveni plakati, poput onoga koji poziva na dobrovoljno darivanje krvi. Plakat „Ja darujem krv, a ti?“ prikazan je na slici 34. Većina kulturnih plakata nalazi se ispred Kazališno-koncertne dvorane „Ivana Brlić-Mažuranić“ u ostakljenome prostoru. Te plakate postavljaju djelatnici kazališta. Budući da odraz stakla smeta pri fotografiranju izloženih plakata, nekoliko primjera koji se nalaze u priložima preuzeti su s *Facebook* stranice kazališta. Iako bude i plakata za predstave, trenutno su bili izloženi uglavnom plakati za koncerte. Izdvojeni su: plakat za „Dane Mije Čorak Slavenske“, prikazan na slici 35., za mjuzikl *Flashdance*, prikazan na slici 36., memorijal „Ostat ću mlad“, prikazan na slici 37., koncert *Panta Rhei*, prikazan na sliku 38. te za koncert u Glazbenoj školi, prikazan na slici 39.

3. METODOLOGIJA

Ovaj rad obrađuje tematiku grafičkoga dizajna, a ono prema Nastavnome planu i programu predmeta „Likovna kultura“ pripada izbornim sadržajima. Nakon provedenoga istraživanja s učiteljicama i učenicima, učenici su izrađivali plakat, proizvod grafičkoga dizajna koji je bio povezan s problemom društvene zajednice, točnije jednim ekološkim problemom, onečišćenjem i zagađenjem rijeke Save.

Cilj diplomskoga rada (cjelokupnoga istraživanja) jest:

- ukazati na važnost tema iz područja grafičkoga dizajna (koje su izborni sadržaj)
- provjeriti koliko učitelji brodskih osnovnih škola rade takve teme na satima likovnoga
- izraditi plakat kao proizvod grafičkoga dizajna koji će nastati radom u nekoliko tehnika, koji će učenici izraditi u paru i koji će, osim ostvarenoga likovnoga zadatka, biti društveno angažiran.

Specifični su zadatci :

- ako se teme iz područja grafičkoga dizajna ne rade često, pronaći razloge zašto je njihova zastupljenost na satima likovnoga vrlo mala
- ako se teme iz područja grafičkoga dizajna rade često, vidjeti koje se teme najčešće rade
- provjeriti koje bi teme iz područja grafičkoga dizajna učenici rado radili na satu, ali za sada nisu imali tu mogućnost
- provjeriti kakvo je mišljenje učenika o tome čitaju li njihove zidne novine (forma plakata s tekstem i fotografijom) djelatnici škole, učitelji i ostalo osoblje škole te roditelji
- provjeriti kakvo je mišljenje učenika o tome mogu li plakatima prikazati neki problem i je li moguće potaknuti ljude na promišljanje o njemu i načinima njegova rješavanja.

Naslov diplomskoga rada nastao je prema prvoj hipotezi, koja glasi: „Učenički radovi grafičkoga dizajna povezani su s rješavanjem problema društvene zajednice.“

Osim navede hipoteze, koja se prije svega može provjeriti na temelju posjećenosti izložbe učeničkih plakata koji su društveno angažirani, istaknuta je još jedna, koja se može provjeriti analizom anketa za učitelje.

Druga je hipoteza: „Učitelji razredne nastave na satu likovnoga ne rade često izborne teme iz područja grafičkoga dizajna.“

Za provedbu svih planiranih aktivnosti odabrani su mjerni instrumenti:

- anketni upitnik za učitelje razredne nastave
- anketni upitnik za učenike triju četvrtih razreda
- izložba učeničkih plakata (učenički plakati, štafelaj s hamerom za pluseve).

Najprije je provedena anketa s učiteljicama, zatim radionica ekologije pa anketa s učenicima. Tjedan dana nakon te radionice, održan je i blok sat likovnoga te je kao završetak istraživanja održana izložba učeničkih plakata. Anketa s učiteljicama provedena je tijekom prosinca 2017. i siječnja 2018. godine. Radionice ekologije odrađene su u veljači (13. veljače u OŠ „Hugo Badalić“, 15. veljače u OŠ „Ivan Goran Kovačić“ te 17. veljače u OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod), također i blok sat likovnoga (19. veljače u OŠ „Ivan Goran Kovačić“, 21. veljače u OŠ Hugo Badalić te 23. veljače u OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod). Između radionice ekologije i blok sata likovnoga prošlo je oko tjedan dana, ovisi kako za koju školu što je ovisilo o prethodnome dogovoru s učiteljicama. Tijekom kratke pauze, provedena je anketa za učenike. Izložba učeničkih plakata održana je na Međunarodni dan rijeka, 14. ožujka u 12 sati u prostoru Galerije umjetnina grada Slavenskoga Broda.

Uzorci ispitanika razlikuju se s obzirom na to što se ispitivalo u kojoj fazi istraživanja. U anketi su mogli sudjelovati svi učitelji brodskih osnovnih škola, ali se odazvao pedeset jedan učitelj. Što se tiče ankete za učenike, ciljano je provedena s četvrtim razredima koji su sudjelovali u izradi plakata. U četvrtome A razredu OŠ „Ivan Goran Kovačić“ ima osamnaest učenika, u četvrtome B razredu OŠ „Antun Mihanović“ dvadeset, a u četvrtome B razredu OŠ „Hugo Badalić“ dvadeset četiri učenika. Ukupan uzorak za tu anketu čine šezdeset dva učenika. Budući da su učenici plakate radili u paru, broj plakata u odnosu na ukupni broj učenika u tim trima razredima, duplo je manji. Iako bi trebao biti trideset jedan plakat, na kraju je izloženo dvadeset osam plakata jer su neki učenici bili bolesni pa nisu sudjelovali u izradi plakata. Osim plakata koje su posjetitelji imali priliku promotriti, za istraživanje su važni i posjetitelji, odnosno posjećenost izložbe.

Dakle, ukupan uzorak za pojedine dijelove istraživanja iznosi:

- pedeset jedan učitelj (anketni upitnik za učitelje)
- šezdeset dva učenika (anketni upitnik za učenike triju četvrtih razreda koji su sudjelovali u radionicama)
- dvadeset osam plakata koje su u paru izradili učenici triju četvrtih razreda
- svi pozvani uzvanici, svi posjetitelji izložbe.

U skladu sa svime navedenim, postupak je prikupljanja podataka raznovrstan i specifičan s obzirom na to što se obrađuje. Dio podataka potrebnih za istraživanje dobiven je analizom anketiranih učitelja brodskih osnovnih škola, anketiranih učenika triju četvrtih razreda te prebrojavanjem pluseva koje su posjetitelji stavili kod samoga ulaza u Galeriju. Teško je bilo osmisliti način na koji pratiti posjećenost izložbe, tj. broj posjetitelja. Naposljetku je odlučeno da će kod ulaza biti štafelaj na kojemu se nalazi hamer i marker za upisivanje pluseva.

Dakle, postupak prikupljanja podataka sastojao se od:

- anketiranja učitelja brodskih osnovnih škola
- anketiranja učenika triju četvrtih razreda
- prebrojavanja pluseva.

3. 1. Anketni upitnik za učitelje

Anketni upitnik koji su ispunjavali učitelji razredne nastave brodskih osnovnih škola, sastoji od sedamnaest pitanja kojima se željelo ispitati koliko često učitelji rade teme iz područja grafičkoga dizajna te izborne teme općenito i koje teme iz toga područja najčešće rade. Ako takve teme ne rade često, ispitati razloge zašto ih ne rade te vode li učitelji likovnu grupu i koji učenici mogu sudjelovati u njoj. Navesti kakve sadržaje prikazuju zidne novine ili plakati, na kojim se predmetima uglavnom rade te analizirati plakate (omjer fotografija i teksta, kakav je tekst i sl.). Pitanja su bila većinom višestrukoga izbora, ali i alternativna pitanja te pitanja otvorenoga tipa. Sva pitanja iz anketnoga upitnika te svi odgovori, grafički su prikazani u prilogima.

3. 2. Anketni upitnik za učenike

Anketni je upitnik za učenike sličan onomu za učitelje jer propituje koliko se često rade teme iz područja grafičkoga dizajna te koje sadržaje prikazuju plakati koje rade i na kojim ih predmetima imaju priliku raditi. Posebno pitanje u anketnome upitniku za učenike odnosi se na odabir tema iz područja grafičkoga dizajna koje bi učenici željeli raditi na satu, a do sada nisu imali mogućnost ili su ih radili vrlo rijetko. Teme su im bile ponuđene, a oni su mogli odabrati jednu, dvije ili više. Posljednim dvama pitanjima anketnoga upitnika htjelo se provjeriti što učenici misle o tome čitaju li njihove plakate ostali učenici, učitelji, osoblje škole i roditelji, te što misle može li se plakatima prikazati neki problem i mogu li oni potaknuti ljude na promišljanje o njemu i načinima njegova rješavanja. Detaljan grafički prikaz svakoga pitanja nalazi se u prilogima. Prvo su prikazana pitanja i odgovori učenika OŠ „Ivan Goran Kovačić“, zatim OŠ „Hugo Badalić“ te OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod. Naposljetku su

grafovima prikazani odgovori koji koji predstavljaju zajedničku analizu svih anketnih upitnika provedenih s učenicima četvrtih razreda.

3. 3. Radionica ekologije

Radionica ekologije održana je u trima osnovnim školama u Slavonskome Brodu. Svaka radionica bila je istoga sadržaja, samo su u njoj sudjelovali različiti učenici, ali su svi bili učenici četvrtih razreda. Radionica je trajala jedan školski sat. Prva je radionica održana 13. veljače u OŠ „Hugo Badalić“, druga 15. veljače u OŠ „Ivan Goran Kovačić“ te treća 17. veljače u OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod. U prvoj je sudjelovao četvrti B razred učiteljice Mare Lebić, u drugoj četvrti A razred učiteljice Andree Fajdetić te u trećoj četvrti B razred učiteljice Anite Puškarić. Radionica je počela glazbenom motivacijom. Odsvirana im je pjesmica „Teče, teče“. Svi su učenici prepoznali da je to pjesmica o rijeci Savi, zato su rado zapjevali. Nakon pjevanja, analiziran je tekst pjesmice, posebno prve kitice. Proveden je heuristički razgovor o rijeci Savi, te je napravljena korelacija s predmetom „Priroda i društvo“. Potom su nabrojani gradovi kroz koje prolazi rijeka Sava te pokazani na karti Republike Hrvatske. Saznali i sve ostale informacije o rijeci Savi koje su ih zanimale. Potom su upitani; Misle li da je Sava danas bistra kao što je u pjesmici? Zašto nije bistra? Kakva je sada Sava? Je li nekada bila bistra? Kada je pjesmica nastala? Tko ju je napisao? Zaključeno je da je danas Sava onečišćena i zagađena jer ima dosta tvornica koje ispuštaju otpadne vode, a i ljudi često bacaju smeće i otpad. Učenici su se složili da je pjesmica nastala davno kada se uglavnom nisu znali autori, nego se ona prenosila s koljena na koljeno, te da je u to vrijeme Sava bila bistra jer nije bilo toliko zagađenja. U svakome razredu učenici su primijetili da postoji razlika između onečišćenja i zagađenja, a neki su učenici i objasnili zašto. Zaključeno je da plastične boce onečišćuju rijeke dok izlivena nafta zagađuje jer se ne može počistiti kao boce. Učenici su imali priliku vidjeti dvije bočice s vodom. U jednoj je bila pitka voda, a u drugoj uzorak vode iz rijeke Save. Na prvi pogled učenici nisu znali razliku, ona se nije se toliko primijetila jer je taj uzorak djelovao dosta bistro. Kada su malo bolje pogledali, primijetili su da u bočici, u kojoj je uzorak vode iz rijeke Save, postoje sitni mikroorganizmi i da je zelenkastija. Ta im je pojavu objašnjena na jednostavan način. Kada se promatra rijeka Sava u cjelini, a ne kao uzorak, zelenkasta je zbog okoline, drveća koje je uz nju i zbog svjetlosti koje dopire do nje. Kada se uzme jedan njezin mali uzorak, on će biti prozirniji. Uspodređen je uzorak vode iz rijeke Save sa slojem laka za nokte. Kada se promatra bočica laka, ona izgleda tamnije nego kada se nanese samo jedan sloj. Tada djeluje mnogo svjetlije, gotovo prozirno.

Za pitku vodu rekli su da nema boje, mirisa i okusa. Potom su im pokazane još dvije bočice. U jednoj je bio iscijeđeni limun, a u drugoj mineralna voda. Utvrđeno je da se mineralna voda razlikuje od obične pitke vode po tome što ima mjehuriće. Limun je žut i kisel. Potom su im pokazane trakice za ispitivanje pH vrijednosti tekućina koje prikazuje slika 40. Učenicima je to bilo nepoznato i pomalo apstraktno. Objasnjeno im je da se tim trakicama može provjeriti je li nešto kiselo ili nije (odnosno je li lužnato) i da se na njima nalaze brojevi koji pokazuju koliko je jako nešto kiselo, a uz njih i različite boje koje prikazuju raspon koliko je nešto kiselo ili lužnato. Učenici svih navedenih razreda s velikim su zanimanjem promatrali što će se dogoditi kada u svaku od tekućina iz boca (pitku vodu, uzorak vode iz rijeke Save, limun i mineralnu vodu) stave pH trakicu. Prije samoga ispitivanja, učenici su pitani što misle kakav će biti limun, a kakva mineralna voda. Većina je rekla ono što je mali eksperiment potvrdio. Trakice su pokazale da je limun jako kisel, a mineralna voda srednje lužnata. Na slici 41. vidi se kako se trakica umočena u iscijeđeni limun obojila u ružičastu boju kojoj pripada pH 1, što je dokaz velike kiselosti limuna. Učenike je najviše zbunjivala pitka voda. Budući da znaju da ona nema boje, mirisa ni okusa, nisu se mogli odlučiti je li ona kisela ili lužnata. Dokazano je da je ona neutralna, odnosno da nije ni kisela ni lužnata. Trakica je bila obojena u zelenkasto žutu boju koja na skali odgovara broju 7, što prikazuje slika 42. Trakice su pokazale da je uzorak vode iz rijeke Save, po boji, vrlo blizu pitkoj vodi, ali da je ipak blago kiseo. Jedino je uzorak promatran na radionici provedenoj u OŠ „Ivan Goran Kovačić“ pokazao da je blago lužnat, tj. pH 8. Kakav će biti uzorak vode iz rijeke Save, kisel ili lužnat, ovisi koncentraciji različitih tvari u rijeci Savi te o tome kada je uzet uzorak. Sve pH trakice, tj. one umočene u iscijeđeni limun, mineralnu vodu, pitku vodu i uzorak vode iz rijeke Save, prikazuje slika 43. Nakon toga, učenicima je pokazano nekoliko reklami te su odgovarali na pitanja kako im se određene reklame sviđaju. Zaključeno je da reklame trebaju biti kratke, jasne, da trebaju biti lako pamtljive. Potom je svaki par učenika osmislio jedan slogan kojim bi potaknuo građane Slavnskoga Broda na brigu o rijeci Savi.

3. 4. Blok sat likovnoga

U svakoj od navedenih škola i razreda osim radionice ekologije, održala sam i blok sat likovnoga na kojemu je nastao proizvod, odnosno plakat sa sloganom. Učenici su ponijeli tempere, kolaž, tuš, akvarel i sve ostalo potrebno za te tehnike (škarice, ljepilo, papir, zaštitu za stol, kistove, krpicu). Kada su ponovili da tuš pripada crtačkoj, a kolaž, tempere i akvarel slikarskoj tehnici, prikazane su im dvije reprodukcije. Prva je plakat „Žar ptica“ Borisa Bućana, koji prikazuje slika 7. Svi su odmah rekli da je to slika. Uočili su okvir u kojemu su slova, koja

prenose obavijest. Shvatili su da je medij koji slikom i tekstom prenosi neku obavijest, zapravo plakat. Na toj reprodukciji piše „Hrvatsko narodno kazalište“. Neki od učenika znali su što je HNK i što se tamo održava. Svima je taj plakat bio neobičan jer je na njemu prikazana velika ptica u crvenim štiklama. Nekoliko je učenika prozvano kako bi pokazali koji elementi dominiraju te koji su elementi u kontrastu (npr. veliko malo, komplementarni kontrast i sl.). Doznali su da je „Žar ptica“ naziv jednoga ruskoga baleta, da je *Petruška* naziv jedne slike, jednoga prizora iz toga baleta, te da je Igor Stravinski poznati ruski skladatelj i da su neke njegove skladbe već slušali na glazbenome. Druga je reprodukcija „Izložba“ Mirka Ilića, koju prikazuje slika 44. Učenici su trebali uočiti da i ta reprodukcija predstavlja plakat te da poziva na izložbu radova kandidata za prijem u članstvo ULUPUH-a, odnosno Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti. Učenici su uočili da su slova na Ilićevu plakatu „Izložba“ dosta veća u odnosu na Bućanov plakat „Žar ptica“, te da su slova na Ilićevu plakatu uglavnom bijela kako bi „smirila“ žarko žutu pozadinu, kao i da su ona najvažnija napisana crvenom bojom. Učenici su promišljali o tome koji bi ih plakat više privukao i zbog čega. Većini je bio zanimljiviji plakat „Žar ptica“ dok im je „Izložba“ jednostavnije prikazan plakat, ali s dubljom porukom. „Žar ptica“ bio je poziv za jedan društveni događaj, balet, a plakat „Izložba“ prikazao je s jedne strane problem, manjak članova Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti, ali i važnost odabira pravih kandidata koji će biti spremni proliti svoju krv kako bi prikazali stvarnost kakva je. Plakati možda izgledaju obično, ali se iza njih krije dublja priča i to poruka koju su učenici trebali shvatiti. Nakon toga, poslušali su pjesmicu koja im je dočarala likovni motiv kojim su se kasnije bavili.

Pjesmica glasi:

„Dragi 4. a,
sigurno me svi dobro poznajete,
pokraj mene šetate,
možda se nekada i kupate.
Vi sigurno ne,
ali neki ljudi u mene
bacaju boce
i ostalo smeće koje ja ne mogu razgraditi.

Tvornice ispuštaju otpadne vode
i sve to ružno u mene ode.
Loše mi se piše
ako ljudi ovako nastave,
ja stvarno ne mogu više.
Pomoć vašu trebam
jer se i ja želim umiti
kao i vi,
ja želim mirisati po drveću i cvijeću
koje je oko mene,
a ne po smeću
koje po meni plovi.
Kao što se vi sredite kada idete kod prijatelja,
budete uredni, lijepo odjeveni,
tako i ja želim čista i mirisna doći kod mog prijatelja Dunava.
Ne želim se osramotiti.
Molim vas upozorite sve ljude
da sam ja jako važna,
ali nisam toliko snažna da se sama borim protiv svog tog smeća.
Poslala sam vam studenticu Ivu koja zna sve moje probleme,
ona će vas uputiti kako ćete me spasiti!
Puno vas volim i nadam se da ćete mi pomoći!
Vaša Sava“

Svim je učenicima bilo jasno da ih rijeka Sava zove u pomoć. Saznali su da postoji Međunarodni dan rijeka, koji se obilježava 14. ožujka, te da će njihov zadatak biti izraditi plakat povodom toga dana. Dobili su točne upute za rad. Plakate su radili u paru, kombiniranom tehnikom (tempere, tuš, kolaž i akvarel), na jednoj četvrtini hamer papira. Dan im je izbor hoće li prikazati problem s kojim se Sava susreće ili prikazati čistu Savu. Svaki plakat trebao je imati slogan kojim bi pozvao građane Slavnskoga Broda na brigu o rijeci Savi. Dosta je učenika pokazalo svoju kreativnost i maštu. Sami su se sjetili da kolaž mogu trgati pa te komadiće slagati po papiru i lijepiti, kao i tehnike lavirani tuš. Kada su svi učenici završili s radom, provedena je kratka analiza. Svaki je rad na svoj način ispunio likovni problem. Svi su plakati prikazali rijeku Savu, neki od njih prljavu Savu, neki čistu, a neki su bili kombinacija navedenoga, tj. prikazali su i čistu i prljavu, zatim su prljavu Savu prekrížili i tako dali do znanja da se Sava ne smije zagađivati i onečišćavati. Rad u paru pokazao se vrlo zanimljivim načinom rada. Učenici su bili posebno oduševljeni kada su čuli da će svi njihovi radovi biti izloženi u Galeriji umjetnina grada Slavnskoga Broda na Međunarodni dan rijeka, te da će ih moći pogledati njihovi roditelji, bake, djedovi, prijatelji kao i svi građani našega grada.

Cjelovite pripreme, i za radionicu ekologije i za blok sat likovnoga, nalaze se u prilogima. Od slike 45. do 53. prikazana je priprema za radionicu ekologije. Priprema za blok sat likovnoga prikazana je od slike 54. do 68.

Osim pripreme, nastajanje učeničkih radova prikazuju slike 69., 70., 71. i 72.

3. 5. Izložba

Otvorenje izložbe učeničkih plakata povodom Međunarodnoga dana rijeka, održana je u Galeriji umjetnina grada Slavnskoga Broda, 14. ožujka u 12 sati. Javnost je obaviještena o otvorenju. Poslani su pozivi svim djelatnicima Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, Gradu, Županiji, svim brodskim osnovnim školama, vrtićima, svim medijima te je napravljen događaj na društvenoj mreži *Facebook*. Također, pozvani su i studenti Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti. Došli su brojni mediji kojima su davane izjave, što je prikazano na slikama 73. i 74. Na početku je sve nazočne pozdravila Romana Tekić, ravnateljica Galerije istaknuvši jednu poveznicu Galerije s izložbom. Naime, zbirka Kabineta akvarela temelji se na Akvarelističkoj koloniji „Sava“ i radovima kojima je upravo ona bila motiv i stvaralački izvor. Izložbu je otvorila Tea Tomas, zamjenica gradonačelnika grada Slavnskoga Broda, Mirka Duspare. Rekla je kako se prvi puta obilježava baš taj dan te da bi češće trebalo ostvariti takvu

interakciju između učitelja, učenika, škola, kulturnih ustanova pa i grada i županije. Izjavila je želju da i ubuduće bude sličnih suradnji. Nakon zamjenice gradonačelnika, u ime Fakulteta, obratio se prof. dr. sc. Damir Matanović, dekan. Uputio je pohvalu organizatorici i cjelokupnoj organizaciji. Potom je govorio doc. dr. sc. Marko Šošić. Istaknuo je kako je ideja da se dio diplomskoga rada i prije obrane predstavi na izložbi pionirski pothvat otvaranja prema javnosti, posebno zato što se radi o važnoj, socijalno i ekološki angažiranoj temi. Slika 75. prikazuje organizatoricu s važnim osobama, djelatnicima Fakulteta i Galerije. Uz to, učenici su uz podizanje ekološke svijesti naučili puno i o porukama u javnome prostoru te grafičkome dizajnu koji je kod nas posljednjih desetljeća pomalo zapušten. Nakon pozdrava ravnateljice Galerije te govora zamjenice gradonačelnika, dekana i mentora Marka Šošića, istaknute su i izv. prof. dr. sc. Emina Berbić Kolar i izv. prof. dr. sc. Irella Bogut, sumentorice. Nakon pozdravnih govora autorica je rekla sljedeće o svojem radu: „Dopustite da i ja kažem nekoliko riječi. Prije svega, pozdravljam sve nazočne. Ja sam Iva Odorčić, studentica 5. godine Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, dislociranoga studija u Slavonskome Brodu. Budući da je naziv moga diplomskoga rada „Učenički radovi grafičkoga dizajna i njihova povezanost s rješavanjem problema društvene zajednice“, provela sam ankete s učiteljicama i učenicima te održala radionice u trima brodskim školama, OŠ „Hugo Badalić“, OŠ „Ivan Goran Kovačić“ i OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod, tijekom kojih su nastali plakati koji se ovdje nalaze. Iz svake je škole sudjelovao jedan četvrti razred. Na radionici ekologije učenici su promišljali o problemu zagađenja i onečišćenja rijeke Save te o kvalitetnim plakatima i reklamama. Smišljali su svoje kreativne slogane. Iduća dva sata izrađivali su plakate kombiniranom tehnikom, koristeći tuš, tempere, akvarel i kolaž. Radili su u paru na jednoj četvrtini hamer papira. Ono što je vrlo bitno i što želim posebno istaknuti, ovdje su izloženi radovi svih učenika triju četvrtih razreda jer je baš svaki rad uspješan. Svaki je par učenika na svoj način prikazao problem onečišćenja i zagađenja Save. Želim zahvaliti svima, prije svega mentoru doc. dr. art. Marku Šošiću na svim savjetima, prijedlozima i podršci, također i sumentoricama izv. prof. dr. sc. Emini Berbić Kolar i izv. prof. dr. sc. Irelli Bogut. Hvala ravnatelju Zlatku Bagariću, zatim ravnateljicama Snježani Vinarić i Ireni Čugura-Ćerić. Veliko hvala i učiteljicama Andrei Fajdetić, Aniti Puškarić i Mari Lebić koje su mi dopustile da im „ukradem“ tri sata njihove nastave te učenicima četvrtih razreda, autorima ovih plakata koje vidite jer bez njih organizacija ovakva događaja ne bi bila moguća. Također, zahvaljujem i svomu dečku Dini Renduliću koji mi je dao mnogo ideja, koje sam provela u djelo. Posebnu zahvalu upućujem gospođi Romani Tekić, ravnateljici Galerije umjetnina grada Slavonskoga Broda kao i gospodinu Miroslavu Bjelobrku, ravnatelju Spomen-doma Dragutina Tadijanovića. Budući da smo u Galeriji

umjetnina koja je povezana sa Spomen-domom Dragutina Tadijanovića, želim napomenuti kako su našem Tadiji vode zavičaja bile inspiracija za pisanje pjesama. Žubor potoka u rodnome Rastušju čut ćete u pjesmi „Doručak“. Sada slobodno pregledajte radove i prije odlaska, molim vas, zaustavite se kod štafelaja i stavite plus kao znak da ste pogledali izložbu jer me zanima koliko će učenici potaknuti odrasle na promišljanje o problemu rijeke Save, odnosno zanima me broj posjetitelja. Još jednom hvala svima što ste došli!“

Nakon govora, uzvanici su pregledali sve radove te se prije odlaska zaustavili kod ulaza i evidentirali svoj posjet, kao što se vidi na slici 76. Također, iz košare pored štafelaja uzvanici su mogli izvući poruke, tj. slogane koje su učenici smišljali, što prikazuje slika 77. Kako su radovi postavljeni prikazuju slike 78., 79., 80., 81., 82., 83. i 84. Učenici su se mogli okrijepiti, popiti sokić i uzeti bombončić. Bilo je mnogo posjetitelja na samome otvorenju. Došlo je dosta djelatnika Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, cijela treća godina te nekoliko kolega, studenata ostalih godina Fakulteta. Iz OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod došla je učiteljica Anita Puškarić, njezina pripravnica Anabela Hanih i njezin četvrti B razred koji je sudjelovao u radionicama i stvorio dio izloženih plakata. Došao je i četvrti A razred iz OŠ „Ivan Goran Kovačić“ te njihova učiteljica Andrea Fajdetić. Oni su također ponosno gledali svoje radove, a dvoje učenika toga razreda, Taša Kolar i Filip Mileusnić, dali su izjave za medije, i to prvi put u životu. I za njih je otvorenje izložbe bilo posebno. Nažalost, učiteljica Mara Lebić i njezin četvrti B razred iz OŠ „Hugo Badalić“ nisu mogli doći na otvorenje, zato je iz Huge umjesto toga razreda došao treći A te na taj način podržao njihov rad. Koliko je posjetitelja bilo, najbolje dočarava slika 85. Svi posjetitelji bili su oduševljeni učeničkim plakatima jer su na sasvim jednostavan način potaknuli ostale na promišljanje o problemu zagađenja i onečišćenja rijeke Save. Svaki je plakat poseban na svoj način. Neki su posebno upečatljivi zbog slogana, on je u prvome planu, a neki prije svega zbog slike i/ili crteža. Promatrač može uočiti veličinu slogana, način pisanja (pisana ili tiskana slova ili pak njihova kombinacija), obilježja crteža/slike poput tehnika kojima je nastala, boja koje prevladavaju (jesu li to osnovne, izvedene, tople, hladne, neboje), kontrasta (kontrast boje prema boji, toplo-hladni, svijetlo-tamni, komplementarni, simultani, kontrast kvalitete, kontrast kvantitete) te kompozicijskih načela (ritam, ravnoteža, harmonija, proporcija, dominacija, jedinstvo). Izvrstan je način razmišljanja učenika četvrtih razreda koji su izradili izložene plakate. Mnogi su posjetitelji mislili da je riječ o višim razredima jer su uočili vrlo kreativne ideje. Jedan je par učenika osmislio slogan „Oboljeti može čovjek, a i cvijeće od tzv. velike svijeće“. Navod se odnosi na rafineriju u Bosanskom Brodu koja godinama zagađuje zrak u Slavonskom Brodu, ali i rijeku Savu. Plakat toga para prikazao

je prljavu Savu nad kojom je velika svijeća koja gori i zrakom širi štetne čestice. Na drugoj je polovici plakata prikazana čista Sava nad kojom je ugašena svijeća.

Uz spomenuti slogan „Oboljeti može čovjek, a i cvijeće od tzv. velike svijeće!“ na plakatima se nalaze i sljedeći kreativni slogani:

- „Sava je dom različitih bića, mislite o tom i čuvajte ju čistom!“
- „Pazite na Savu, ona je izvor života našeg grada Slav. Broda!“
- „Ne zagađujte Savu, želimo boju plavu!“
- „Ne zagađujte Savu jer tako uništavate sami sebe!“
- „Nek bude čista Sava, kao čista zelena trava!“
- „Dragi stanovnici Slavenskog Broda, čuvajte prirodne ljepote, odnosite se prema Savi s mnogo dobrote!“
- „Ne bacajte smeće u Savu, neka dobije boju čistu plavu!“
- „Ne zagađujte našu Savu! Ona je jedna od prirodnih ljepota našeg grada Slavenskog Broda i cijele RH.“
- „Naša Sava je jedina Sava, čuvajmo ju od zagađenja!“
- „Učinite našu Savu kristalno plavom!“
- „Učinite Savu posebnijim i ljepšim mjestom za život!“
- „Sava je naše blago, ako ju čuvamo bit će joj drago!“
- „Lijepa naša Sava neka bude čista i plava!“
- „Čuvajte Savu blistavu i sjajnu!“
- „Kada je Sava čista, voda blista!“
- „Učinite svijet boljim mjestom!“
- „Čistoća Savina je bitna, treba nam pomoć hitna!“
- „Za Savino bolje sutra!“
- „Spasimo Savu za bolji život!“
- „Samo najbolje za Savu!“
- „Ne zagađujmo Savu, čuvajmo je za buduće generacije!“
- „Priroda je svuda oko nas, u čistoći Save je spas!“
- „U dobru i u zlu čuvajmo Savu, dugu i lijepu rijeku!“
- „Čuvajmo Savu i Sava će čuvati nas!“
- „Ne zagađujte Savu za bolji život i bolju budućnost!“
- „Svi za Savu, Sava za nas!“

Prikaz svih učeničkih plakata nalazi se u priložima (od slike 86. do slike 112.)

Izložba je bila postavljena od 14. do 28. ožujka. U tome je periodu izložbu pogledala i darovita skupina djece iz Centra „Zlatni cekin“. Osim što su izložbu pogledali, nacrtali su crteže inspirirane izložbom. Ti su radovi nacrtani drvenim bojicama, rađeni su pojedinačno, tj. nisu u paru kao radovi koji su nastali kao dio istraživanja. Zanimljivo je da se vidi kako su vrtićka djeca „kopirala“ motive nešto starije djece, učenika četvrtih razreda.

Zanimljiv je podatak da je otvorenje izložbe bilo u isto vrijeme kada i sastanak Kriznoga stožera za opasnost od poplava jer je Sava opet počela prijetiti, a kako je istraživanje odmicalo, na Veliki petak navečer, 29. ožujka, proglašena je vijest da zbog incidenta s naftom voda na području Slavenskoga Broda i okolice nije pitka. Moglo bi se reći da je izložba učeničkih radova održana u pravo vrijeme, kada se dogodilo dosta događaja koji su vezani uz rijeku Savu, prvo njezina prijetnja da će se izliti kao 2014. godine, a drugo curenje nafte u Savu zbog čega vodovodna voda više nije bila pitka.

Osim medija koji su pisali o izložbi, kao i navedenim problemima koji su se pojavili kada je bilo otvorenje izložbe, jedna je studentica Filozofskoga fakulteta u Osijeku pitala može li u eseju, o aktualnim kulturnim događanjima u svome rodnome gradu, spomenuti i izložbu učeničkih plakata. Izložba je bila popraćena sa svih strana.

4. REZULTATI I RASPRAVA

Budući da je prvo proveden anketni upitnik s učiteljima, navest će se rezultati toga dijela istraživanja, zatim anketnoga upitnika koji su ispunjavali učenici, a naposljetku rezultati održane izložbe.

4.1. Rezultati anketnoga upitnika za učitelje

Prvo se pitanje odnosilo na to u kojoj školi predaje učitelj. Mogući su odgovori bili: a) gradska, b) seoska, c) matična, d) područna i e) ostalo.

Od ukupnoga broja ispitanih učitelja, pedeset jedan, trideset dva su navela jedan odgovor. Od trideset dva učitelja, dvadeset jedan učitelj naveo je gradsku školu (a), jedan je naveo seosku školu (b), dva su matičnu školu (c) te je osam navelo da rade u područnoj školi (d). Ostalih devetnaest učitelja navelo je dva odgovora. Od tih devetnaest, jedanaest je navelo da radi u gradskoj matičnoj školi (a i c), sedam u gradskoj područnoj (a i d) te jedan učitelj u seoskoj područnoj školi (b i d).

Dakle, sljedeće je kombinacije odabrao određeni broj učitelja:

- a) gradska – dvadeset jedan
- b) seoska – jedan
- c) matična – dva
- d) područna – osam
- a) i c) – devetnaest
- a) i d) – sedam
- b) i d) – jedan.

Kao što je prikazano na slici 113., u ukupnome uzorku pojedini su odgovori izabrani:

- a) gradska – četrdeset puta
- b) seoska – dva puta
- c) matična – dvadeset jedan put
- d) područna – šesnaest puta
- e) ostalo – nula puta.

Drugim se pitanjem htjelo provjeriti kojemu razredu predaje pojedini ispitanik. Svaki je ispitanik mogao navesti samo jedan odgovor.

Prema analizama anketa, broj je učitelja u pojedinim razredima sljedeći, kao što se vidi iz slike 114.,:

- a) 1. razred – devet
- b) 2. razred – jedanaest
- c) 3. razred – četrnaest
- d) 4. razred – sedamnaest.

Trećim se pitanjem htjelo provjeriti koliko često učitelji razredne nastave rade izborne teme poput „Ilustracija (slikovnica)“-1. razred, „Dizajn (oblik i namjena)“-1. razred, „Fotografija (fotografija, fotograf)“-2. razred, „Ritam i niz likova (ritam likova, lik u pokretu)“-3. razred, „Scenografija (scena, scenografija, materijali)“-3. razred, „Jedinstvo boja, oblika, veličina... (harmonija) (primijenjena umjetnost, jedinstvo boja, oblika i veličina)“-4. razred. Odgovori su mogli biti: vrlo često, često, povremeno ili nikada. Ispitanici su mogli odabrati samo jedan od ponuđenih odgovora.

Kao što prikazuje slika 115., sljedeći je broj učitelja odabrao neki od ponuđenih odgovora:

- a) vrlo često (jednom mjesečno) – šest
- b) često (nekoliko puta u polugodištu) – dvadeset pet
- c) povremeno (jednom do dva puta godišnje) – devetnaest
- d) nikada – jedan.

Četvrto se pitanje nadovezalo na treće, ali je bilo specifičnije jer je način provjere koliko često učitelji rade teme iz područja grafičkoga dizajna koje pripadaju izbornim temama. U pitanju su bile ponuđene neke teme iz područja grafičkoga dizajna kako bi učitelji znali o čemu je riječ. Ponuđene su teme: „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred, „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred, „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred, „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred, „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred, „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred. Ponuđeni su isti odgovori kao i u trećemu pitanju, a odnose se na učestalost uporabe takvih tema u nastavi likovnoga.

Kao što se vidi iz slike 116., za pojedini odgovor opredijelio se određeni broj učitelja:

- a) vrlo često (jednom mjesečno) – jedan
- b) često (nekoliko puta u polugodištu) – dvadeset devet
- c) povremeno (jednom do dva puta godišnje) – dvadeset
- d) nikada – jedan.

Budući da se pretpostavilo da će biti učitelja koji izborne teme ne rade često, pa tako niti one iz područja grafičkoga dizajna, bilo je i pitanje u kojemu je traženo da učitelji navedu razloge zašto ne rade takve teme. Ponuđeni su im bili odgovori: nedostatak vremena na redovnoj nastavi, nedovoljna kompetentnost, nedostatak materijala i nešto drugo. Učitelji su mogli odabrati jedan ili više odgovora. Od ukupnoga broja ispitanih učitelja, na navedeno pitanje nije odgovorilo dvadeset šest učitelja. Od ostalih dvadeset pet koji su odgovorili, osamnaest je odabralo jedan od ponuđenih odgovora, a osam je odabralo dva ponuđena odgovora.

U skladu s time, pojavljuju se sljedeće kombinacije odgovora koje je odabrao određeni broj učitelja:

- a) nedostatka vremena na redovnoj nastavi – jedanaest
- b) nedovoljne kompetentnosti – dva
- c) nedostatka materijala – pet
- d) nešto drugo – tri
- a) i c) – četiri
- a) i b) – jedan
- b) i c) – jedan.

Kao što prikazuje slika 117., od ukupnoga broja učitelja koji su odgovorili na pitanje, pojedini je odgovor odabrao sljedeći broj učitelja:

- a) nedostatka vremena na redovnoj nastavi – šesnaest
- b) nedovoljne kompetentnosti – četiri
- c) nedostatka materijala – deset
- d) nešto drugo – tri.

Šesto je pitanje bilo namijenjeno onim ispitanicima koji su u prethodnome pitanju naveli odgovor d) nešto drugo. Oni koji su u prethodnome pitanju naveli d), u ovome su pitanju objasnili zašto takve teme ne rade često na nastavi likovnoga.

Odgovori, koje prikazuje tablica 1., su sljedeći:

- „radim onoliko koliko su planom predviđene“
- „pratim nastavni plan i program“
- „veliki broj učenika nema adekvatan pribor, gubimo vrijeme na organizaciju nastave“.

Sedmo se pitanje odnosilo na to vode li ispitanici likovnu grupu u školama u kojima predaju. Pedeset učitelja odgovorilo je na to pitanje. Jedan učitelj nije odgovorio. Od njih pedeset, samo šest učitelja vodi likovnu grupu. Ostalih četrdeset četiri učitelja ne vodi likovnu grupu.

Slika 118. prikazuje da je ponuđene odgovore odabrao sljedeći broj učitelja:

- a) da – šest
- b) ne – četrdeset četiri.

Osmo je pitanje bilo namijenjeno učiteljima koji vode likovnu grupu gdje je pitano može li njezin član biti bilo koji učenik koji izrazi želju za sudjelovanjem ili samo učenik za kojega učitelj procijeni da je nadaren u tome području. Iako bi bilo za očekivati da će šest učitelja odgovoriti na to pitanje jer ih se šest izjasnilo da vodi likovnu grupu, ipak je nešto veći broj učitelja odgovorio na postavljeno pitanje. Za pretpostaviti je da nisu shvatili pitanje, ali bez obzira na to što ne vode likovnu grupu, za zaključiti je da su odgovorili kako bi oni postupili pri odabiru članova likovne grupe kada bi ju vodili. Dakle, na osmo pitanje odgovorilo je dvanaest učitelja, a trideset devet nije.

Određeni je broj učitelja, kao što je vidljivo iz slike 119., odabrao sljedeće ponuđene odgovore:

- a) samo učenici za koje ja procijenim da su daroviti u likovnom području – jedan
- b) bilo koji učenik koji izrazi želju za sudjelovanjem – jedanaest.

Devetim se pitanjem htjelo provjeriti na kojim još predmetima učenici rade zidne novine (forma plakata s tekstom i fotografijom). Za svaki slučaj ako možda neki učitelji ne rade plakate na ostalim predmetima, ponuđen im je odgovor ne radim ih na ostalim predmetima. Također, i ako slučajno postoje neki učitelji koji na satima likovnoga ne rade plakate, ponuđen im je odgovor ne radim ih ni na LIK. Među ponuđenim odgovorima bili su navedeni i predmeti koje ne predaju učitelji razredne nastave poput engleskoga i njemačkoga jezika te vjeronauka jer bi, ako i učenici na tim satima rade plakate s drugim nastavnicima, učitelji trebali biti s time upoznati jer prate školsku dokumentaciju, a i uoče ako su plakati obješeni u njihovoj učionici. Pedeset jedan učitelj odgovorio je na pitanje o zidnim novinama, dakle cijeli uzorak učitelja. Dvadeset učitelja zaokružilo je samo jedan odgovor, dvadeset tri je zaokružilo dva, a ostalih sedam navelo je više od dva odgovora.

Od dvadeset učitelja koji su naveli samo jedan odgovor:

- b) HJ su odabrala četiri učitelja
- c) PID je odabralo petnaest učitelja
- i) ne radim ih ni na likovnom odabrao je jedan učitelj.

Dvadeset tri učitelja odabrala su dva od ponuđenih odgovora:

- b) HJ i c) PID odabrala su dvadeset dva učitelja,
- c) PID i d) VJ odabrao je samo jedan učitelj.

Sljedeće su kombinacije odabrali preostali učitelji:

- b) HJ, c) PID i d) VJ – dva
- b) HJ, c) PID, d) VJ i f) EJ – dva
- a) MAT, b) HJ i c) PID – tri
- a) MAT, b) HJ, c) PID, e) TZK, g) NJEM plus dodatak Sat razrednika – jedan.

Kao što prikazuje slika 120., ukupno su u ispitnome uzorku određeni broj puta odabrani sljedeći odgovori:

- a) MAT – četiri puta
- b) HJ – trideset dva puta
- c) PID – četrdeset četiri puta
- d) VJ – pet puta
- e) EJ – jedanput
- g) NJEM – jedanput
- i) ne radim ih ni na LIK – jedanput
- Sat razrednika (dopisan odgovor) – jedanput.

Desto se pitanje nadovezuje uz deveto jer se njime htjelo ispitati kakav je omjer teksta i fotografija na zidnim novinama. Pedeset učitelja odgovorilo je na pitanje dok jedan nije. Na to su pitanje ispitanici mogli ponuditi samo jedan odgovor. Ponuđeni su im bili odgovori da je omjer teksta i fotografija ravnopravan, da ima znatno više teksta, da ima znatno više fotografija, da sadrži samo tekst i da sadrži samo fotografije.

Kao što se vidi iz slike 121., sljedeći je broj učitelja odabrao neki od ponuđenih odgovora:

- a) ravnopravan – dvadeset dva
- b) ima znatno više teksta – tri
- c) ima znatno više fotografija – dvadeset četiri
- d) sadrži samo tekst – nula
- e) sadrži samo fotografije – jedan.

Jedanaesto je pitanje povezano s desetim jer se odnosi na tekst koji je sadržaj zidnih novina. Tu se ispitivalo je li taj tekst isprintan, pisan rukom ili kombiniran (dio pisan rukom, a dio isprintan). Na to pitanje samo jedan učitelj nije odgovorio.

Kao što prikazuje slika 122., pedeset učitelja, koji su odgovorili na to pitanje, opredijelilo se za sljedeće odgovore:

- a) isprintan – jedan

- b) pisan rukom – četrnaest
- c) kombiniran (dio teksta napisan rukom, a dio isprintan) – trideset pet.

I dvanaesto se pitanje odnosi na zidne novine, ali i na tekst i fotografije koji su njihov sadržaj. Ispitanici su trebali odabrati ili da te materijale donose učenici ili pak oni, učitelji, ali mogli su zaokružiti oba odgovora ako nekada donose učenici, a nekada oni. Pedeset učitelja odgovorilo je na pitanje, a jedan učitelj nije odgovorio. Od tih pedeset učitelja, četrdeset jedan učitelj naveo je jedan od ponuđenih odgovora.

Sljedeći je broj učitelja odabrao samo jedan od ponuđenih odgovora:

- a) donose učenici – trideset jedan
- b) donosim ja (učitelj) – deset.

Devet učitelja odabralo je oba odgovora, dakle i a) donose učenici i b) donosim ja (učitelj).

Ako promatarmo pojedinačne odgovore, za određeni se odgovor opredijelio sljedeći broj učitelja, što se vidi iz slike 123.:

- a) donose učenici – četrdeset
- b) donosim ja (učitelj) – devetnaest.

Trinaesto je pitanje usmjereno na sadržaj zidnih novina koje rade učenici. Kao mogući odgovori, ispitanicima je bilo ponuđeno da se zidne novine bave: ekologijom, zdravljem, socijalizacijom, kulturom, sportom ili da navedu nešto drugo. Svi su ispitanici odgovorili na pitanje. Četiri učitelja navela su samo jedan odgovor, sedamnaest ih je navelo dva, a ostalih trideset više od dva odgovora.

Sljedeći je broj učitelja odgovorio da se sadržaji zidnih novina koje rade njihovi učenici uglavnom bave samo:

- a) ekologijom (neki ekološki problem poput zagađenja zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) – dva
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – dva.

Da se zidne novine bave dvama područjima odgovorio je sljedeći broj učitelja:

- a) ekologijom (neki ekološki problem poput zagađenja zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) i b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – jedanaest

- a) ekologijom (neki ekološki problem poput zagađenja zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) i d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – tri
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) i d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – jedan
- a) ekologijom (neki ekološki problem poput zagađenja zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) i f) nešto drugo (plakati, maskemal) – jedan
- a) ekologijom (neki ekološki problem poput zagađenja zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) i c) socijalizacijom (odnosi među vršnjacima, konflikti, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama – azili...) – jedan.

U uzorku od trideset učitelja koji su naveli više od dva odgovora pojavljuju se sljedeće kombinacije koje je odabrao određeni broj učitelja:

- a) ekologijom, b) zdravljem i d) kulturom – devet
- a) ekologijom, b) zdravljem, c) socijalizacijom, d) kulturom i e) sportom – šest
- a) ekologijom, b) zdravljem i c) socijalizacijom – pet
- a) ekologijom, b) zdravljem, d) kulturom i f) nešto drugo (izvješća izvanškolskih projekata) – jedan
- a) ekologijom, b) zdravljem, d) kulturom, e) sportom i f) nešto drugo (prigodne teme) – jedan
- a) ekologijom, b) zdravljem i f) nešto drugo (redoslijed događanja u književnosti, PID zavičaj, obrazovni sadržaji, npr. dječja prava, dijelovi tijela, kulturno-povijesni spomenici, SR teme iz građanskoga odgoja) – jedan
- a) ekologijom, b) zdravljem, d) kulturom i e) sportom – jedan
- a) zdravljem, d) kulturom i e) sportom – jedan
- a) ekologijom, c) socijalizacijom i d) kulturom – jedan.

Ako se promatraju pojedinačni odgovori, u ukupnome je uzorku učitelja sljedeći broj učitelja odabrao pojedine odgovore, što grafički prikazuje slika 124.:

- a) ekologijom (neki ekološki problem poput zagađenja zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) – četrdeset tri puta
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – trideset devet

- c) socijalizacijom (odnosi među vršnjacima, sukobi, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama – azili...) – trinaest
- d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – dvadeset tri
- e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana) – devet
- f) nešto drugo – četiri.

Četnaesto je pitanje bilo namijenjeno onim ispitanicima koji su u prethodnome pitanju naveli odgovor f) nešto drugo. U pitanju je traženo da navedu što je to još sadržaj zidnih novina. Iako su samo četiri učitelja u prethodnome pitanju navela f) kao jedan od odgovora, na to je pitanje ipak odgovorilo šest učitelja. Tih dvoje navelo je što bi to još moglo biti sadržaj zidnih novina.

Tablica 2. prikazuje što su još, prema ispitanicima anketnoga upitnika, sadržaji zidnih novina:

- „Svjetski dan knjige“
- „zanimljivosti o životinjama“
- „HJ sadržaji iz književnosti (redoslijed događaja, likovi...), PID: zavičaj, obrazovni sadržaji npr. o dječjim pravima, dijelovi tijela, kult. pov. spomenici, sat razrednika i građanski odgoj“
- „za sve prethodne sadržaje djeca su veoma zainteresirana“
- „Dan materinskoga jezika, Dani kruha, Svjetski dan Roma, Dan škole, Dan obitelji“
- „plakati, maskembal“.

Petnaestim se pitanjem htjelo provjeriti koje od ponuđenih tema iz područja grafičkoga dizajna rade na nastavi likovnoga.

Bile su ponuđene sljedeće teme:

- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred
- b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred
- c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred
- d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred
- e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred
- f) „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred.

U cijelome uzorku ispitanika dvadeset tri učitelja navelo je samo jedan odgovor, petnaest je navelo dva, a trinaest više od dva odgovora.

Od učitelja koji su naveli samo jedan odgovor, određeni je broj odabrao sljedeće odgovore:

- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred – šest
- b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred – tri
- c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred – nula
- d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred – deset
- e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred – četiri
- f) „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred – jedan.

Od petnaest učitelja koji su naveli dva ponuđena odgovora sljedeće je odgovore odabrao određeni broj učitelja:

- „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“ – 1. razred i c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred – dva
- „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred i d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred – dva
- e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred i f) „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred – pet
- „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred i d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred – jedan
- „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred i d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred – jedan
- „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred i c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred – dva
- „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred i b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred – jedan
- „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred i e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred – jedan.

Od preostalih trinaest učitelja sljedeći je broj učitelja odabrao ove kombinacije odgovora:

- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred, b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred i e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred – dva

- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred, b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred, c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred i e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred – dva
- c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred, d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred i e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred – dva
- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred, b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred i f) „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred – jedan
- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred, b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred, e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred i f) „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred – jedan
- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred, b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred i c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred, d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred – jedan
- c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred, e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred i f) „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred – jedan
- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred, b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred, c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred, d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred i e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred – jedan
- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred, c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred, d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred, e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred i f) „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred – jedan.

Kao što se vidi iz slike 125., u ukupnome uzorku, koji čini pedeset jedan učitelj, ponuđene su teme ispitanici odabrali sljedeći broj puta:

- a) „Vizualna komunikacija (reklama, poruka)“-1. razred – dvadeset
- b) „Grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)“-2. razred – petnaest
- c) „Odnos slike i teksta (reklama (promidžba), poruka)“-2. razred – četrnaest

- d) „Kadar, odnos slike i teksta (slika, kadar, strip, tekst)“-3. razred – sedamnaest
- e) „Kompozicija, rekompozicija (fotomontaža, rekompozicija)“-4. razred – dvadeset
- f) „Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina... (plakat, grafički dizajn, kompjutorska grafika)“-4. razred – jedanaest.

U šesnaestome pitanju tražilo se da učitelji navedu neku od tema/i iz područja grafičkoga dizajna koju/e rade na satima likovnoga, a nisu bile obuhvaćene anketnim upitnikom. Trinaest učitelja odgovorilo je na pitanje dok preostalih trideset osam nije.

Tih trinaest učitelja navelo je sljedeće izborne teme iz područja grafičkoga dizajna, što prikazuje tablica 3.:

- „slikopriče“
- „pismo“
- „slikopriče i slikovni prikaz teksta“
- „ovitak knjige (kolaž, flomaster), posuda za olovke (kutija, salvetice), čestitka za Božić (fotografija, karton)“
- „točka i crta-dizajn-vizualni znak“
- „kadar, simbolika boja (animirananimirani film)“
- „ilustraciju (slikovnica), crta kao likovni element pisma (znak, pismo)-1. razred, grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)-2. razred, oblici i funkcije (industrijski dizajn, ovisnost oblika i funkcije)-4. razred“
- „kontrast kromatskih i akromatskih boja-kartonski tisak, niski i udubljeni relief-aluminijska folija“
- „oblici i funkcije“
- „oblici i funkcije (industrijski dizajn), ovisnost oblika i funkcije“
- „dizajn, likovi i slike u pokretu, volumen i masa u prostoru“
- „često odlaze u galeriju, rade plakate; ljubav, glazba, sport“
- „radim teme sadržane u nastavnom planu i programu“.

Posljednje je pitanje anketnoga upitnika bilo opisno. Naime, traženo je mišljenje učitelja o anketnome upitniku koji je pripremljen za njih.

Anketni su upitnik komentirala dvadeset dva su učitelja. Njihovi su komentari, koje u prilogima prikazuje tablica 4.:

- „nemam posebno mišljenje“

- „danas je lakše raditi teme iz područja grafičkog dizajna jer se dosta materijala može kompjuterski printati u boji samo što je to još dosta skupo i nije dostupno svim učiteljima, kamoli učenicima i njihovim roditeljima“
- „smatram da je anketa dobro osmišljena i da ćete iz rezultata ove ankete dobiti potrebne informacije i saznati sve što ste trebali za potrebe Vašeg istraživanja“
- „odlična je, nemam primjedbi“
- „anketa je dobra
- anketa je vrlo dobra“
- „anketa je jasno definirana i lako se rješava“
- „nadam se da će vam anketa pomoći u istraživanju za diplomski rad“
- „zanimljiva, potaknula me o promišljanju i zastupljenosti tema grafičkog dizajna u nastavi“
- „anketa je zanimljiva, pitanja dobro formulirana“
- „smatram da je anketa u redu“
- „obratiti pažnju na preglednost odgovora“
- „anketa je u redu“
- „anketa je zanimljiva jer dodiruje područje LK koje djeca rado izvode, nije svakidašnja poput crtanja ili slikanja, svakako i dalje treba poticati tu vrstu kreativnoga stvaralaštva“
- „zanimljiva anketa“
- „sve što pomaže vama sada ili u budućem radu dobrodošlo je i nama, sve najbolje“
- „anketa je obuhvatila sve što se tiče programa koji je propisan za učenike razredne nastave“
- „mislim da je dobro osmišljena“
- „anketa je vrlo dobro osmišljena, promišljati kako pribaviti materijal potreban za LK općenito, naročito grafički dizajn“
- „malo preciznije postaviti pitanje npr. što konkretno znači zidne novine, na satu LK radim uglavnom prema odabranim temama iz plana i programa jer za drugo nema toliko vremena“
- „anketa je dobra“
- „anketa je zanimljiva, razumljiva dovoljno da nastavnici pristanu na suradnju. SRETNO VAM!“

4.2. Rezultati anketnoga upitnika za učenike

Osim anketnoga upitnika za učitelje, sastavljen je i anketni upitnik za učenike koji je sličan onomu za učitelje, ali je dosta kraći i sadrži jedno važno pitanje. To se pitanje odnosi na teme iz područja grafičkoga dizajna koje bi učenici željeli raditi na satu likovnoga, a do sada nisu imali mogućnost. Iako nigdje u anketi nije navedeno da zaokruže koji su razred i koja škola, prema redosljedu prikupljanja podataka, može se zaključiti koje su ankete učenika pojedinoga razreda. Pojedinačno su analizirani podatci, posebno za svaki razred, potom za sva tri razreda zajedno. Prvo su navedeni rezultati anketnoga upitnika učenika četvrtoga A razreda OŠ „Ivan Goran Kovačić“, zatim četvrtoga B razreda OŠ „Hugo Badalić“ te naposljetku četvrtoga B razreda OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod.

4.2.1. Rezultati anketnoga upitnika učenika 4. a razreda OŠ *Ivan Goran Kovačić*

Prvo se pitanje odnosilo na to je li škola koju pohađaju u gradu ili na selu. Svi su učenici, njih sedamnaest, četvrtoga A razreda OŠ „Ivan Goran Kovačić“ odgovorili da se njihova škola nalazi u gradu, što se vidi iz slike 126.

Sljedeće je pitanje bilo je li njihova škola matična ili područna. Kao što prikazuje slika 127., svi su učenici odgovorili da idu u matičnu školu.

Trećim se pitanjem htjelo provjeriti što učenici kažu koliko su često na satu likovnoga radili plakate, ambalažu nekoga proizvoda, reklamne poruke, logotip, znak. Slično je pitanje, samo malo drugačije formulirano, postavljeno i učiteljima. Svaki od učenika mogao je navesti samo jedan odgovor.

Odgovori koji su bili ponuđeni odnosili su se na učestalost rada navedenih sadržaja na satima likovnoga, stoga glase:

- a) vrlo često (jednom mjesečno)
- b) često (nekoliko puta u polugodištu)
- c) povremeno (jednom do dva puta godišnje)
- d) nikad.

Iz slike 128. vidi se da je sljedeći broj učenika naveo ove odgovore:

- b) često (nekoliko puta u polugodištu) – tri
- c) povremeno (jednom do dva puta godišnje) – četrnaest.

Četvrto je pitanje bilo identično kao pitanje u anketnome upitniku za učitelje i odnosilo se na predmete na kojima učenici rade zidne novine. Bili su ponuđeni isti odgovori. Učenici su mogli odabrati jedan ili više odgovora.

Tri su učenika odabrala jedan odgovor, odnosno opredijelili su se za jedan predmet:

- b) HJ – dva
- c) PID – jedan.

Ostalih četrnaest učenika navelo je dva ili više odgovora. Sljedeće je kombinacije odabrao određeni broj učenika četvrtoga A razreda OŠ „Ivan Goran Kovačić“:

- b) HJ i c) PID – trinaest
- b) HJ i c) PID plus dopisano rukom Sat razrednika – jedan.

Kao što se vidi iz slike 129., ukupan je broj puta koliko je pojedini odgovor odabran u ukupnome uzorku učenika četvrtoga A razreda:

- b) HJ – šesnaest
- c) PID – petnaest
- Sat razrednika (dopisan rukom) – jedan.

Peto se pitanje odnosilo na sadržaj zidnih novina koje rade na nastavnim predmetima. To je pitanje gotovo isto kao i ono u anketnome upitniku za učitelje, ali je ovo jednostavnije formulirano kako bi učenici mogli razumjeti o čemu je riječ. Učenici su mogli navesti jedan ili više odgovora.

Bili su im ponuđeni odgovori:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.)
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.)
- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, sukobi, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama – azili -, ...)
- d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.)
- e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana).

Samo je jedan učenik naveo jedan odgovor, i to d), tj. da se sadržaji zidnih novina bave kulturom.

Ostalih šesnaest učenika navelo je dva ili više odgovora. Pojavljuju se sljedeće kombinacije odgovora koje je odabrao navedeni broj učenika:

- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, konflikti, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama – azili -, ...) i d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – jedanaest
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) i c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, konflikti, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama – azili -, ...) – tri
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.), c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, konflikti, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama – azili -, ...) i d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – dva.

Iz slike 130. vidi se da se ukupno među ispitanim učenicima pojedini odgovori pojavljuju sljedeći broj puta:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) – nula
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – pet
- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, konflikti, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama...) – šesnaest
- d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – petnaest
- e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana) – nula.

Iduće je pitanje anketnoga upitnika od iznimne važnosti jer kazuje što bi učenici rado radili na satu iz područja grafičkoga dizajna, a do sada nisu imali priliku:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.)
 - b) ambalažu za igračke
 - c) znak
 - d) logotip
 - e) model namještaja
 - f) maketu.

Od sedamnaest učenika koji čine ukupan uzorak, trinaest je navelo jedan od ponuđenih odgovora. Određeni je broj učenika naveo ove odgovore:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) – četiri
- b) ambalažu za igračke – tri
- c) znak – jedan
- d) logotip – nula
- e) model namještaja – nula
- f) maketu – pet.

Ostala su četiri učenika odabrala više odgovora. Za ove se odgovore opredijelio sljedeći broj učenika:

- b) ambalažu za igračke i f) maketu – dva
- d) logotip i f) maketu – jedan
- b) ambalažu za igračke, d) logotip i e) model namještaja – jedan.

U ispitanome se uzorku ponuđeni odgovori pojavljuju sljedeći broj puta, što se vidi iz slike 131.:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) – četiri
- b) ambalažu za igračke – šest
- c) znak – dva
- d) logotip – jedan
- e) model namještaja – jedan
- f) maketu – osam.

Sedmo je pitanje također značajno. Odnosilo se na to misle li učenici da njihove zidne novine čitaju ostali djelatnici škole, učitelj, osoblje škole i roditelji.

Mogući su odgovori bili:

- a) da
- b) ne.

Kao što prikazuje slika 132., svi su učenici, njih sedamnaest, odgovorili b) što znači da smatraju da ostali djelatnici škole ne čitaju njihove zidne novine.

Posljednje je pitanje bilo može li se plakatima prikazati neki problem i je li moguće potaknuti ljude na promišljanje o njemu i načinima njegova rješavanja. Slika 133. prikazuje da je šesnaest

od sedamanest učenika odgovorilo a) da, tj. smatra da je to točno dok samo jedan učenik misli suprotno.

4.2.2. Rezultati anketnoga upitnika učenika 4. b razred OŠ *Hugo Badalić*

Prvo se pitanje odnosilo na to je li škola koju pohađaju u gradu ili na selu. Svi su učenici, njih dvadeset četiri, četvrtoga B razreda OŠ „Hugo Badalić“ odgovorili da se njihova škola nalazi u gradu, što se vidi iz slike 134.

Sljedeće je pitanje bilo je li njihova škola matična ili područna. Kao što prikazuje slika 135., svi su učenici odgovorili da idu u matičnu školu.

Trećim se pitanjem htjelo provjeriti što učenici kažu koliko su često na satu likovnoga radili plakate, ambalažu nekoga proizvoda, reklamne poruke, logotip, znak. Svaki od učenika mogao je navesti samo jedan odgovor.

Odgovori koji su bili ponuđeni odnosili su se na učestalost rada navedenih sadržaja na satima likovnoga“, stoga glase:

- a) vrlo često (jednom mjesečno)
- b) često (nekoliko puta u polugodištu)
- c) povremeno (jednom do dva puta godišnje)
- d) nikad.

Slika 136. prikazuje da su svi učenici četvrtoga B razreda, njih dvadeset četiri, odgovorili b) često (nekoliko puta u polugodištu).

Četvrto je pitanje bilo identično kao pitanje u anketnome upitniku za učitelje. Htjelo se ispitati na kojim još predmetima učenici rade zidne novine. Bili su ponuđeni isti odgovori kao u prethodnome pitanju. Učenici su mogli odabrati jedan ili više odgovora.

Jedan je učenik odabrao samo jedan odgovor, odnosno opredijelio se za jedan predmet, a to je c) PID.

Dvadeset tri učenika navela su dva ili više odgovora. Oni su odabrali kombinaciju odgovora b) HJ i c) PID.

Kao što se vidi iz slike 137., ukupan je broj puta koliko je pojedini odgovor odabran u ukupnome uzorku učenika četvrtoga B razreda:

- b) HJ – dvadeset tri
- c) PID – dvadeset četiri

Peto se pitanje odnosilo na sadržaj zidnih novina koje rade na nastavnim predmetima. To je pitanje gotovo isto kao i ono u anketnome upitniku za učitelje, ali je ovo jednostavnije formulirano. Učenici su mogli navesti jedan ili više odgovora.

Bili su im ponuđeni sljedeći odgovori:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.)
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.)
- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, konflikti, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama – azili -, ...)
- d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.)
- e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana).

Samo je jedan učenik naveo jedan odgovor, i to a), tj. da se sadržaji zidnih novina bave ekologijom.

Dvadeset tri učenika navela su dva ili više odgovora. Pojavljuju se sljedeće kombinacije odgovora koje je odabrao navedeni broj učenika:

- ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl), b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) i d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – dvadeset dva
- ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl), b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.), d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) i e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana) – jedan.

Kao što prikazuje slika 138., ukupno se među ispitanim učenicima pojedini odgovori pojavljuju sljedeći broj puta:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl) – dvadeset četiri
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – dvadeset tri
- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, konflikti, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama...) – nula

- d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – petnaest
- e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana) – nula.

Iduće je pitanje anketnoga upitnika od iznimne važnosti jer kazuje što bi učenici rado radili na satu iz područja grafičkoga dizajna, a do sada nisu imali priliku:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.)
- b) ambalažu za igračke
- c) znak
- d) logotip
- e) model namještaja
- f) maketu.

Od dvadeset četiri učenika koji čine ukupan uzorak, samo tri su navela jedan od ponuđenih odgovora, a to je a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.).

Ostali su učenici naveli dva ili više odgovora, odnosno određeni je broj učenika odabrao sljedeće kombinacije:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) i b) ambalažu za igračke – dva
- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) i d) logotip – pet
- c) znak i d) logotip – pet
- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) i f) maketu – tri
- d) logotip i e) model namještaja – dva
- b) ambalažu za igračke i c) znak – jedan
- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.), d) logotip i e) model namještaja – jedan
- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.), b) ambalažu za igračke i d) logotip – jedan.

Slika 139. prikazuje da se u ispitnom uzorku ponuđeni odgovori pojavljuju sljedeći broj puta:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) – šesnaest
- b) ambalažu za igračke – četiri
- c) znak – šest
- d) logotip – petnaest
- e) model namještaja – tri
- f) maketu – tri.

Sedmo je pitanje također značajno. Odnosilo se na to misle li učenici da njihove zidne novine čitaju ostali djelatnici škole, učitelji, osoblje škole i roditelji.

Mogući su odgovori bili:

- a) da
- b) ne.

Kao što je prikazano na slici 140., dvadeset tri od dvadeset četiri učenika odgovorilo je a) da, što znači da smatraju da ostali djelatnici škole čitaju njihove zidne novine. Samo jedan učenik misli da ih ne čitaju.

Posljednje je pitanje bilo može li se plakatima prikazati neki problem i je li moguće potaknuti ljude na promišljanje o njemu i načinima njegova rješavanja. Iz slike 141. vidi se da su svi učenici, njih dvadeset četiri, odgovorili a) da, tj. smatraju da je to točno.

4.2.3. Rezultati anketnoga upitnika učenika 4. b razreda OŠ *Antun Mihanović Slavonski Brod*

Prvo se pitanje odnosilo na to je li škola koju pohađaju u gradu ili na selu. Kao što prikazuje slika 142., svi su učenici, njih dvadeset, četvrtoga B razreda OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod odgovorili da se njihova škola nalazi u gradu.

Sljedeće je pitanje bilo je li njihova škola matična ili područna. Iz slike 143. vidi se da su svi učenici odgovorili da idu u matičnu školu.

Trećim se pitanjem htjelo provjeriti što učenici kažu koliko su često na satu likovnog radili plakate, ambalažu nekoga proizvoda, reklamne poruke, logotip, znak. Slično je pitanje, samo malo drugačije formulirano, postavljeno i učiteljima. Svaki od učenika mogao je navesti samo jedan odgovor.

Odgovori koji su im bili ponuđeni odnosili su se na učestalost rada navedenih sadržaja na satima likovnoga stoga glase:

- a) vrlo često (jednom mjesečno)
- b) često (nekoliko puta u polugodištu)
- c) povremeno (jednom do dva puta godišnje)
- d) nikad.

Slika 144. prikazuje da je sljedeći broj učenika naveo ove odgovore:

- b) često (nekoliko puta u polugodištu) – četiri
- c) povremeno (jednom do dva puta godišnje) – dvanaest
- d) nikad – četiri.

Četvrto je pitanje bilo identično kao pitanje u anketnome upitniku za učitelje. Htjelo se ispitati što učenici kažu na kojim još predmetima rade zidne novine. Učenici su mogli odabrati jedan ili više odgovora.

Jedanaestero učenika opredijelilo se za samo jedan odgovor, za:

- b) HJ – jedan
- c) PID – šest
- f) EJ – jedan
- h) ne radimo ih na ostalim predmetima – dva
- i) ne radimo ih ni na LIK – jedan.

Ostalih devet učenika navelo je dva ili više odgovora. Oni su odabrali sljedeće kombinacije odgovora:

- c) PID i g) NJEM – dva
- c) PID i d) VJ – jedan
- c) PID i f) EJ – dva
- d) VJ i f) EJ – dva
- b) HJ, c) PID i d) VJ – dva
- b) HJ, d) VJ, f) EJ i g) NJEM – dva.

Iz slike 145. vidi se da je ukupan broj puta koliko je pojedini odgovor odabran u ukupnome uzorku učenika četvrtoga B razreda:

- b) HJ – četiri
- c) PID – trinaest
- d) VJ – šest

- f) EJ – šest
- g) NJEM – četiri
- h) ne radimo ih na ostalim predmetima – dva
- i) ne radimo ih ni na LIK – jedan.

Peto se pitanje odnosilo na sadržaj zidnih novina koje rade na nastavnim predmetima. To je pitanje gotovo isto kao i ono u anketnome upitniku za učitelje, ali je ovo jednostavnije formulirano. Učenici su mogli navesti jedan ili više odgovora.

Bili su im ponuđeni sljedeći odgovori:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.)
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.)
- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, sukobi, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama – azili -, ...)
- d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.)
- e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana).

Dvanaest od dvadeset učenika odabralo je jedan odgovor, i to:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) – šest učenika
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – dva učenika
- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, sukobi, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama) – tri učenika
- d) kulturom (obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika) – jedan.

Ostalih osam učenika odabralo je dva ili više odgovora.

Pojavljuju se ove kombinacije odgovora koje je odabrao sljedeći broj učenika:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.), b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) i d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – dva
- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) i b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – tri

- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, sukobi, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama) i d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – jedan
- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) i c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, sukobi, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama) – jedan
- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) i d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – jedan.

Kao što prikazuje slika 146., ukupno se među ispitanim učenicima pojedini odgovori pojavljuju sljedeći broj puta:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) – trinaest
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – sedam
- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, sukobi, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama...) – pet
- d) kulturom (npr. obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – pet
- e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana) – nula.

Iduće je pitanje anketnoga upitnika od iznimne važnosti jer kazuje što bi učenici rado radili na satu iz područja grafičkoga dizajna, a do sada nisu imali priliku:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.)
- b) ambalažu za igračke
- c) znak
- d) logotip
- e) model namještaja
- f) maketu.

Od dvadeset učenika koji čine ukupan uzorak, jedanaest je navelo jedan od ponuđenih odgovora. Ove je odgovore odabrao sljedeći broj učenika:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) – sedam

- b) ambalažu za igračke – jedan
- c) znak – jedan
- d) logotip – jedan
- e) model namještaja
- f) maketu – jedan.

Devet učenika odabralo je dva ili više odgovora. Tako se pojavljuju ove kombinacije ponuđenih odgovora koje je odabrao sljedeći broj učenika:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) i b) ambalažu za igračke, d) logotip, e) model namještaja i f) maketu – jedan
- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) i) model namještaja – jedan
- d) logotip i e) model namještaja – jedan
- b) ambalažu za igračke i e) model namještaja – dva
- znak i f) maketu – jedan
- c) model namještaja i f) maketu – jedan.

Iz slike 147. vidi se da se u ispitanome uzorku ponuđeni odgovori pojavljuju sljedeći broj puta:

- a) plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) – devet
- b) ambalažu za igračke – tri
- c) znak – tri
- d) logotip – dva
- e) model namještaja – šest
- f) maketu – četiri.

Sedmo je pitanje također značajno. Njime se htjelo provjeriti misle li učenici da njihove zidne novine čitaju ostali djelatnici škole, učitelji, osoblje škole i roditelji.

Mogući su odgovori bili:

- a) da
- b) ne.

Na slici 148. prikazano je da je sedamnaest od dvadeset učenika odgovorilo a) da, što znači da smatraju da ostali djelatnici škole čitaju njihove zidne novine, te da je troje učenika odgovorilo b), što znači da misle da ih ne čitaju.

Posljednje je pitanje bilo može li se plakatima prikazati neki problem i je li moguće potaknuti ljude na promišljanje o njemu i načinima njegova rješavanja. Kao što je vidljivo iz slike 149., gotovo su svi učenici, njih devetnaest od dvadeset, odgovorili a) da, tj. smatraju da je to točno. Samo je jedan učenik odgovorio b) ne jer misli suprotno.

4.2.4. Zajednički rezultati anketnoga upitnika za 4. razrede

Svi ispitani učenici, dakle učenici OŠ „Ivan Goran Kovačić“, OŠ „Hugo Badalić“ i OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod, naveli su da idu u gradsku matičnu školu, što prikazuju slike 150. i 151.

Broj učenika triju brodskih osnovnih škola koji su naveli koliko često na satu likovnoga rade plakate, ambalažu nekoga proizvoda, reklamne poruke, logotip i znak prikazuju sljedeći rezultati, prikazani na slici 152.:

- b) često (nekoliko puta u polugodištu) – trideset jedan
- c) povremeno (jednom do dvaput godišnje) – dvadeset šest
- d) nikad – četiri.

S obzirom na to da se zidne novine (plakati) ne moraju raditi samo na satu likovnoga, zanimljivo je znati koji su još predmeti na kojima ih učenici izrađuju. Slijedi popis predmeta i broj učenika koji se opredijelio za pojedini predmet, što je grafički prikazano na slici 153.:

- b) HJ – dvadeset devet
- c) PID – trideset sedam
- d) VJ – šest
- f) EJ – šest
- g) NJEM – četiri
- h) ne radimo ih na ostalim predmetima – dva
- i) ne radimo ih ni na LIK – jedan.

Sadržaji zidnih novina mogu biti različiti. Kao što se vidi iz slike 154., sadržaji zidnih novina koje izrađuju učenici bave se sljedećim temama, a izabrao ih je određeni broj učenika:

- a) ekologijom (zagađenje zraka, obilježavanje nekoga posebnoga dana, npr. Dana voda i sl.) – trideset sedam
- b) zdravljem (održavanje higijene, pravilna prehrana i sl.) – trideset pet
- c) druženjem s prijateljima (odnosi među vršnjacima, konflikti, nasilje među učenicima, volontiranje i pomoć drugima, briga o životinjama) – dvadeset jedan

d) kulturom (obilježavanje nekih događaja poput Svjetskoga dana kazališta, Dana materinskoga jezika i sl.) – dvadeset pet

e) sportom (npr. obilježavanje Olimpijskoga dana) – jedan.

Učenicima su u anketi ponuđene neke teme iz područja grafičkoga dizajna, a oni su trebali odabrati jednu ili više tema koje bi željeli raditi na satu likovnoga. Analizom odgovora učenika svih triju razreda utvrđen je broj učenika koji se opredijelio za pojedinu temu, što prikazuje slika 155. Prema toj je analizi poredak tema, kao i broj učenika koji su ju/ih izabrali, od najpopularnije do najmanje popularne:

1. plakat kojim ćemo obilježiti neki specifičan dan (npr. Majčin dan, Olimpijski dan itd.) – dvadeset devet
2. logotip – osamnaest
3. maketa – petnaest
4. ambalaža za igračke – trinaest
5. znak – jedanaest
6. model namještaja – deset.

Iz slike 156. vidljivo je da od ukupno šezdeset jednoga ispitanoga učenika, četrdeset učenika misli da njihove zidne novine čitaju ostali učenici škole, učitelji, osoblje škole i roditelji dok dvadeset jedan učenik tvrdi suprotno.

Kao što se prikazuje slika 157., pedeset devet učenika misli da se zidnim novinama može prikazati neki problem i da je moguće potaknuti ljude na promišljanje o njemu i načinima njegova rješavanja, a samo dva učenika misle da to nije moguće.

5. ZAKLJUČAK

Cilj je diplomskoga rada „Učenički radovi grafičkoga dizajna i njihova povezanost s rješavanjem problema društvene zajednice“ ukazati na važnost tema iz područja grafičkoga dizajna, provjeriti koliko učitelji brodskih osnovnih škola rade takve teme na satima likovnoga, te izraditi plakat povodom Međunarodnoga dana rijeka. Plakati su nastali radom u paru, radom u nekoliko tehnika te su društveno angažirani. Rad je imao i specifične zadatke, 1. ako se teme iz područja grafičkoga dizajna ne rade često, pronaći razloge zašto je njihova zastupljenost na satima likovnoga tako mala; 2. ako se teme iz područja grafičkoga dizajna rade često, vidjeti koje se teme najčešće rade; 3. provjeriti koje bi teme iz područja grafičkoga dizajna učenici rado radili na satu, a do sada nisu imali mogućnost; 4. provjeriti kakvo je mišljenje učenika o tome čitaju li njihove zidne novine djelatnici škole, učitelji, roditelji i ostali učenici te 5. provjeriti što učenici misle mogu li plakati prikazati neki problem i je li moguće potaknuti ljude na promišljanje o njemu i načinima njegova rješavanja. U skladu s navedenim ciljevima i specifičnim ciljevima, odabrane su dvije hipoteze koje su se tijekom istraživanja htjele provjeriti. To su:

1. „Učenički radovi grafičkoga dizajna povezani su s rješavanjem problema društvene zajednice“.
2. „Učitelji razredne nastave na satu likovnoga ne rade često izborne teme iz područja grafičkoga dizajna“.

Na temelju provedenoga istraživanja, može se zaključiti da su ostvareni svi navedeni ciljevi. Ankete za učitelje potkanule su njihovo promišljanje o temama iz područja grafičkoga dizajna i općenito izbornim temama, a ti su anketni upitnici služili kao mjerni instrument kojim je provjereno koliko često učitelji grafičkoga dizajna rade takve teme. Učenici su na blok satu likovnoga izradili plakate povodom Međunarodnoga dana rijeka, u kombiniranoj tehnici, radom u paru, te su bili izloženi u Galeriji umjetnina grada Slavenskog Broda. Na drugi navedeni specifični cilj nadovezuje se druga hipoteza. Sukladno rezultatima ankete, posebno analizi četvrtoga pitanja, jedan učitelj vrlo često (jednom mjesečno) radi teme iz područja grafičkoga dizajna, dvadeset devet učitelja radi ih često (nekoliko puta u polugodištu), dvadeset povremeno (jednom do dva puta u polugodištu) te ih samo jedan učitelj nikada ne radi, što se vidi na slici 116. To je dokaz da učitelji ipak često rade izborne teme iz područja grafičkoga dizajna zbog čega se odbacuje druga hipoteza. Prvi se specifični cilj odnosio na otkrivanje razloga zašto je učestalost tema iz područja grafičkoga dizajna na satima likovnoga tako mala. Iako većina

učitelja ističe da često radi takve teme, mali broj učitelja ističe da ih ne radi tako često zbog nedostatka vremena na redovnoj nastavi, nedostatka kompetencija, nedostatka materijala ili navode nešto drugo, što najbolje prikazuje slika 117. Drugi se specifični cilj odnosi na činjenicu ako se takve teme često rade na satu likovnoga, a dokazano je da se rade i da se provjeri koje se od tema iz toga područja najčešće rade. Iz slike 125. vidi se da učitelji najčešće rade temu „Vizualna komunikacija“. Treći specifični cilj odnosi se na učenike i ono što bi oni najviše željeli raditi na satu likovnoga, a pripada području grafičkoga dizajna. Kao što se vidi iz slike 155., najviše je učenika zainteresirano za izradu plakata, zatim logotipa, makete, ambalaže za igračke, znaka te modela namještaja. Sljedećim specifičnim ciljem htjelo se provjeriti kakvo je mišljenje učenika o mjestu njihovih plakata u školi, tj. čitaju li ih drugi učenici, učitelji, osoblje škole, roditelji. Iz slike 156. vidi se da četrdeset učenika tvrdi da se njihovi plakati čitaju dok dvadeset učenika misli suprotno. Posljednji se specifični cilj nastavlja na prethodni, a on je od posebne važnosti za istraživanje jer je usko povezan s prvom hipotezom. Slika 157. prikazuje da gotovo svi učenici, njih pedeset devet, misle da se plakatom može prikazati neki problem te da plakat može potaknuti ljude na promišljanje o tome problemu i načinima njegova rješavanja. Samo dvoje učenika misli suprotno. Učenički su plakati, nastali povodom Međunarodnoga dana rijeka, izloženi u Galeriji umjetnina grada Slavnskoga Broda. Izložba je otvorena na Međunarodni dan rijeka, 14. ožujka 2018. Javnost je pravovremeno obaviještena o izložbi čije je otvorenje popratilo dosta medija. Na ulazu se evidentirao broj posjetitelja koji je posjetio izložbu. Kao mjerni instrument poslužio je hamer za pluseve. Prebrojavanjem pluseva došlo se do rezultata da je bilo dvjesto dvadeset pet posjetitelja. U odnosu na broj stanovnika Slavnskoga Broda, to je zanemariv broj, ali za jednu malu galeriju, u kojoj su izloženi učenički plakati, to je velik broj jer je dokaz da građani ipak žele čuti što im učenici brodskih osnovnih škola žele poručiti. Kao što je ranije spomenuto, radovi darovite vrtićke djece dokaz su da je izložba učeničkih plakata potaknula na promišljanje i tete toga vrtića koje su uključile svoju djecu te i njih osvijestile o važnosti rijeke Save. Njihove radove prikazuju slike 158., 159., 160., 161., 162., 163., 164. 165., 166., 167. i 168. Na njima se može uočiti sličnost s učeničkim plakatima koje su napravili učenici četvrtih razreda triju brodskih škola. Mnoštvo je medija pisalo o izložbi, što je dokaz da se o njoj zaista čulo i da u je dosta ljudi probuđena ekološka svijest. Kao što se vidi iz slike 169. i „Posavska Hrvatska“ pisala je o izložbi i to vrlo detaljno, ističući najbitnije podatke. Kao što je već spomenuto u radu, otvorenje izložbe bilo je u isto vrijeme kada i sastanak Kriznoga stožera za opasnost od poplava jer je Sava opet počela prijetiti, a nešto kasnije proglašena je vijest da zbog incidenta s naftom voda na području Slavnskoga Broda i okolice nije pitka. Izložba učeničkih radova održana je u pravo vrijeme, kada se

dogodilo dosta problema. Prvo vrlo velik vodostaj Save i mogućnost izljevanja, zatim proglašenje da vodovodna voda više nije bila pitka. Izložba i ta dva događaja zajedno su potaknula ljude na promišljanje o problemima rijeke Save, koji su dijelom nastali zbog ljudskoga utjecaja.

Svoj doživljaj izložbe učeničkih radova povodom Međunarodnoga dana rijeka, ali i života u Slavonskome Brodu, u eseju je iznijela Nikolina Odošić, studentica Filozofskoga fakulteta u Osijeku, rodom Brođanka. Esej prikazuju slike 170., 171., 172., 173. i 174.

Iako možda dvjesto dvadeset pet posjetitelja, čije pluseve prikazuje slika 175., nije tako mnogo, za izložbu se čulo s dosta strana te je ostavila utjecaj na mnoge (i koji su je posjetili i koji nisu, ali su saznali sve o njoj iz medija). Zaključno, potvrđena je prva hipoteza, tj. učenički radovi grafičkoga dizajna povezani su s rješavanjem problema društvene zajednice. Koliko je čvrsta ta veza, dalo bi se provjeriti u nekome drugome istraživanju.

Dakle, prva je hipoteza: „Učenički radovi grafičkoga dizajna povezani su s rješavanjem problema društvene zajednice“ potvrđena, a druga „Učitelji razredne nastave na satu likovnoga ne rade često izborne teme iz područja grafičkoga dizajna“ se odbacuje.

PRILOZI

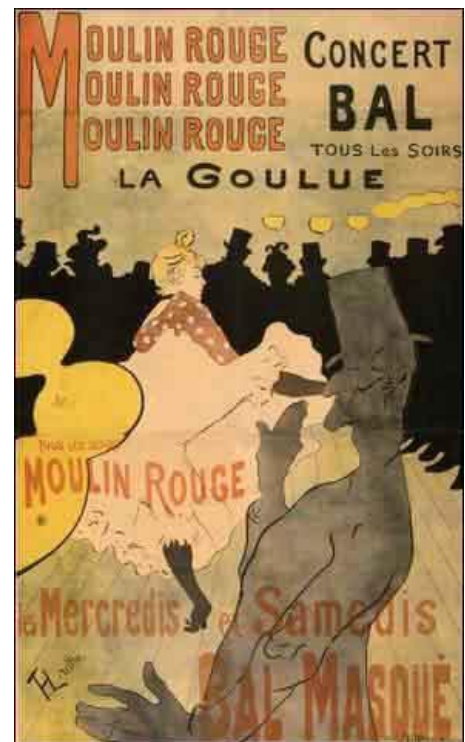
Slika 1. Otti Berger: dizajn tekstila

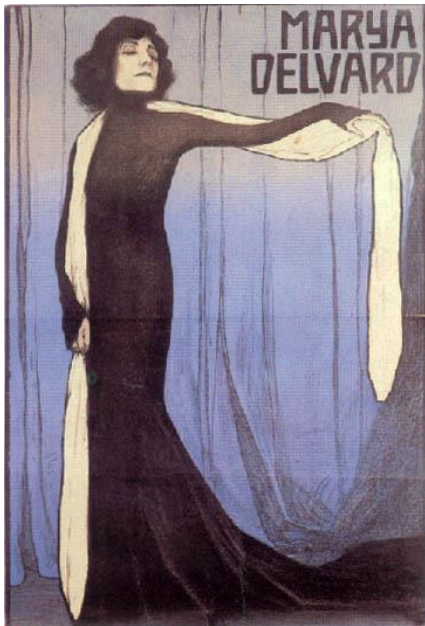
Slika 2. Jules Cheret: *La Closerie des Genets*

Slika 3. Jules Cheret: *Pippermint*

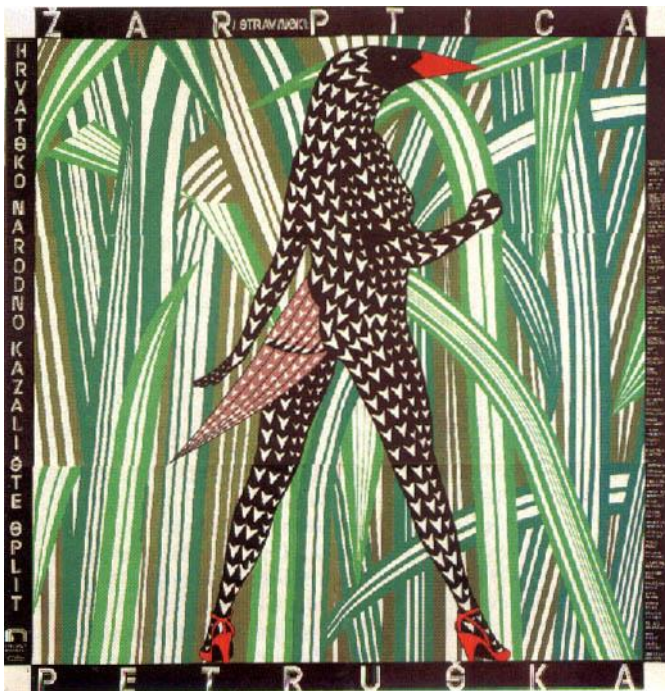
Slika 4. Henry Toulouse de Lautrec: *Moulin Rouge*

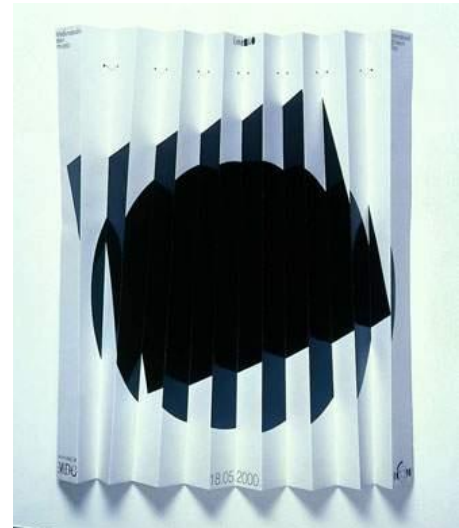
Slika 5. Tomislav Krizman: *Marya Delvard*

Slika 6. Ivan Picelj: „Nove Tendencije 2“

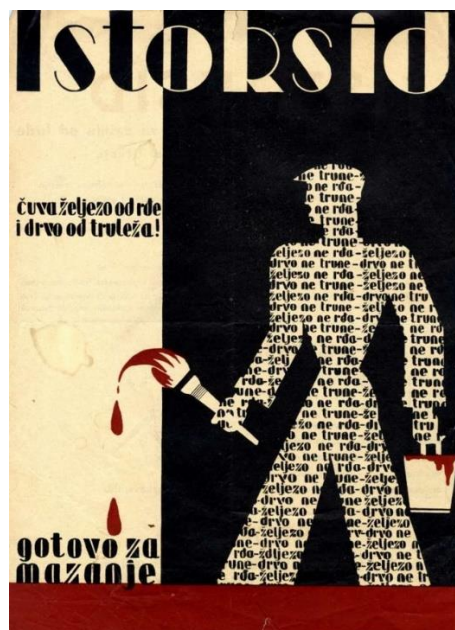
Slika 7. Boris Bućan: *Petruška*

Slika 8. Boris Ljubičić: „Volim kvadrat i krug“

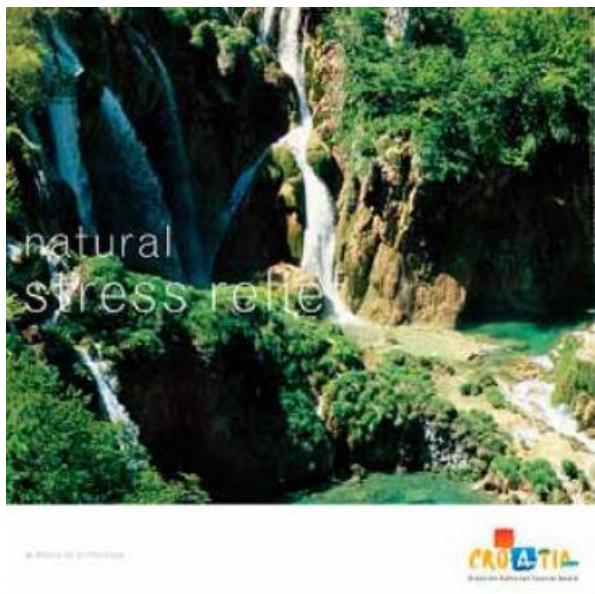
Slika 9. Ivana Tomljenović-Meller: fotografija

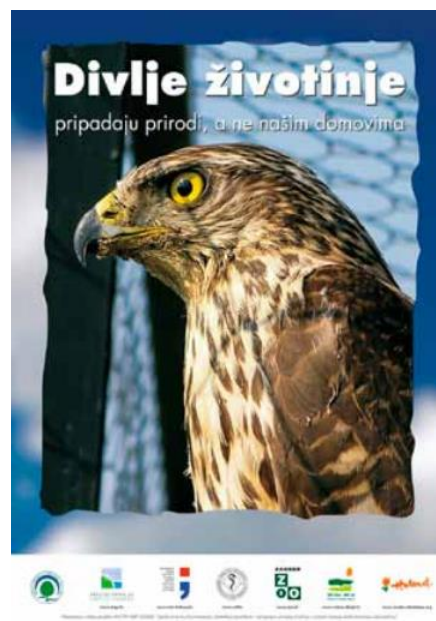
Slika 10. Ivana Tomljenović-Meller: „Istoksid“

Slika 11. ekološki plakat *Help Nowska*

Slika 12. plakat Hrvatske turističke zajednice

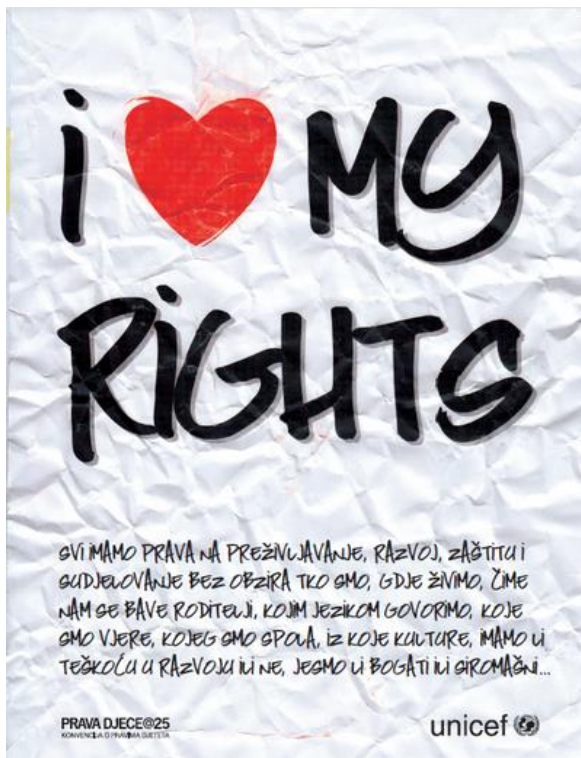
Slika 13. Državni zavod za zaštitu prirode: „Divlje životinje“

Slika 14. „Dunavski plakat“

Slika 15. UNICEF: „Čovječe, ispravi se!“

Slika 16: UNICEF: *I love my rights*

Slika 17. UNICEF: „Ja ne hejtam i ne trolam“

Slika 18. dječji ekološki plakat (1)

Slika 19. dječji ekološki plakat (2)

Slika 20. dječji ekološki plakat (3)

Slika 21. Nike-ov slogan *Just do it*

Slika 22. Renault-ov slogan *Passion for life*

Slika 23. pano za oglašavanje

Slika 24. stup za oglašavanje

Slika 25. stražnja strana panoa za oglašavanje

Slika 26. gradska ura

Slika 27. kutija za reklamni tisak

Slika 28. telefonska govornica

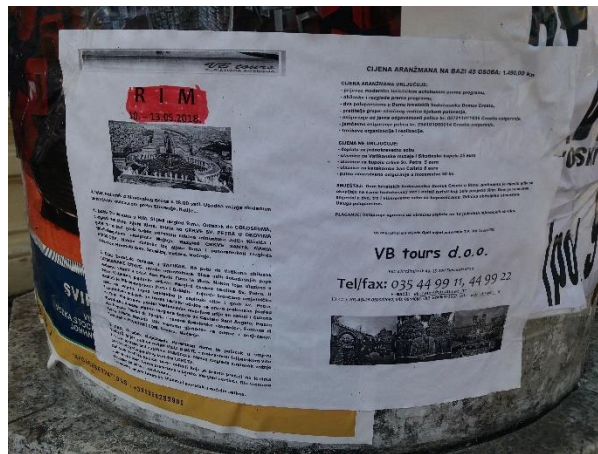
Slika 29. zabavni plakat: Zvezde Granda

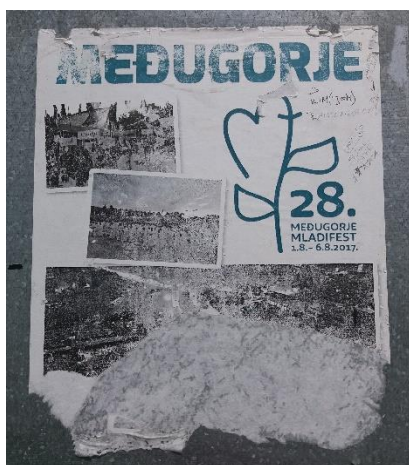
Slika 30. sportski plakat: „18. karate turnir“

Slika 31. plakat „Plava noć“

Slika 32. turistički plakat: "Rim"

Slika 33. vjerski plakat: „Mladifest“

Slika 34. zdravstveni plakat: „JA DARUJEM KRV. A TI?“

KAZALIŠNO-KONCERTNA DVORANA "IVANA BRLIĆ-MAŽURANIĆ"

15. DANI PLESA

u čast
MIJI ČORAK SLAVENSKOJ
(Brod na Savi, 20. veljače 1916. - Los Angeles, 5. listopada 2002.)

Subota, 17. veljače 2018.

16 sati i 17.30 sati
Baja Buf
događaj, predstava i igra za petnaest beba između 10 i 24 mjeseca starosti
Umjetnička organizacija VRUM, Zagreb
Velika dvorana kazališta, Trg Stjepana Miletića 12

Utorak, 20. veljače 2018.

18 sati
Postavljanje vijenca na spomen-ploču
Starčevićeva 3

19.30 sati
Plesna večer
Studio za moderni i klasični ples „Brodski leptriči“, Slavonki Brod
Plesni studio „Shine“, Osijek
Plesna udruga „Gesta“, Zadar
Plesna radionica Ilijana Lončar, Požega
Velika dvorana kazališta, Trg Stjepana Miletića 12

Srijeda, 21. veljače 2018.

19.30 sati
Plesna predstava
Rapsodija za tri glave, šest stopala i deset ruku
Produkcija: KUFER, Zagreb
Velika dvorana kazališta, Trg Stjepana Miletića 12

Četvrtak, 22. veljače 2018.

19.30 sati
Plesna predstava
Djevojke u ljetnim haljinama volim
Studio za suvremeni ples, Zagreb
Velika dvorana kazališta, Trg Stjepana Miletića 12

Petak, 23. veljače 2018.

18 sati
Plesna predstava za djecu
„RITAM TAM - Bajka o ritmu“
Koprodukcija Studija za suvremeni ples i Gradskog kazališta Třešnja iz Zagreba
Velika dvorana kazališta, Trg Stjepana Miletića 12

Subota, 24. veljače 2018.

19.30 sati
GALA VEČER hrvatskih baletnih plesnih ansambala
Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca u Rijeci
Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku
Hrvatsko narodno kazalište u Splitu
Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu
Cijena ulaznice: 50 kn
Velika dvorana kazališta, Trg Stjepana Miletića 12

Ponedjeljak, 26. veljače 2018.

19.30 sati
Plesna predstava
The Devil's Garden
Zagrebački plesni ansambl
Velika dvorana kazališta, Trg Stjepana Miletića 12

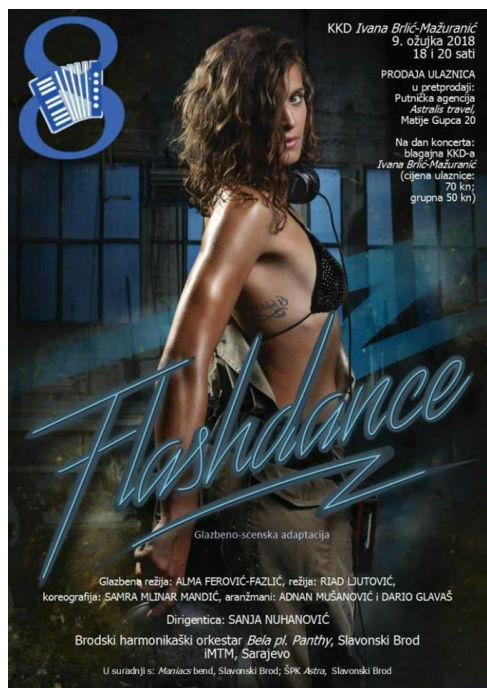
Utorak, 27. veljače 2018.

17 sati
„Radost pokreta“ - smotra školskih plesnih skupina
Udruga školskih plesnih skupina „Radost pokreta“, škole nositeljice projekta i Kazališno-koncertna dvorana „Ivana Brlić-Mažuranić“
Velika dvorana kazališta, Trg Stjepana Miletića 12

Slavonki Brod, 17. veljače 2018. - 27. veljače 2018.

Manifestacija se održava uz potporu
Ministarstva kulture Republike Hrvatske i
Grada Slavenskog Broda

Slika 35. kulturni plakat: „15. dani plesa“

KKD Ivana Brlić-Mažuranić
9. ožujka 2018
18 i 20 sati

PRODAJA ULAZNICA
u preprodaji:
Putnička agencija
Astralis travel,
Matije Gupca 20

Na dan koncerta:
Blagajna KKD-a
Ivana Brlić-Mažuranić
(cijena ulaznice:
70 kn;
grupa 50 kn)

Flashdance

Glazbeno-scenska adaptacija

Glazbeni režija: ALMA FERVIĆ-FAZLIĆ, režija: RIAD LJUTOVIĆ,
koreografija: SAMIRA MLINAR MANDIĆ, aranžmani: ADNAN MUŠANOVIĆ i DARIJO GLAVAŠ

Dirigentsica: SANJA NUHANOVIĆ

Brodski harmonikaški orkestar *Bela pl. Panthy*, Slavonki Brod
IMTM, Sarajevo

U suradnji s: *Maniaco* band, Slavonki Brod; ŠPK *Astra*, Slavonki Brod

Slika 36. kulturni plakat: *Flashdance*

CENTAR MLADIH

Akustična večer

PETAK 20.00 SATI

STELA & ANDRIJA
LAVALIER
TRIO FANTASTIKUS
BERNARDA BOBOVEČKI
KREŠIMIR, PAJA, ŠEF
THE LIKOVI
BRODSKY BLUES BAND

Sudionici:
Andriana, Vesna, Željko, Slaven,
Majdalena, Marina, Darija, Zlivo, Zigi, Bebi,
Miro, Matije, Krešimir

Voditelj:
Ana & Zvonimir

Električna večer

SUBOTA

VIS CIRKUS
ŠEF & CO
CURINO CVIJEČE
BRODSKY BLUES BAND
CHAOS ADDICT
PLAGIJAT
ČVRSTI MOMCI

Uvodnik:
Stari Mešk' tim

11.

MEMORIJAL

Ostat ću mlad

Krešo Blažević

SLAVONSKI BROD
16. i 17. ožujka
2018.

PETAK
Velika dvorana Slavonki Brod, 19:00 sati
Debitna učesnica Gimn. MM Sl. Brod i Gimn. Bakovo
"Generacijski život nas bitno određuje: DA ili NE"
Izložba "Svi momci i djevojke imaju svoje svjetove"

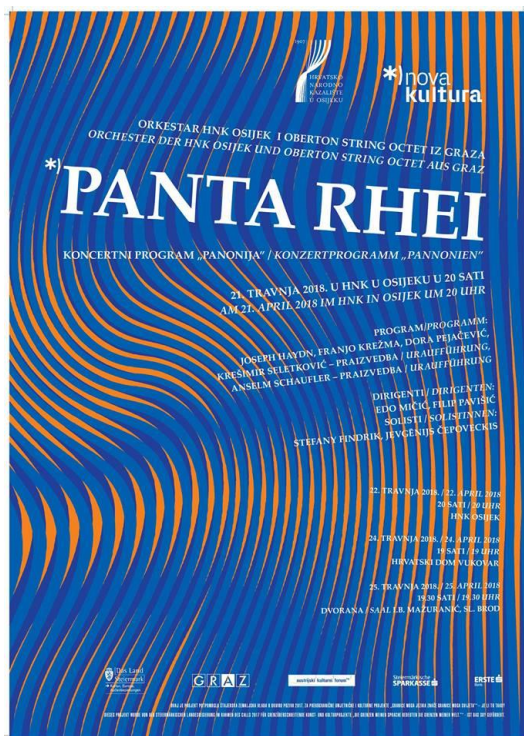
Mala dvorana Slavonki Brod, 19:00 sati
Izložba "Život u oblacima" - Miroslav Plišanić

SUBOTA
Velika dvorana Slavonki Brod, 19:00 sati
Radionica "Izrada scenarija 1-minutnog filma"
Bessti. Davor Šišmanović i Zvonko Rumbolt, Degan Šušica
Video družina Beževiče
Projekcija filma "Kako nastaje glazba - Krešimir Blažević"
Kino klub "Paluba 17"

Velika dvorana Glazbene škole, 22:00 sati
Bubnjerska radionica: Nenad Borić (Crno Perje)

Organizator:
Umjetničko-glazbena udruga Slavonki Brod Udruga "Karmelion & Meša", Organizacijski odbor Memorijal
Krešimir Blažević
Kino klub "Paluba 17", Glazbena škola Slavonki Brod, Centar mladih Slavonki Brod, KKD Ivana Brlić-Mažuranić,
Glasna udruga Slavonki Brod, Glazbena škola Slavonki Brod, Grad Slavonki Brod, Dječja radionica Slavonki Brod
Plesna škola Slavonki Brod, Radio 92, Radio Brod, Radio Slavonki, Slavonki Brodski brodski televizija
Prijatelj: Brodski rock orkestr & Komandosli mlaz

Slika 37. kulturni plakat: „Ostat ću mlad“

Slika 38. kulturni plakat: *Panta Rhei*

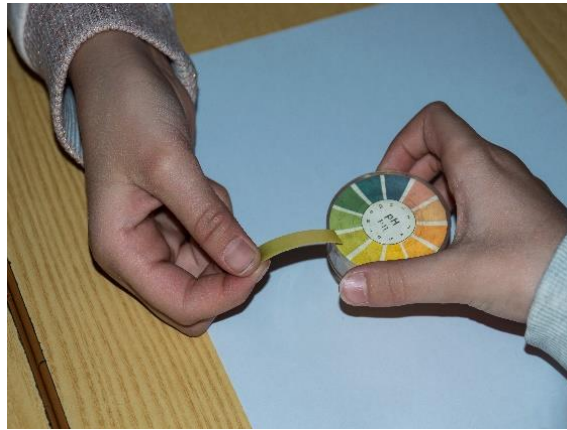
Slika 39. kulturni plakat: „Koncert“

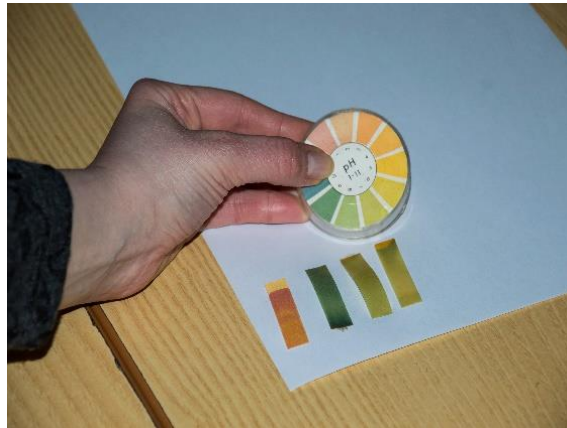
Slika 40. pH trakice

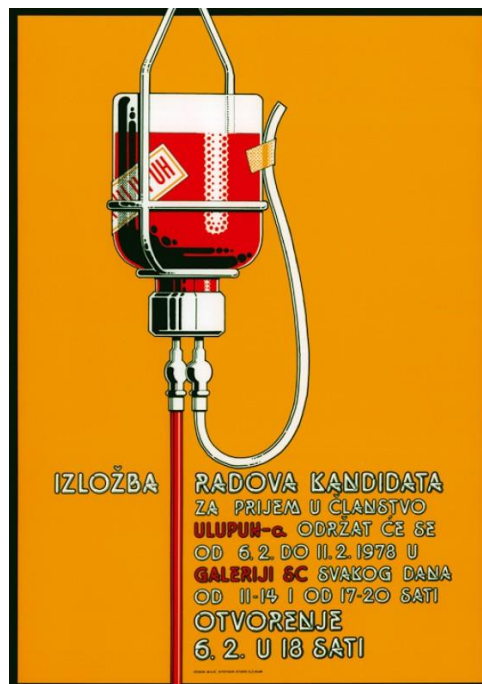
Slika 41. pH trakica u soku limuna

Slika 42. pH trakica umočena u pitku vodu

Slika 43. sve pH trakice nakon umakanja u različite tekućine

Slika 44. Mirko Ilić: „Izložba“

Škole: OŠ „Hugo Badalić“ OŠ „Ivan Goran Kovačić“, OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

Učiteljice: Mara Lebić, Andrea Fajdetić, Anita Puškarić

Razredi: četvrti B, četvrti A, četvrti B

Mentor: dr. art. Marko Šošić

Studentica: Iva Odorčić

Studijska godina: 5.

Sat razrednika – tema iz ekologije

Cilj sata: osvijestiti važnost očuvanja čistoće rijeke Save

Slika 45. priprema za radionicu ekologije (1)

Ishodi sata:

Učenici će moći:

- razlikovati čistu, pitku i onečišćenu/zagađenu vodu
- uočiti sličnosti i razlike između čiste, pitke i onečišćene/zagađene vode
- očitati pH vrijednost namirnica (limuna kao kisele namirnice i mlijeka kao lužnate)
- očitati pH vrijednost pitke vode i uzorka vode iz Save
- definirati reklamu
- stvoriti svoju reklamnu poruku

Obrazovne zadaće sata:

- definirati vode tekućice i izvor
- navesti neke gradove kroz koje prolazi rijeka Sava
- razlikovati čistu, pitku i onečišćenu/zagađenu vodu
- definirati reklamu
- analizirati jezik reklamnih poruka
- smisliti svoju reklamnu poruku-slogan

Slika 46. priprema za radionicu ekologije (2)

Odgojne zadaće sata:

- razvijati ekološku svijest usmjerenu na rješavanje problema onečišćenja/zagađenja rijeke Save
- uvažavati se međusobno u radu u paru kao i uvažavati mišljenja ostalih učenika
- surađivati i komunicirati s drugim učenicima

Metode rada:

- vizualne metode (promatranje fotografija, videa-reklame)
- verbalne metode (dijalog, monolog)
- metoda demonstracije

Oblici rada:

- frontalni rad
- rad u paru

Nastavna sredstva i pomagala: sintisajzer, notni zapis pjesmice „Teče teče“, prijenosno računalo, projektor, slikokaz, fotografije i video, papir, olovka, trakice (indikatori) za određivanje pH vrijednosti, plastične boce i čaše s uzorcima vode iz Save i pitkom vodom iz slavine.

Slika 47. priprema za radionicu ekologije (3)

UVODNI DIO SATA

„Dobar dan dragi učenici! Ja sam studentica Iva. Danas ćemo se družiti na jednom malo drugačijem satu. Za početak ću vam nešto odsvirati. Vi mi se slobodno možete pridružiti pjevanjem ako znate tu pjesmicu, a ja vjerujem da znate.“ Sviram „Teče teče“.

„Kako se zove ova pjesmica?“ („Teče teče“) „Kroz koji grad protječe Sava?“ (Slavonski Brod) „Ima li još gradova kroz koje prolazi?“ (Da) „Naprimjer?“ (Zagreb, Sisak, Davor...) „Prolazi li Sava samo kroz RH ili i kroz neke druge države?“ (I kroz druge države) „Kakva je onda voda naša rijeka Sava? S obzirom na to da teče.“ (Voda tekućica) „Tako je. Već smo spomenuli da Sava teče, prolazi, odnosno protječe. Budući da je tako, ona mora od negdje krenuti. Kako se zove mjesto iz kojega kreće rijeka?“ (Izvor) „Zna li netko gdje izvire rijeka Sava?“ (Da/Ne) „Što mislite? Sava izvire u Sloveniji, izvire iz slovenskih Alpa, iz vrha Triglav. Tamo izvire,

Slika 48. priprema za radionicu ekologije (4)

zatim dalje teče i kroz našu domovinu. Jednim dijelom svoga toka Sava je prirodna granica dviju država. Koje države dijeli rijeka Sava? Koja se država nalazi kada prijedete most na rijeci Savi u našem gradu?“ (Bosna i Hercegovina). „Tako je, dakle Sava je granica između RH i BiH. Kuda dalje teče Sava? Zna li tko? Sava nastavlja svoj tok tako što se u glavnome gradu Srbije, Beogradu, ulijeva u rijeku Dunav. Jeste li vidjeli kakva plovila na rijeci Savi? Kakva?“ (Čamce, kruzer, kajake) „Što mislite je li Sava kroz RH plovna cijelim svojim tokom?“ (Da/Ne) „Zašto? Sava nije plovna cijelim svojim tokom jer nije svuda ista dubina njezina korita. Što bi se dogodilo da Savom prođe veliki kruzer na dijelu koji je dosta plitak, bi li to bilo moguće?“ (Ne bi baš bilo moguće, nasukao bi se jer je plitka) Cijeli razgovor prati slikokaz na kojem prikazujem kartu RH, tok rijeke Save, mjesto gdje izvire, neke od gradova kroz koje prolazi, mjesto gdje se ulijeva, plovila koja prolaze Savom.

Slika 49. priprema za radionicu ekologije (5)

SREDIŠNJI DIO SATA

„Tko će mi ponoviti kako glasi tekst pjesmice koju sam vam odsvirala?“ Prozivam jednog učenika. „Je li Sava zaista tako bistra kao u pjesmici?“ (Nije baš, u njoj možemo vidjeti razni otpad i smeće) „Tko je smislio tekst te pjesmice i kada je nastala, što mislite?“ (Nastala je u narodu, nekad davno). „Izgleda da je kada je pjesmica nastala Sava bila bistra. Kakva je Sava danas, je li se što promijenilo i ako je što?“ (Nije baš bistra, ljudi svašta bacaju u rijeku Savu)

„Rekli ste da Sava nije bistra voda jer ju ljudi zagađuju. Kako ju ljudi onečišćuju/zagađuju?“ (Bacaju otpad/smeće u nju, posebno plastične boce i sl.) „Znate li koja je razlika između onečišćenja i zagađenja rijeke?“ (Npr. plastične boce onečišćuju rijeke dok recimo izlivena nafta zagađuje rijeke jer ona ostavlja trag u njoj, nju se ne može „izvaditi“ kao boce). „Što je s povrćem koje se tretira pesticidima i umjetnim gnojivima? Može li ono utjecati na zagađenje Save?“ (Ne/Da) „Može, znate li kako?“ (Kada padne kiša sve te štetne tvari dospijevaju u zemlju i dolaze do podzemnih izvora pitke vode koji dospijevaju i do Save)

„Nasuprot takvoj onečišćenoj/zagađenoj savskoj vodi nalazi se pitka voda. Ovdje imam dvije boce napunjene vodom. Što mislite što se nalazi u kojoj boci?“ (U jednoj je Sava, u drugoj voda koju pijemo) „Malo vode izlit ću u plastičnu čašu.“ Nosim čašu do nekoliko učenika i dajem im da je pomirišu. „Kakav je miris ove vode?“ (Nema mirisa). „Kakve je boje?“ (Nema boje). Jednom učeniku dam da proba vodu, da popije gutljaj. „Kakav ima okus?“ (Nema ga). „Kakva se voda krije u ovoj boci?“ (Pitka). „Tako je, ne bih vam dala da popijete savsku vodu, ali možete ju pomirisati.“ Učenicima nosim čašu napunjenu savskom vodom da ju pomirišu. Osjete blagi smrad. „Kakva je boja?“ (Zelenkasta). „Možda se na prvu čini da je bezbojna, no kakva

Slika 50. priprema za radionicu ekologije (6)

je Sava kada ju pogledate u cjelini kao cijelu rijeku, a ne kao uzorak?“ (Zelenkasta) „Zašto je zelenkasta?“ Ako nitko ne zna odgovor, objasnim im. „Zbog okoline, drveća koje je uz nju, zbog svjetlosti koje dopire i drugih razloga, no kada uzmemo jedan njezin mali uzorak, on će biti prozirniji. Djevojčice sigurno znaju što se događa s lakom za nokte. Kada pogledamo bočicu, izgleda recimo ljubičasta, a kada nanesimo jedan sloj toga laka na nokte, izgleda dosta svjetlije, čak podsjeća na ružičastu.“

„Dobro to zapamtite, a sada ću ove uzorke vode ostaviti sa strane. Imam ovdje još nešto za vas.“ Pokazujem bočicu s iscijeđenim limunom i bočicu s mineralnom vodom. „Što se nalazi u ovim bočicama?“ (Limun, mineralna voda). „Kakav je limun?“ (Žut, kisel). „Kakva je mineralna voda?“ (Prozirna, ima mjehriće). „Vjerujem da ovo još niste vidjeli (pokažem im trakice za određivanje pH vrijednosti), ovo su trakice koje pokazuju koliko je nešto kiselo ili nije kiselo. Ako je nešto kiselo, trakica će pokazati od ružičaste do zelenkastožute boje. Ako nešto nije kiselo, trakica će pokazati od svijetlo zelene do tamno plave boje.“

Slika 51. priprema za radionicu ekologije (7)

Iz bočice izlijem malo limuna u plastičnu čašu, također i malo mineralne vode u drugu plastičnu čašu. Prozovem jednog učenika da umoči pH trakicu u limun, a drugoga u mineralnu. „Što opažate, kakve su boje trakice?“ (Trakica koju smo umočili u limun ružičaste je boje, a trakica koju smo umočili u mineralnu plave). „Što je onda kiselo, limun ili mineralna voda?“ (Limun). „Za ono što nije kiselo, poput mineralne vode, kaže se da je lužnato. Nešto može biti blago kiselo, umjereno kiselo ili jako kiselo. Limun je jako kisel. Također, isto vrijedi i za lužnatost. Tako je mineralna voda umjereno lužnata. Kao što ste sada ispitali koliko je kisela mineralna voda, a koliko limun, moći ćete sada ispitati i kakva je pitka voda iz slavine. Rekli ste da ona nema okusa.“ Prozovem jednog učenika da stavi trakicu. „Ona je neutralna, dakle, nije ni kisela ni lužnata. Isti postupak ponoviti ćemo i s vodom iz Save.“ Dolazi drugi učenik pa promatramo koliki je pH Save. „Voda iz slavine pokazuje svijetlo zelenu boju trakice što znači da nije ni kisela ni lužnata. Uzorak vode iz Save pokazuje zelenkastožutu boju, što znači da je blago kisela.“

Slika 52. priprema za radionicu ekologije (8)

ZAVRŠNI DIO SATA

„Što iz svega ovoga možete zaključiti?“ (Sava je onečišćena/zagađena rijeka) „Kako možete spriječiti onečišćenje/zagađenje Save?“ (Tvornice preseliti dalje od rijeka, ne bacati otpad i smeće u Savu) „Dobro je sve što ste naveli, ali kako se to zaista može provesti u djelo? Ako mi samo o tome pričamo na ovom satu i naš razgovor ostane samo unutar zidova ove učionice, hoćemo li nešto postići?“ (Ne) „Moramo pozvati ljude da vode više računa o Savi, moramo ih potaknuti. Da biste ih potaknuli, trebali biste im reći nešto zanimljivo o tome, što bi trebali činiti kako bi Sava postala što čišća rijeka, odnosno što ne bi smjeli činiti da ne bi bila još zagađenija. Što vas na televiziji često omete u pola gledanja nekog filma ili serije?“ (Reklame) „Što je za vas reklama? Neka svaki par na sredinu papira napiše reklama i zatim olujom ideja napiše sve što veže uz reklamu.“ Provjeravamo rješenja. Na slikokazu prikazujem nekoliko reklama (moje ime je medvjedić Lino, svaki dan pojedem nešto fino te Erste banka – jer mi se brinem o vašoj štednji kao da je naša vlastita). „Usporedite ova dva primjera, po čemu su ove reklame slične, a po čemu različite?“ Napominjem da reklama mora biti kratka, sažeta, jasna i razumljiva. „Kakve riječi često susrećete u reklamama?“ (Najbolji, neponovljivi, *extra*, sad ili odmah i sl.) „Navedite nekoliko riječi koje često čujete u reklamama! Kako zovemo tih nekoliko ključnih riječi koje se pojavljuju u reklamama?“ (Slogan) „Ako biste željeli potaknuti sve građane vašega grada na očivanje čistoće Save, kako bi glasio vaš slogan? Porazgovarajte s vašim parom.“ Prozovem barem dva para. „Zapamtite slogane koje ste smislili. Za idući tjedan molim vas ponesite tempere, tuš, akvarel i kolaž i naravno sve što vam je potrebno za rad u tim tehnikama. Bili ste odlični danas. Hvala na suradnji!“

Slika 53. priprema za radionicu ekologije (9)

	Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVNOGA SATA	
LIKOVNA KULTURA	
Škola: OŠ „Hugo Badalić“	Ime i prezime studenta / studentice: Iva Odorčić
Razred: 4. b	Godina studija i semestar: 5. godina, X. semestar
Mentor: Mara Lebić	
Nadnevak: 21. veljače 2018. godine	
Nastavno područje: Primijenjeno oblikovanje - dizajn	Cilj nastavne cjeline / teme:
Nastavna cjelina / tema: Boja	Učenici će na temelju nevizualnog motiva – pisma koje je učenicima napisala rijeka Sava - načiniti plakat koji će predstavljati njihov vlastiti način rješavanja problema rijeke Save koristeći kombiniranu tehniku (tempera, tuš, kolaž, akvarel)
Nastavna jedinica: Kontrast i dominacija boja, oblika, veličina...	
Očekivani ishodi učenja:	Ključni pojam / likovni problem:
Učenici će moći: - definirati plakat - prepoznati kvalitetan plakat	plakat, dominacija

Slika 54. priprema za blok sat likovnog (1)

- odrediti što dominira plakatom, a što je u kontrastu - stvoriti plakat koji će dominirati nekim svojstvom, a istodobno prikazati društveni problem - zagađenje rijeke Save - kritički propitivati i analizirati plakate ostalih parova		
Zadaće nastavne teme		
Obrazovne:	Odgovne:	Funkcionalne:
- objasniti pojam plakat - prepoznati kvalitetan plakat - uočiti dominaciju i kontrast pojedinih elemenata plakata - vrednovati plakate prema tomu koji više privlači pogledom - usvojiti rad u kombiniranoj tehnici (tempera, tuš, kolaž, akvarel)	- njegovati pozitivan odnos prema radu - razvijati estetske vrijednosti promatranjem umjetničkog djela - razvijati ekološku svijest usmjerenu na rješavanje problema zagađenja rijeke Save - uvažavati se međusobno u radu u paru kao i uvažavati radove drugih parova - surađivati i komunicirati s drugim učenicima - naučiti dijeliti s drugima	- razvijati motoriku ruke; razvijati maštu - naučiti stvarati plakat u kombiniranoj tehnici (koristeći istodobno temperu, tuš, kolaž, akvarel) - precizno prikazati problem rijeke Save i ispisati odgovarajući slogan - razvijati sposobnost osmišljavanja i uočavanja - djelovati na pozitivnu osobinu volje; razvijati intelektualne, psihofizičke i perceptivne sposobnosti
Likovno - tehnička sredstva i likovne tehnike:	Motiv kao poticaj:	Korelacija:
crtačka: tuš slikarska: tempera, akvarel, kolaž	nevizualni motiv – pismo koje je učenicima napisala rijeka Sava	Priroda i društvo - teme iz 3. razreda: Vode zavičaja, Značenje vode za život ljudi, Gospodarstvo i kvaliteta okoliša
Metode rada:	Način rada:	Sociološki oblici rada:
analitičko promatranje, metoda razgovora,	- zamišljanje	- frontalni oblik rada

Slika 55. priprema za blok sat likovnoga (2)

metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije	- rad u paru
Tip sata:	Nastavna sredstva i pomagala:
Ponavljjanje likovne teme	Reprodukcijske: plakat „Zar ptica“ Borisa Bućana, plakat Mirka Ilića „Izložba“, tempere, tuš, akvarel, kolaž, kistovi, štapići i pero, krpica, voda, škare, ljepljivo, hamer papiri, prijenosno računalo, Power Point prezentacija
Popis literature:	Popis web izvora:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Damjanov, J. „Vizualni jezik i likovna umjetnost“. Zagreb: Školska knjiga. 2001. ▪ Grgurić, N., i Jakubin, M. „Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje.“ Zagreb: Educa. 1996. ▪ Brešan, D. „Likovni pojmovnik.“ Zagreb: Naklada Ljevak. 2006. ▪ Huzjak, M. „Učimo gledati 1-4“, priručnik za nastavnike. Zagreb: Školska knjiga. 2008. ▪ Tanay, E. R. „Valovi boja 4“. Zagreb: Školska knjiga. 2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ http://db.nsk.hr/viewImage.aspx?img=/Bastina/plakati/Bucan_Boris/C-VHP-I-2_1.JPG&head=%C5%BDar%20ptica%20-%20Petru%C5%A1ka.%20I.%20S%20travinski%20-%20Hrvatsko%20narodno%20kazali%C5%A1te.%20Split%20/%20Boris%20Bu%C4%87an (pristupljeno 25.11.2017.) ▪ http://www.mirkoilicdesign.com/ (pristupljeno 25.11.2017.) ▪ http://stari.dizajn.hr/#223-otvorena-izlozba-mirko-ilic-30-years-after (pristupljeno 25.11.2017.)

Slika 56. priprema za blok sat likovnoga (3)

Plan ploče			
PLAKAT DOMINACIJA	 <p>Boris Bučan: „Žar ptica“</p>	 <p>Mirko Ilić: „Izložba“</p>	Učenički radovi <div style="display: flex; flex-wrap: wrap; gap: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; width: 50px; height: 50px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 50px; height: 50px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 50px; height: 50px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 50px; height: 50px;"></div> </div>

Slika 57. priprema za blok sat likovnoga (4)

Tijek nastavnoga sata					
Etape nastavnog sata / Vrijeme	Što radi nastavnik	Što radi učenik	Oblici rada	Metode	Nastavna sredstva i pomagala
1. Priprema 2 minute	<p>Ulazim u razred, pozdravljam učenike i predstavljam se. „Dobar dan! Ja sam studentica Iva. Danas ćemo se ponovno družiti na jednom malo drugačijem satu od prošlog.“ Pitam ih što su trebali ponijeti za današnji sat likovne kulture. Postavim im pitanje:</p> <p>„Jeste li svi ponijeli potreban pribor? Pozorno promotrite što ste donijeli. Što mislite, što ćete raditi od ovoga materijala – crtati, slikati ili oblikovati?“</p> <p>Poslušam što učenici kažu te im objasnim da će danas raditi u kombiniranoj tehnici (tempera, akvarel i kolaž kao slikarske te tuš kao crtačke tehnike).</p> <p>„Vi ste već 4. razred i dobro znate kako se radi temperama, akvarelom, tušem i kolažem, no jeste li ih ikada zajedno kombinirali?“</p>	<p>Učenici me pozdravljaju.</p> <p>Učenici odgovaraju da jesu.</p> <p>„Slikat ćemo jer ćemo raditi vodenim bojama, temperama i kolažem. Crtat ćemo jer ćemo raditi tušem.“</p> <p>„Nismo.“</p>	frontalni rad	metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora	

Slika 58. priprema za blok sat likovnoga (5)

<p>2. a) Likovni problem 5 minuta</p>	<p>„Pomoću Power Point prezentacije projicirane na prijenosnom računalu učenicima prikazujem reprodukciju „Žar ptica“ Borisa Bučana.“ Učenicima napominjem da pažljivo promotre prikazanu što sma im prikazala. „Što je ovo što sam vam prikazala?“ Ako odgovore slika, reći ću: Dobro, to je naslikano, ali što se nalazi u okviru? „Tako je, to su slova. Što nam taj tekst prenosi? Tako je. Kako zovemo ovaj medij koji slikom i tekstom prenosi neku obavijest? Jeste li čuli za Hrvatsko narodno kazalište? Što se u njemu održava? Ako i niste čuli za Hrvatsko narodno kazalište, vjerojatno ste negdje u pisanom tekstu vidjeli kraticu HNK. Jeste li? Što se nalazi na ovom plakatu, što on prikazuje? Što na njemu dominira veličinom? Tako je, ističe se čudna ptica. Po čemu je čudna? Već ste ranije uočili da u okviru iznad piše Žar ptica. To vam je naziv jednog ruskog baleta. Ispod piše Petruška, a to je naziv jedne slike, jednog prizora tog baleta. Tko će pročitati što piše vrlo</p>	<p>Učenici promatraju reprodukciju. „Slika.“ „Plakat.“ „Slova, tekst.“ „Obavijest.“ „Plakat.“ „Da.“/„Ne.“ „Da.“ „Koncerti, predstave i sl.“ „Čudnovata ptica.“ „Ima noge, crvene štitke, podsjeća na ženu.“ Učenik čita I. Stravinski. „Nije nam poznato.“</p>	<p>frontalni rad</p>	<p>metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, analitičko promatranje, metoda demonstracije</p>	<p>prijenosno računalo, reprodukcije „Žar ptica“ Borisa Bučana i „Izložba“ Mirka Ilića</p>
---	---	--	----------------------	---	--

Slika 59. priprema za blok sat likovnoga (6)

	<p>sitnim slovima kod natpisa Žar ptica? Prozivam jednog učenika da pročita I. Stravinski. Je li vam to poznato prezime?“ Ako im bude nepoznato, reći ću da je Igor Stravinski poznati ruski skladatelj. „Koje boje dominiraju na ovom plakatu? Kakve su to boje? Koji oblik dominira? Za što biste sve mogli reći da je u kontrastu na ovom plakatu? Možete uzeti u obzir i boju i veličinu i oblik.“ „Bi li vas ovaj plakat privukao i ako da, čime?“ „Vjerujem da bi vas sve privukao baš zbog toga što je neobičan i što se ta ptica prije svega ističe veličinom. Kad se već približite toj ptici da vidite o čemu se radi, onda ćete i lako pročitati sitna slova. Da su slova puno veća, a slika mala, možda vas sam natpis Žar ptica ne bi privukao da se približite tom plakatu.“</p>	<p>„On je skladatelj. Slušali smo neke skladbe na glazbenom.“ „Crna i bijela.“ „Akromatske ili neboje.“ „Crte bijele boje.“ „Veličina ptice u kontrastu je sa slovima u okviru (veliko-malo).“ „Kljun i štitke crvene boje u komplementarnom su kontrastu s travom koja je zelena.“ „Tanke bijele crte u kontrastu su s debelim bijelim crtama.“ „Privukao bi me jer se ptica posebno ističe.“ „Mene ne bi privukao jer je slika prevelika u odnosu na tekst koji je presitan.“</p>			
--	--	--	--	--	--

Slika 60. priprema za blok sat likovnoga (7)

<p>„Sada ćete vidjeti još jednu reprodukciju. Ovaj je plakat bio za balet, a ovaj koji ću vam prikazati, ima malo drugačiju namjenu. Prikazujem plakat Mirka Ilića Izložba.</p> <p>Na što nas ovaj plakat poziva? Tako je, poziva nas na izložbu radova kandidata za prijem u članstvo ULUPUH-a, odnosno Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti. Što prvo uočavate na ovom plakatu? Slova su dosta veća u odnosu na prethodni primjer, ali dominira baš ta žuta boja. Što mislite što je to prikazano na žutoj pozadini?</p> <p>U kakvom su odnosu žuta i crvena boja? Koja je funkcija bijele boje kojom su prikazana slova? Nisu baš sva slova prikazana bijelom. Neka su i crvena. Tko će pročitati što je napisano crvenim slovima? Zašto su baš te riječi crvene boje kad je ostali tekst bijel?“</p> <p>„Tako je. Koji bi vas plakat više privukao, Žar ptica ili ovaj? Prikažem im kliznicu na slikokazu na kojoj se nalaze oba plakata i prozovem nekoliko učenika da kažu što</p>	<p>„Na izložbu.“</p> <p>„Sliku, posebno žutu pozadinu.“</p> <p>„Nekakva infuzija.“</p> <p>„Obje su tople boje, suprotstavljaju se.“</p> <p>„Bijela boja smiruje cijeli plakat.“</p> <p>„Crvenim piše ULUPUH-a i Galeriji SC.“</p> <p>„Njih je autor želio posebno istaknuti jer su najvažnije, daju podatke o kojoj je udruzi riječ i gdje će se održati izložba. „</p> <p>„Žar ptica bi me više privukao.“</p>			
---	---	--	--	--

Slika 61. priprema za blok sat likovnoga (8)

	<p>misle.</p> <p>Dakle, Žar ptica bio je poziv za jedan društveni događaj, balet, a posljednji plakat prikazao je s jedne strane problem, manjak članova Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti, ali i važnost odabira pravih kandidata koji će biti spremni proliti svoju krv kako bi prikazali stvarnost kakva je. Plakati nam možda izgledaju obično, a iza njih se krije dublja priča..</p>				
<p>2. b) Likovni motiv 5 minuta</p>	<p>Sada ćete vi čuti jednu priču, zapravo pismo.</p> <p>„Dragi 4. a, sigurno me svi dobro poznajete, pokraj mene šetate, možda se nekada i kupate. Vi sigurno ne, ali neki ljudi u mene bacaju boce i ostalo smeće koje ja ne mogu razgraditi. Tvornice ispuštaju otpadne vode i sve to ružno u mene ode. Loše mi se piše ako ljudi ovako nastave,</p>	<p>Učenici slušaju što im govorim.</p>	<p>frontalni rad</p>	<p>metoda razgovora</p>	<p>pismo</p>

Slika 62. priprema za blok sat likovnoga (9)

<p>ja stvarno ne mogu više. Pomoć vašu trebam jer se i ja želim umiti kao i vi, ja želim mirisati po drveću i cvijeću koje je oko mene, a ne po smeću koje po meni plovi. Kao što se vi sredite kada idete kod prijatelja, budete uredni, lijepo odjeveni, tako i ja želim čista i mirisna doći kod mog prijatelja Dunava. Ne želim se osramotiti. Molim vas upozorite sve ljude da sam ja jako važna, ali nisam toliko snažna da se sama borim protiv svog tog smeća. Poslala sam vam studenticu Ivu koja zna sve moje probleme, ona će vas uputiti kako ćete me spasiti! Puno vas volim i nadam se da ćete mi pomoći! Vaša Sava“</p> <p>Kako se osjećate nakon čitanja pisma? Već smo prošli tjedan pričali o problemu zagađenja rijeka i kako bismo to mogli promijeniti. Što mislite imaju li rijeke</p>	<p>„Tužno.“</p> <p>„Da.“/„Ne.“ „Ne.“</p>			
--	---	--	--	--

Slika 63. priprema za blok sat likovnog (10)

<p>svoj dan? Zna li kad se obilježava? Dakle, sve rijeke imaju svoj dan, naziva se Međunarodni dan rijeka, a obilježava se 14. ožujka svake godine. Odnosi li se on i na našu Savu? Što znači međunarodni? Tako je. Kao što vi nešto dobijete za rođendan od svojih prijatelja, što kažete da vi izradite nešto za našu rijeku Savu i pomognete joj da je ljudi manje zagađuju?</p>	<p>„Da, i Sava je rijeka.“ „Obilježava se među više naroda, u više država.“</p> <p>„Daaaaaa.“</p>			
---	---	--	--	--

Slika 64. priprema za blok sat likovnog (11)

<p>3. Najava zadatka 2 minute</p>	<p>„Dakle, današnji će zadatak biti izraditi plakat kombiniranom tehnikom, koristit ćete tuš, temperu, akvarel i kolaž, a radit ćete u paru. Možete kombinirati rad u svim četirima tehnikama, ali i ne morate. Bitno je da ne koristite samo jednu tehniku. Zadatak je prikazati problem koji muči rijeku Savu i uz taj prikaz napisati slogan, neke ključne riječi koje će sve ljude odgovoriti od bacanja smeća, koje će vlasnike tvornica potaknuti da ne ispuštaju otpadne vode u rijeku Savu. Nek vaši natpisi na plakatu budu što originalniji.“</p> <p>„Tko će ponoviti koji je vaš današnji zadatak?“ Prozivam dva učenika da ponove. „Tako je. Sada ću svakom paru podijeliti polovice hamer papira jer ćete na njima raditi. Možete početi! Pitajte me što god trebate! Doći ću do svakog od vas da vidim koji ste slogan smislili.“</p> <p>Ako je svima jasno što trebaju napraviti i nema dodatnih pitanja, kažemo im da mogu započeti sa zadatkom.</p>	<p>Učenici slušaju koji je njihov današnji zadatak.</p> <p>„Današnji je zadatak u kombiniranoj tehnici izraditi plakat koji prikazuje probleme s kojima se suočava rijeka Sava te napisati slogan koji će potaknuti ljude da ne zagađuju Savu. Radit ćemo u paru. Možemo kombinirati rad u svim četirima tehnikama, ali i ne moramo. Bitno je da ne koristimo samo jednu tehniku.“</p>	<p>frontalni rad</p>	<p>metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora</p>	
---	--	--	----------------------	---	--

Slika 65. priprema za blok sat likovnoga (12)

<p>4. Realizacija zadatka 26 minuta</p>	<p>Obilazim učenike provjeravajući izvode li zadatak u skladu s likovnim problemom. Ako netko ima problema sa zadatkom, postavljanjem pitanja, navodim učenika da samostalno dođe do zaključka kako njihov rad učiniti što boljim.</p> <p>Pet minuta prije isteka vremena obavještavam učenike da imaju još samo 5 minuta te ih potičem da radove privode kraju. Isto ponovim i dvije minute prije kraja.</p>	<p>Parovi se dogovaraju i zajednički rade na zadatku.</p>	<p>rad u paru</p>		<p>temepra, tuš, akvarel, kolaž, ljepljivo, škare, kistovi, paleta, krpica, pero, štapići</p>
<p>5. Analiza i vrednovanje 5 minuta</p>	<p>Učenike zamolim da ustanu te da svaki par donese svoj plakat na istaknuto mjesto u učionici. Zajedno ih analiziram.</p> <p>Postavljam im pitanja.</p> <p>„Koji je bio vaš današnji zadatak?“</p>	<p>Učenici analiziraju plakate. Odgovaraju na postavljena pitanja.</p> <p>„Današnji je zadatak bio u kombiniranoj tehnici izraditi plakat koji prikazuje probleme s kojima se suočava rijeka Sava te napisati slogan koji će potaknuti ljude da ne zagađuju Savu. Radit ćemo u paru. Mogli smo kombinirati rad u svim četirima tehnikama, ali i nismo morali. Bitno je bilo da ne koristimo samo jednu</p>	<p>frontalni rad</p>	<p>metoda razgovora, analitičko promatranje</p>	

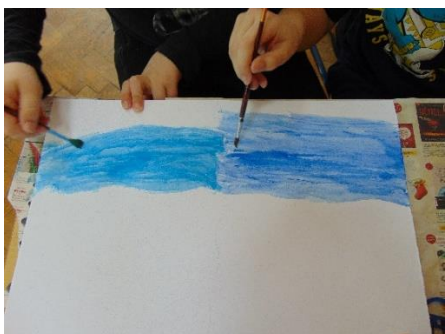
Slika 66. priprema za blok sat likovnoga (13)

<p>Smatrate li da su svi radovi ispunili naš današnji zadatak? Postoji li rad koji nije načinjen u skladu s današnjim likovnim problemom? Obrazložite svoj odgovor. Može li netko reći čiji plakat ima najviše elemenata? Po čemu se ti elementi ističu, bojom, oblikom ili veličinom? Na kojem plakatu dominira slogan, a na kojem crtež, odnosno slika? Koji je plakat nastao kombinacijom svih mogućih tehnika (4), a koji su plakati imaju manje kombinacija? Postoji li plakat za koji je korištena samo jedna tehnika? Koji vam se plakat čini najoriginalnijim? Što vam je posebno na tome plakatu, po kojemu ste ga kriteriju izdvojili kao takvoga? Za koji biste plakat rekli da je najuredniji? Koji bi vas plakat najviše privukao da baš vi počnete više brinuti o rijeci Savi? I za kraj da vas pitam, mogu li vaši plakati nekoga potaknuti na čuvanje čistoće rijeke Save ako ostanu samo unutar ove učionice? Tako je. Moramo ih negdje izložiti, zato ćemo to i učiniti i to</p>	<p>tehniku.“ Učenici promatraju radove i odgovaraju na postavljena pitanja.</p> <p>„Ne mogu. Moramo ih nekomu pokazati.“</p> <p>„Da.“ „Ne.“</p>			
--	---	--	--	--

Slika 67. priprema za blok sat likovnog (14)

<p>ne bilo gdje. Izložba vaših radova bit će u Galeriji umjetnina grada Broda. Zna li gdje se nalazi? Nalazi se u Starčevićевой ulici. Pogodite kada će biti otvorenje vaše izložbe! Tako je, 14. ožujka na Međunarodni dan rijeka. Tada ćete pozvati svoje roditelje, prijatelje i sve koje znate da dođu. I ja ću pozvati svoje kolege studente, profesore, ali i novinare da zabilježe vašu izložbu. Bilo mi je lijepo surađivati s vama. Još ću vas posjetiti do izložbe pa ćemo se dogovoriti za detalje..</p>	<p>„Na Međunarodni dan rijeka.“</p>			
<p><i>Zapažanja mentora / mentorice:</i></p>				
<p><i>Nadnevak:</i> 21. veljače 2018. godine</p>				
<p><i>Ocjena:</i></p>				
<p><i>Potpis mentora / mentorice:</i></p>				
<p>Pripremu priredili: izv.prof.dr.art. Goran Kujundžić i doc. dr. art. Marko Sošić</p>				

Slika 68. priprema za blok sat likovnog (15)

Slika 69. nastajanje radova (1)

Slika 70. nastajanje radova (2)

Slika 71. nastajanje radova (3)

Slika 72. nastajanje radova (4)

Slika 73. davanje izjave medijima

Slika 74. učenici daju izjave medijima

Slika 75. djelatnici Fakulteta, Galerije i organizatorica izložbe

Slika 76. štafelaj (plus upisuje prodekanica Bogut)

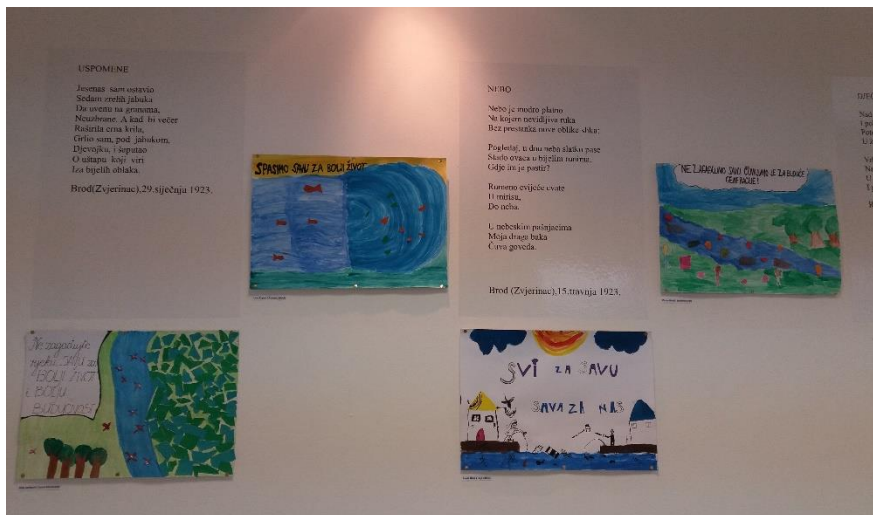
Slika 77. porukicu čita kolegica Valentina Mirković

Slika 78. raspored radova u Galeriji (1)

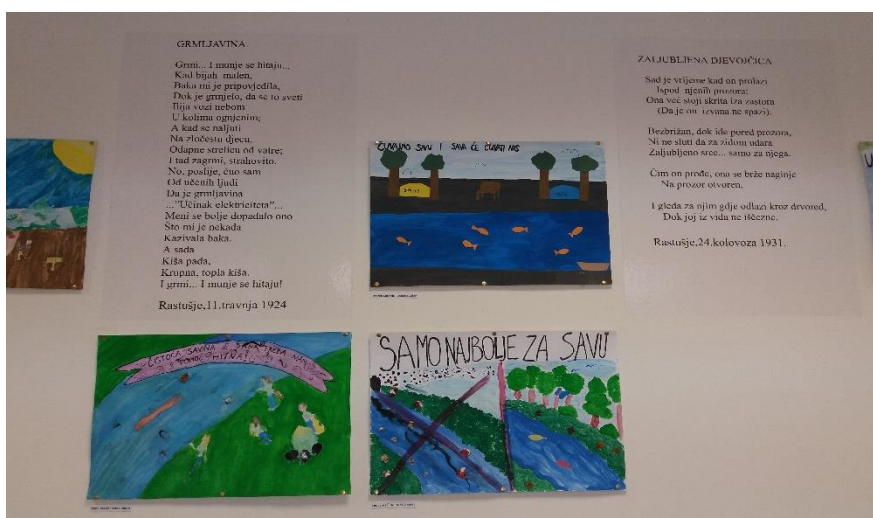
Slika 79. raspored radova u Galeriji (2)

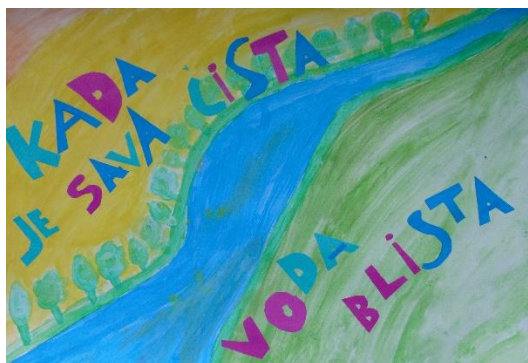
Slika 80. raspored radova u Galeriji (3)

Slika 81. raspored radova u Galeriji (4)

Slika 82. raspored radova u Galeriji (5)

Slika 86. plakat OŠ „Ivan Goran Kovačić“ (1)

Slika 87. plakat OŠ „Ivan Goran Kovačić“ (2)

Slika 88. plakat OŠ „Ivan Goran Kovačić“ (3)

Slika 89. plakat OŠ „Ivan Goran Kovačić“ (4)

Slika 90. plakat OŠ „Ivan Goran Kovačić“ (5)

Slika 91. plakat OŠ „Ivan Goran Kovačić“ (6)

Slika 92. plakat OŠ „Ivan Goran Kovačić“ (7)

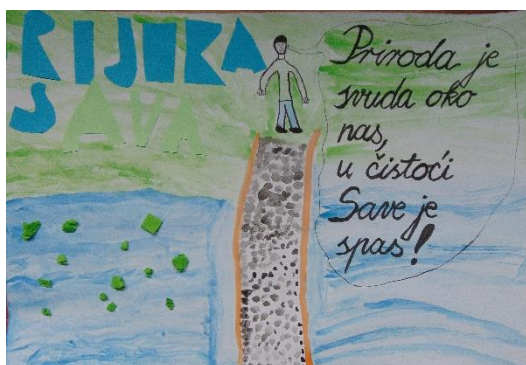
Slika 93. plakat OŠ „Ivan Goran Kovačić“ (8)

Slika 94. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (1)

Slika 95. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (2)

Slika 96. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (3)

Slika 97. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (4)

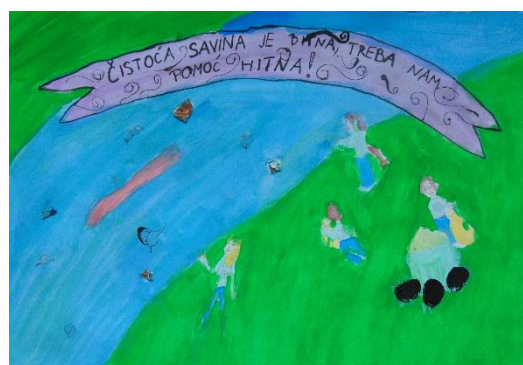
Slika 98. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (5)

Slika 99. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (6)

Slika 100. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (7)

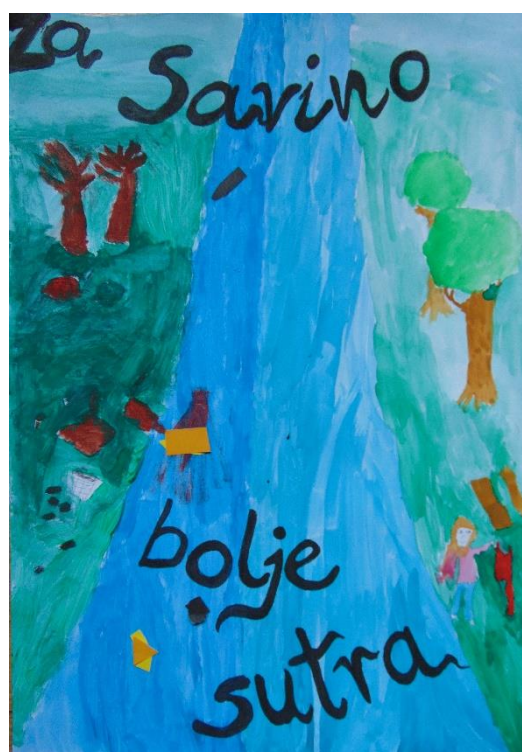
Slika 101. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (8)

Slika 102. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (9)

Slika 103. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (10)

Slika 104. plakat OŠ „Hugo Badalić“ (11)

Slika 105. plakat OŠ „Antun Mihanović“ (1)

Slika 106. plakat OŠ „Antun Mihanović“ (2)

Slika 107. plakat OŠ „Antun Mihanović“ (3)

Slika 108. plakat OŠ „Antun Mihanović“ (4)

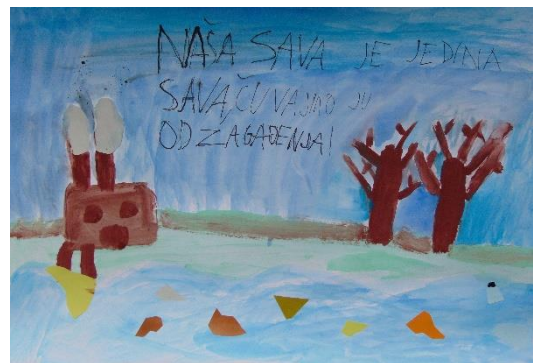
Slika 109. plakat OŠ „Antun Mihanović“ (5)

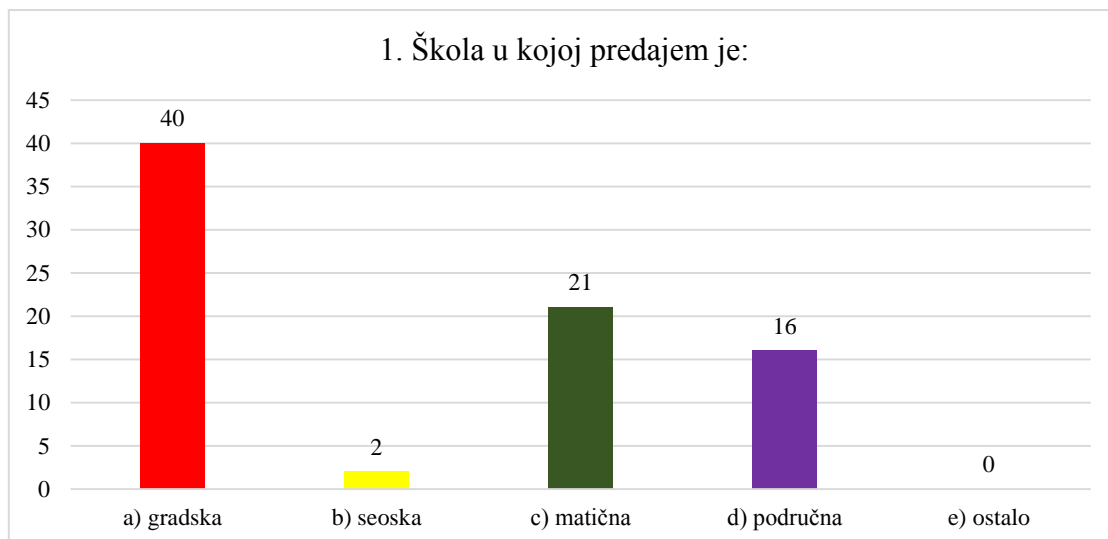
Slika 110. plakat OŠ „Antun Mihanović“ (6)

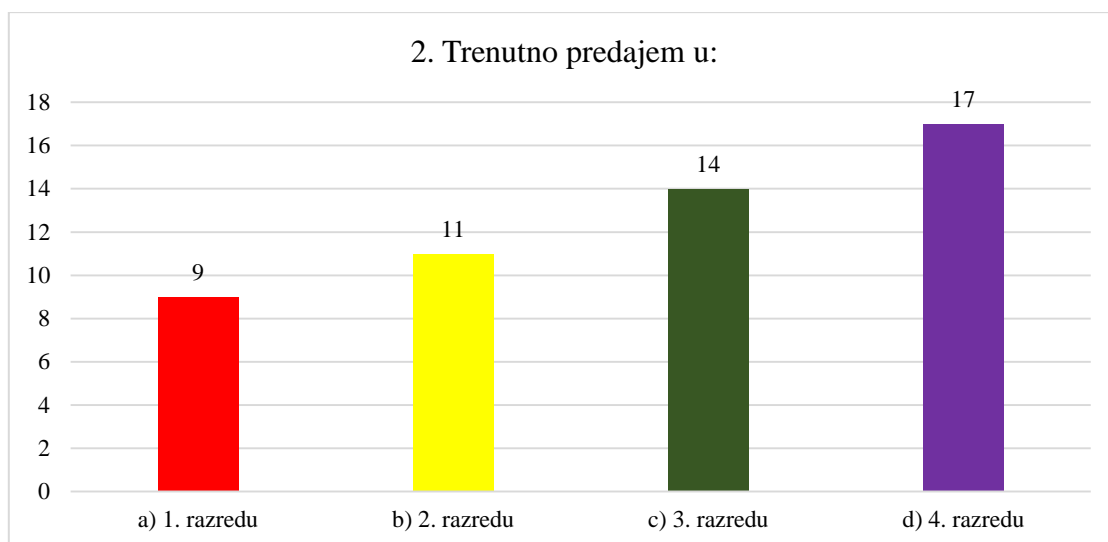
Slika 111. plakat OŠ „Antun Mihanović“ (7)

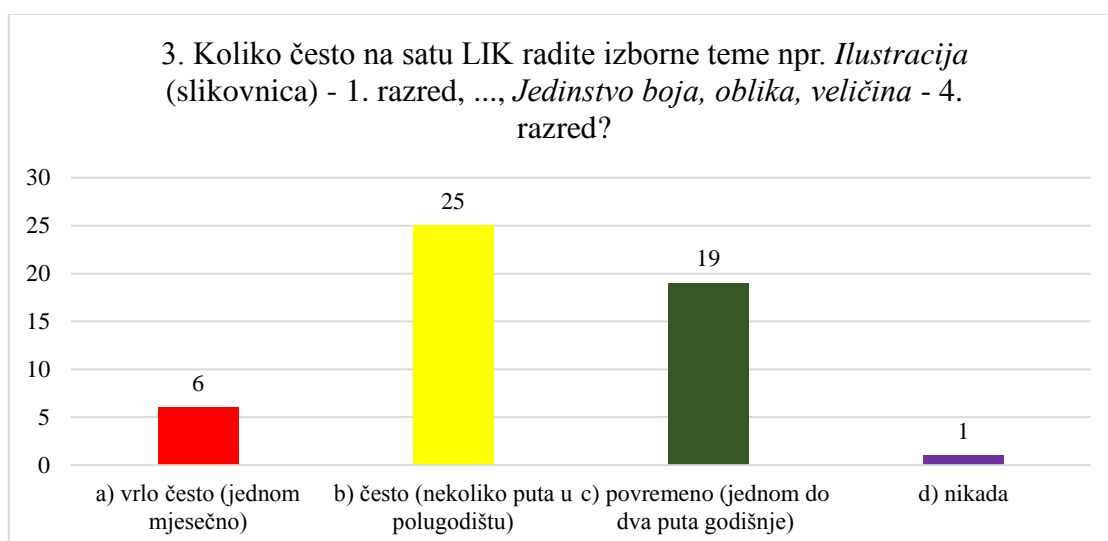
Slika 112. plakat OŠ „Antun Mihanović“ (8)

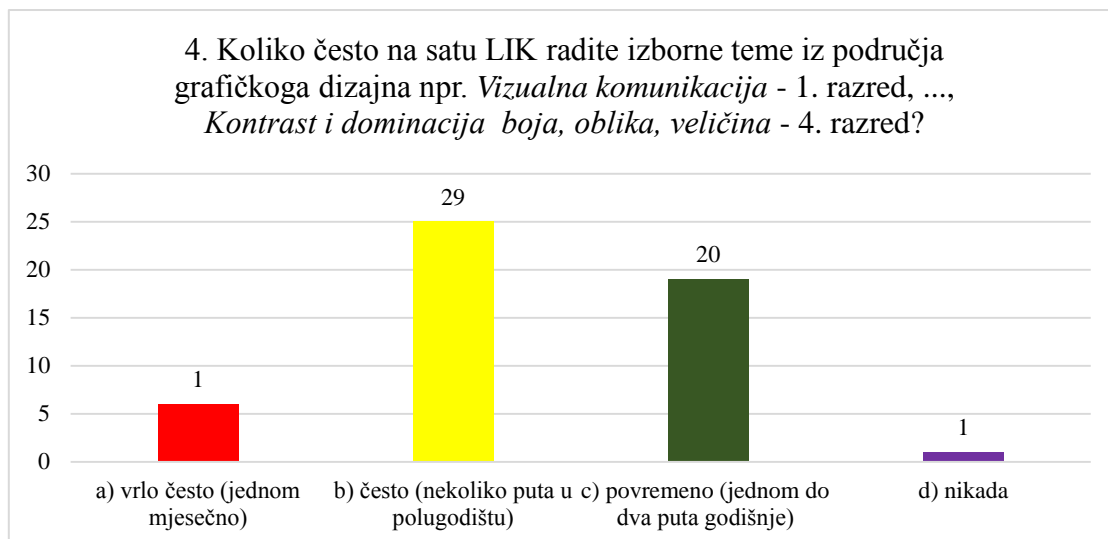
Slika 113. 1. pitanje ankete za učitelje

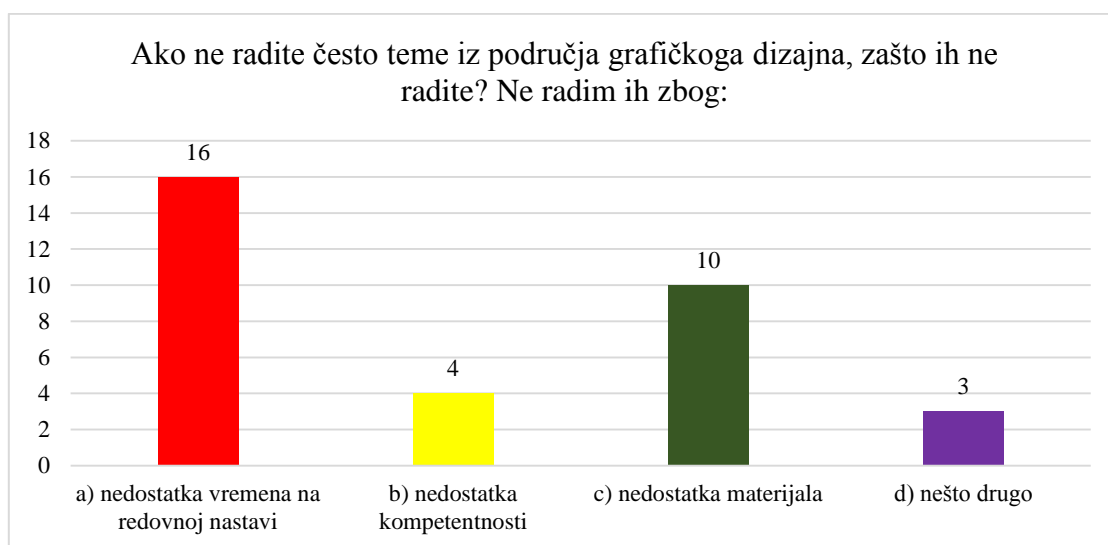
Slika 114. 2. pitanje ankete za učitelje

Slika 115. 3. pitanje ankete za učitelje

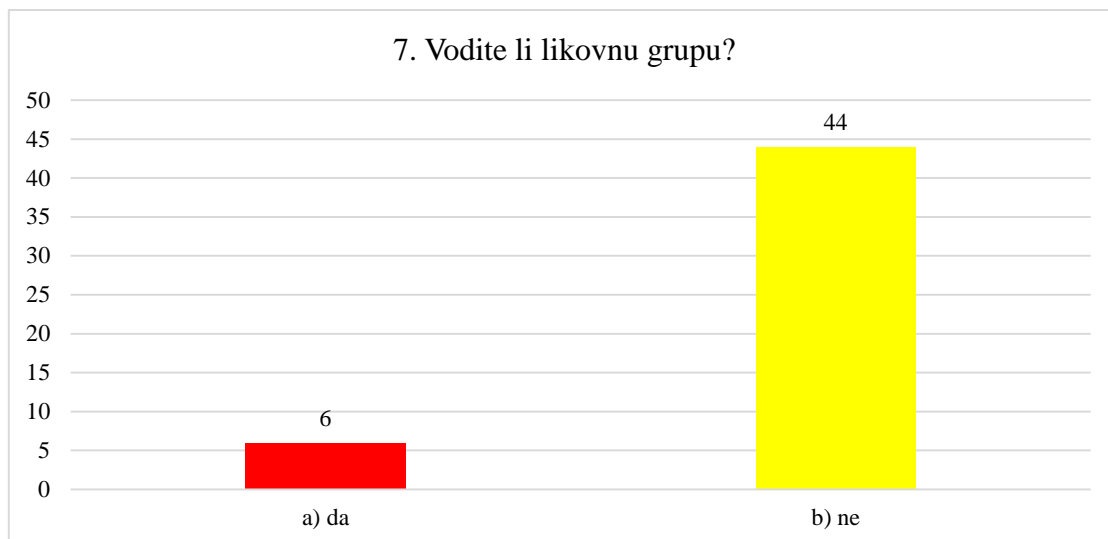
Slika 116. 4. pitanje ankete za učitelje

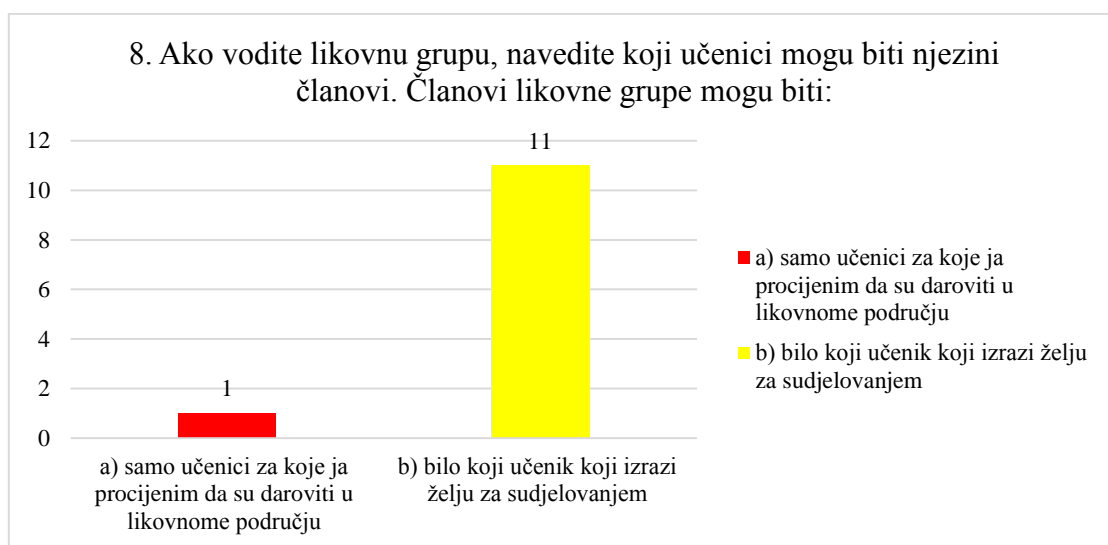
Slika 117. 5. pitanje ankete za učitelje

Tablica 1. 6. pitanje ankete za učitelje

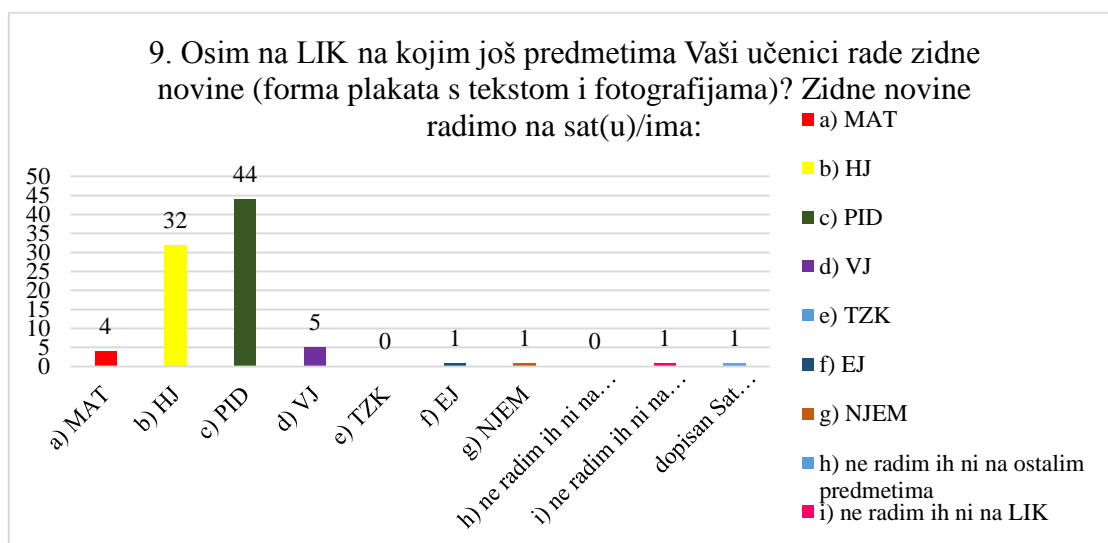
6. Ako ste u prethodnome pitanju odgovorili d) nešto drugo, molim Vas da navedete točan razlog!
- „radim onoliko koliko su planom predviđene“
- „pratim nastavni plan i program“
- „veliki broj učenika nema adekvatan pribor, gubimo vrijeme na organizaciju nastave“.

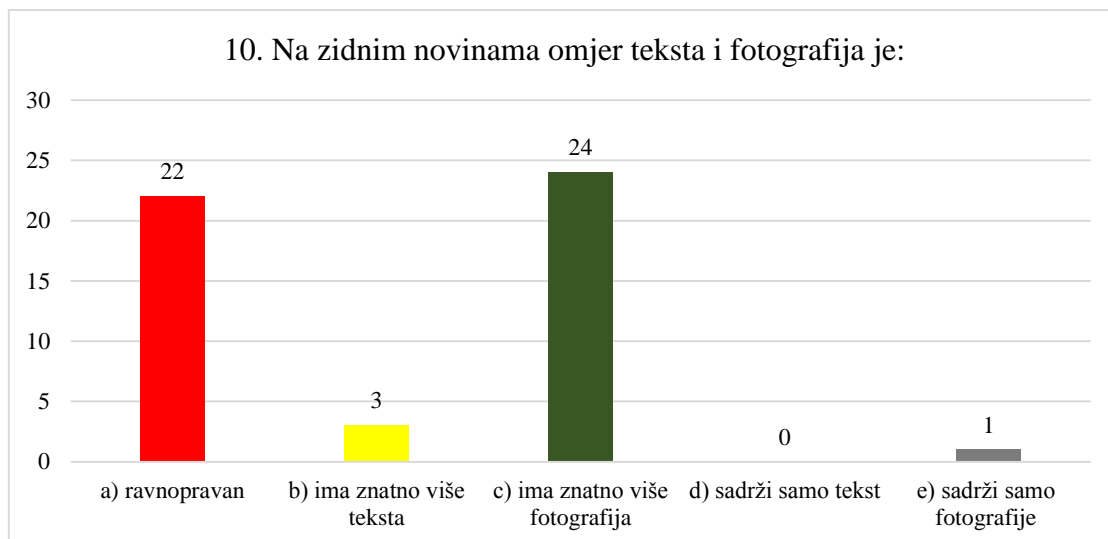
Slika 118. 7. pitanje ankete za učitelje

Slika 119. 8. pitanje ankete za učitelje

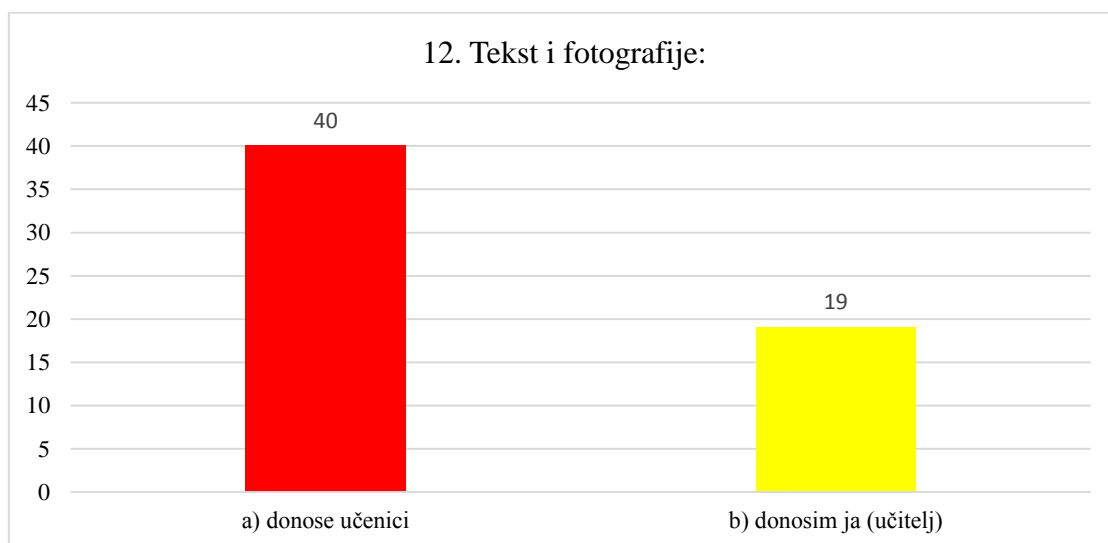
Slika 120. 9. pitanje ankete za učitelje

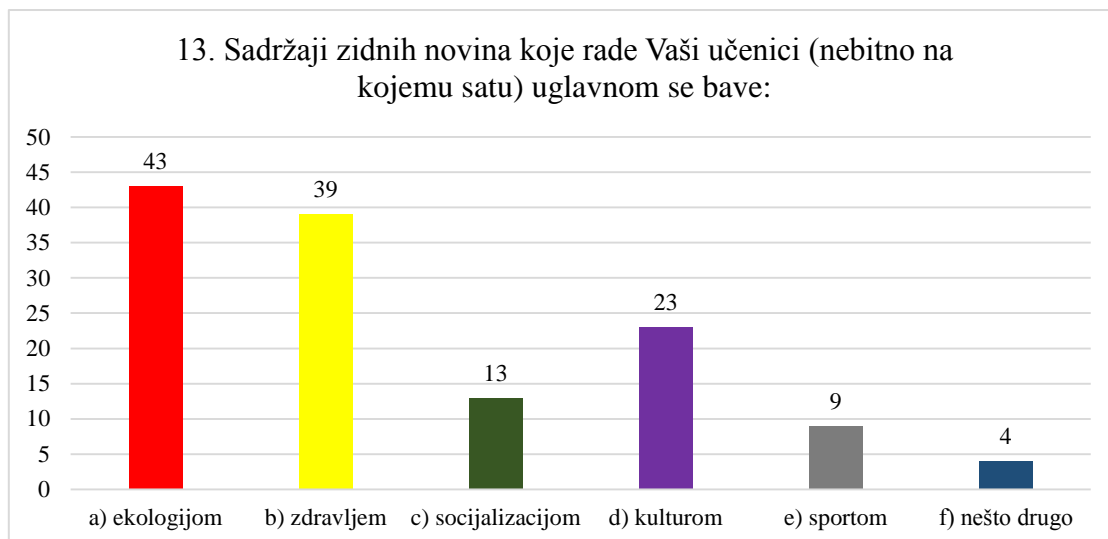
Slika 121. 10. pitanje ankete za učitelje

Slika 122. 11 pitanje ankete za učitelje

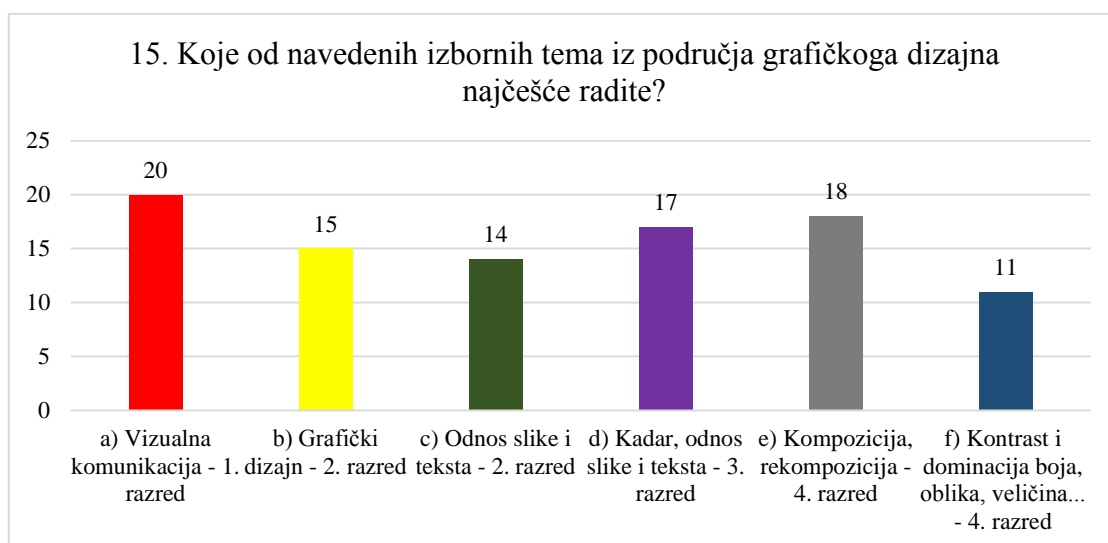
Slika 123. 12. pitanje ankete za učitelje

Slika 124. 13. pitanje ankete za učitelje

Tablica 2. 14. pitanje ankete za učitelje

14. Ako ste na prethodno pitanje odgovorili f), molim Vas navedite što je sadržaj zidnih novina koje rade Vaši učenici!
- „Svjetski dan knjige“
- „zanimljivosti o životinjama“
- „HJ sadržaji iz književnosti (redoslijed događaja, likovi...), PID: zavičaj, obrazovni sadržaji npr. o dječjim pravima, dijelovi tijela, kult. pov. spomenici, sat razrednika i građanski odgoj“
- „za sve prethodne sadržaje djeca su veoma zainteresirana“
- „Dan materinskoga jezika, Dani kruha, Svjetski dan Roma, Dan škole, Dan obitelji“
- „plakati, maskembal“.

Slika 125. 15. pitanje ankete za učitelje

Tablica 3. 16. pitanje ankete za učitelje

16. Navedite neku izbornu tem(u)/e iz područja grafičkoga dizajna koju radite na satu LIK, a koja nije spomenuta u ovoj anketi!
- „slikopriče“
- „pismo“
- „slikopriče i slikovni prikaz teksta“
- „ovitak knjige (kolaž, flomaster), posuda za olovke (kutija, salvetice), čestitka za Božić (fotografija, karton)“
- „točka i crta-dizajn-vizualni znak“
- „kadar, simbolika boja (animirananimirani film)“
- „ilustraciju (slikovnica), crta kao likovni element pisma (znak, pismo)-1. razred, grafički dizajn (dizajn, vizualni znak)-2. razred, oblici i funkcije (industrijski dizajn, ovisnost oblika i funkcije)-4. razred“
- „kontrast kromatskih i akromatskih boja-kartonski tisak, niski i udubljeni relief-aluminijska folija“
- „oblici i funkcije“
- „oblici i funkcije (industrijski dizajn), ovisnost oblika i funkcije“
- „dizajn, likovi i slike u pokretu, volumen i masa u prostoru“
- „često odlaze u galeriju, rade plakate; ljubav, glazba, sport“
- „radim teme sadržane u nastavnom planu i programu.“

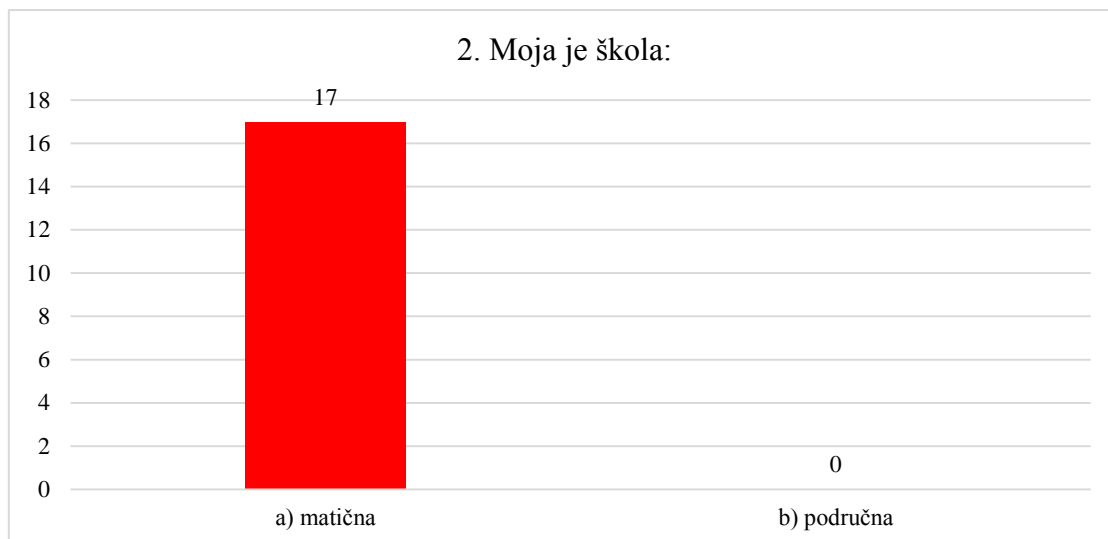
Tablica 4. 17. pitanje ankete za učitelje

17. Molim Vas da za kraj ukratko napišete mišljenje o ovoj anketi kako bih ubuduće mogla znati što je potrebno unaprijediti.
- „nemam posebno mišljenje“
- „danas je lakše raditi teme iz područja grafičkog dizajna jer se dosta materijala može kompjuterski printati u boji samo što je to još dosta skupo i nije dostupno svim učiteljima, kamoli učenicima i njihovim roditeljima“
- „smatram da je anketa dobro osmišljena i da ćete iz rezultata ove ankete dobiti potrebne informacije i saznati sve što ste trebali za potrebe Vašeg istraživanja“
- „odlična je, nemam primjedbi“
- „anketa je dobra“
- „anketa je vrlo dobra“
- „anketa je jasno definirana i lako se rješava“

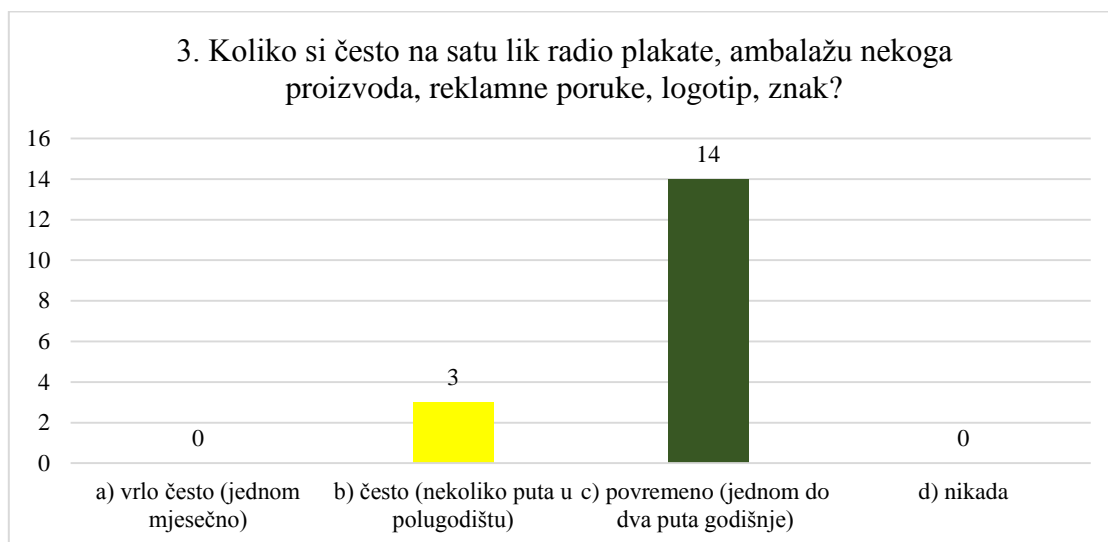
- „nadam se da će vam anketa pomoći u istraživanju za diplomski rad“
- „zanimljiva, potaknula me o promišljanju i zastupljenosti tema grafičkog dizajna u nastavi“
- „anketa je zanimljiva, pitanja dobro formulirana“
- „smatram da je anketa u redu“
- „obratiti pažnju na preglednost odgovora“
- „anketa je u redu“
- „anketa je zanimljiva jer dodiruje područje LİK koje djeca rado izvode, nije svakidašnja poput crtanja ili slikanja, svakako i dalje treba potisati tu vrstu kreativnoga stvaralaštva“
- „zanimljiva anketa“
- „sve što pomaže vama sada ili u budućem radu dobrodošlo je i nama, sve najbolje“
- „anketa je obuhvatila sve što se tiče programa koji je propisan za učenike razredne nastave“
- „mislim da je dobro osmišljena“
- „anketa je vrlo dobro osmišljena, promišljati kako pribaviti materijal potreban za LK općenito, naročito grafički dizajn“
- „malo preciznije postaviti pitanje npr. što konkretno znači zidne novine, na satu LK radim uglavnom prema odabranim temama iz plana i programa jer za drugo nema toliko vremena“
- „anketa je dobra“
- „anketa je zanimljiva, razumljiva dovoljno da nastavnici pristanu na suradnju. SRETNO VAM!“

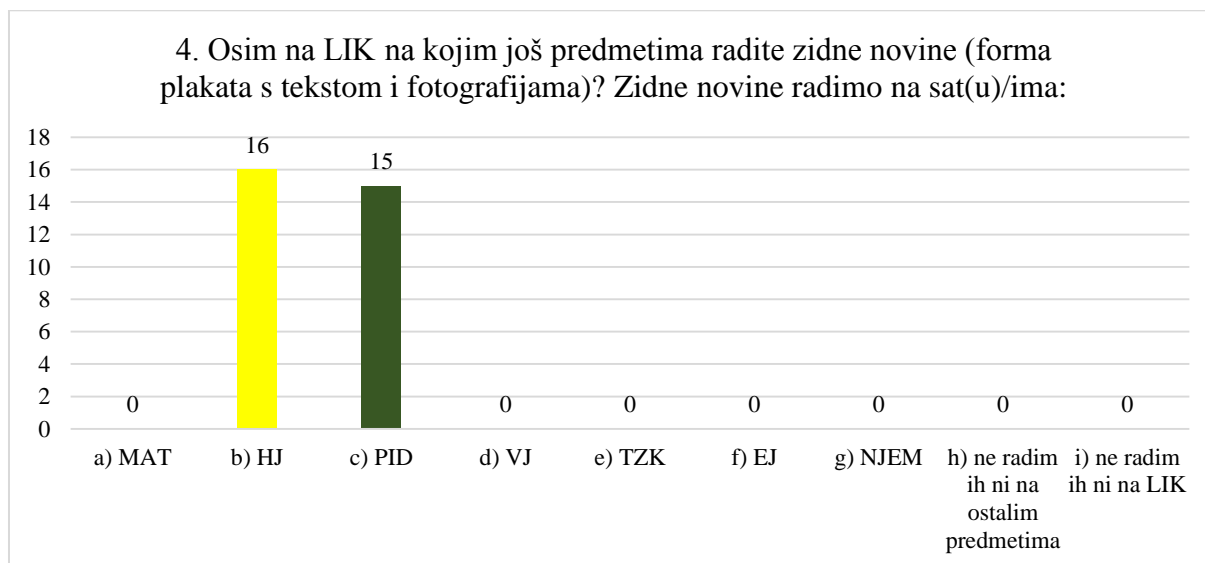
Slika 126. 1. pitanje ankete za učenike OŠ „Ivan Goran Kovačić“

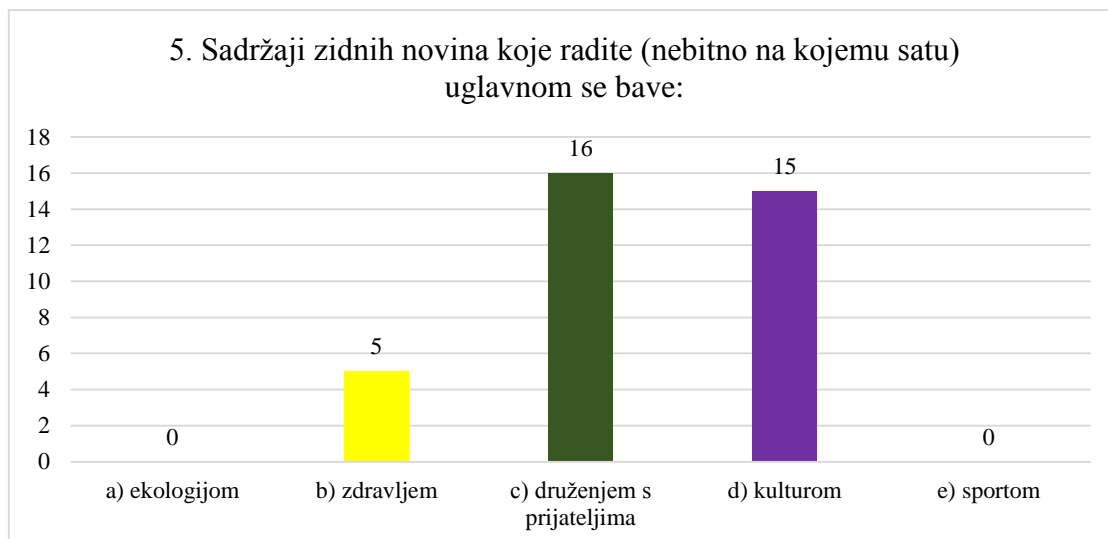
Slika 127. 2. pitanje ankete za učenike OŠ „Ivan Goran Kovačić“

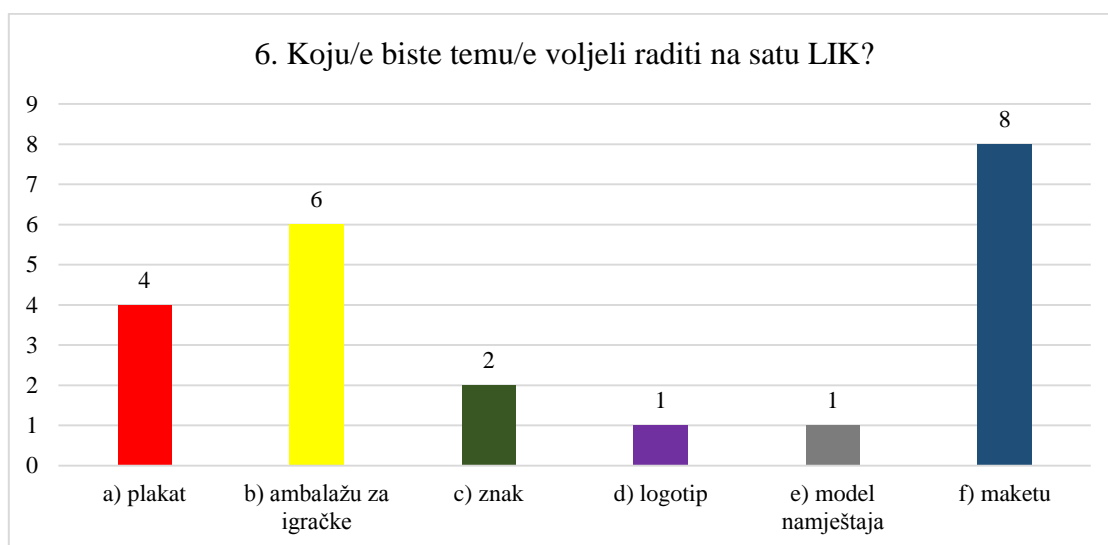
Slika 128. 3. pitanje ankete za učenike škole OŠ „Ivan Goran Kovačić“

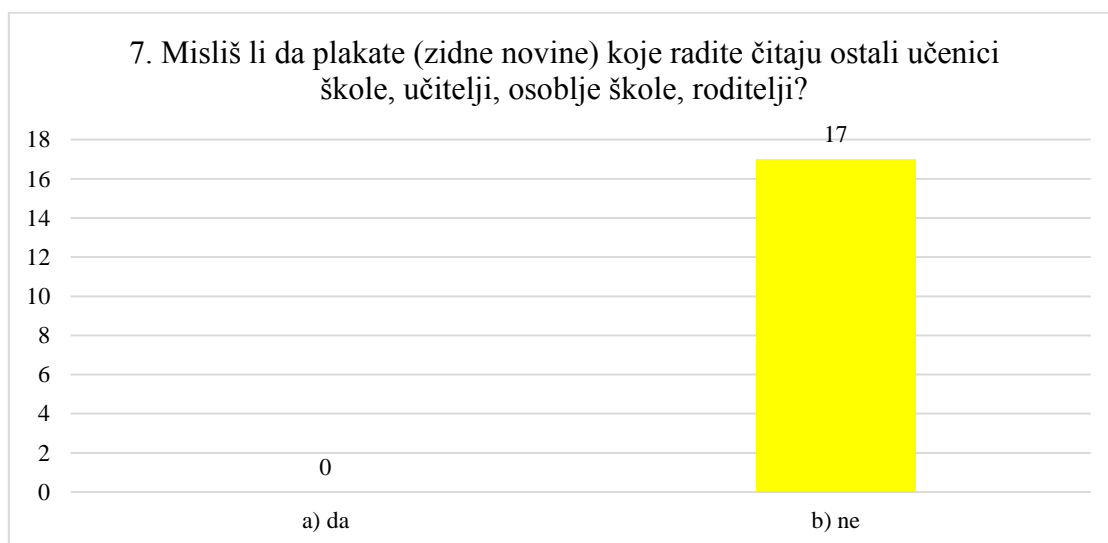
Slika 129. 4. pitanje ankete za učenike OŠ „Ivan Goran Kovačić“

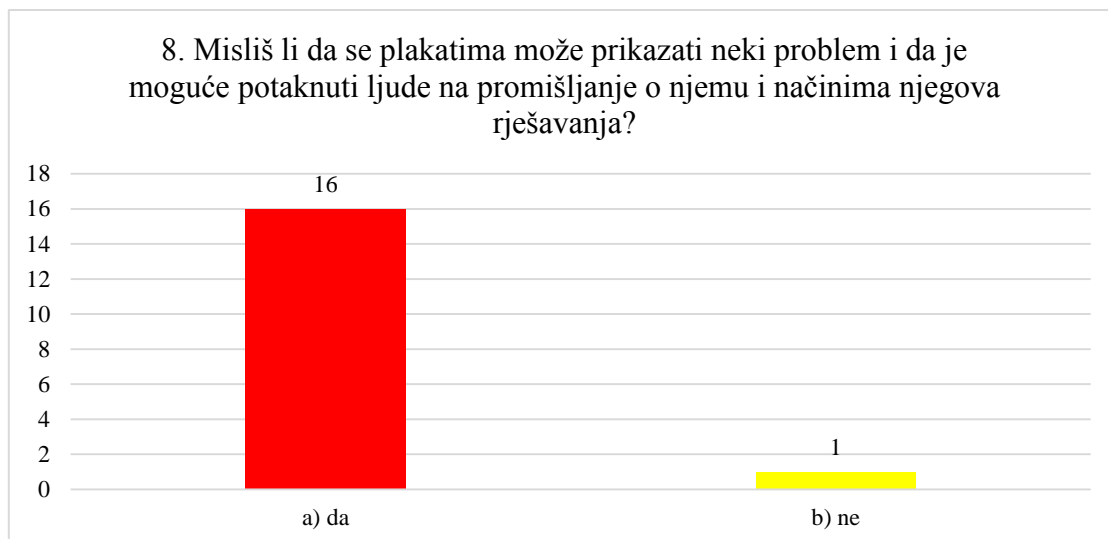
Slika 130. 5. pitanje ankete za učenike OŠ „Ivan Goran Kovačić“

Slika 131. 6. pitanje ankete za učenike OŠ „Ivan Goran Kovačić“

Slika 132. 7. pitanje ankete za učenike OŠ „Ivan Goran Kovačić“

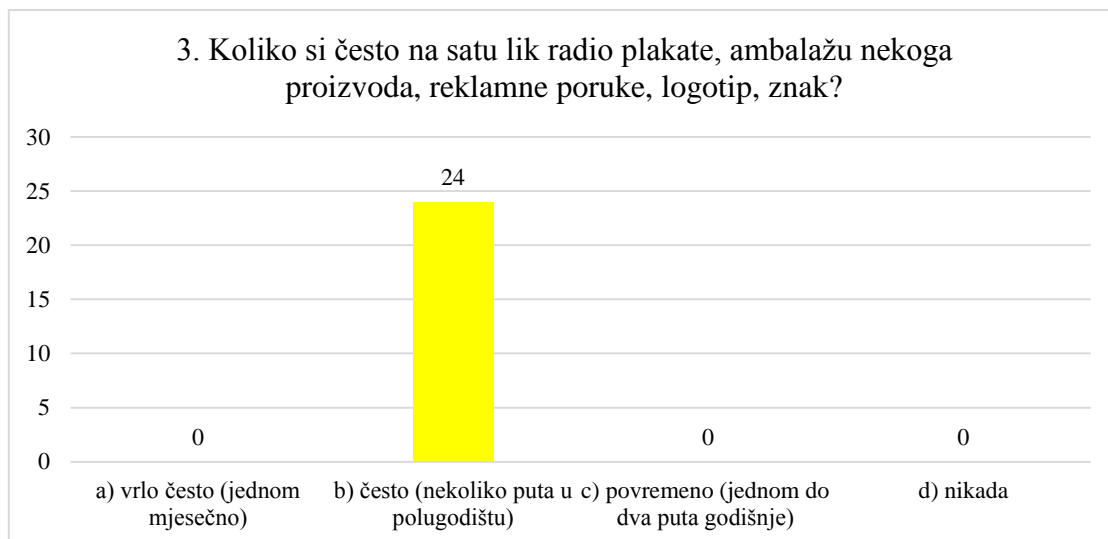
Slika 133. 8. pitanje ankete za učenike OŠ „Ivan Goran Kovačić“

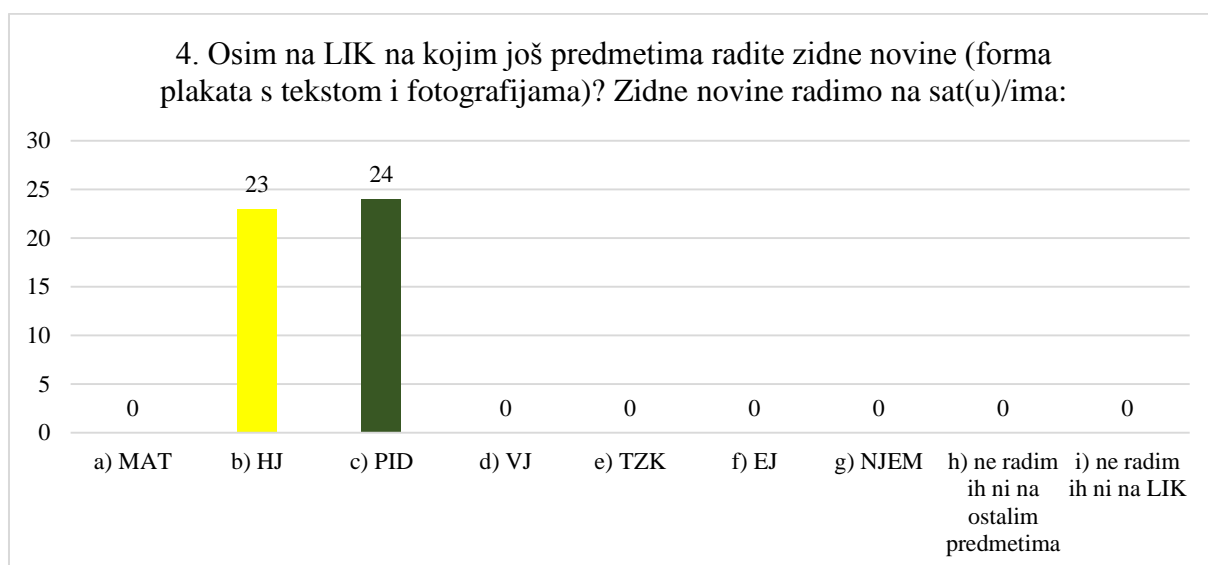
Slika 134. 1. pitanje ankete za učenike OŠ „Hugo Badalić“

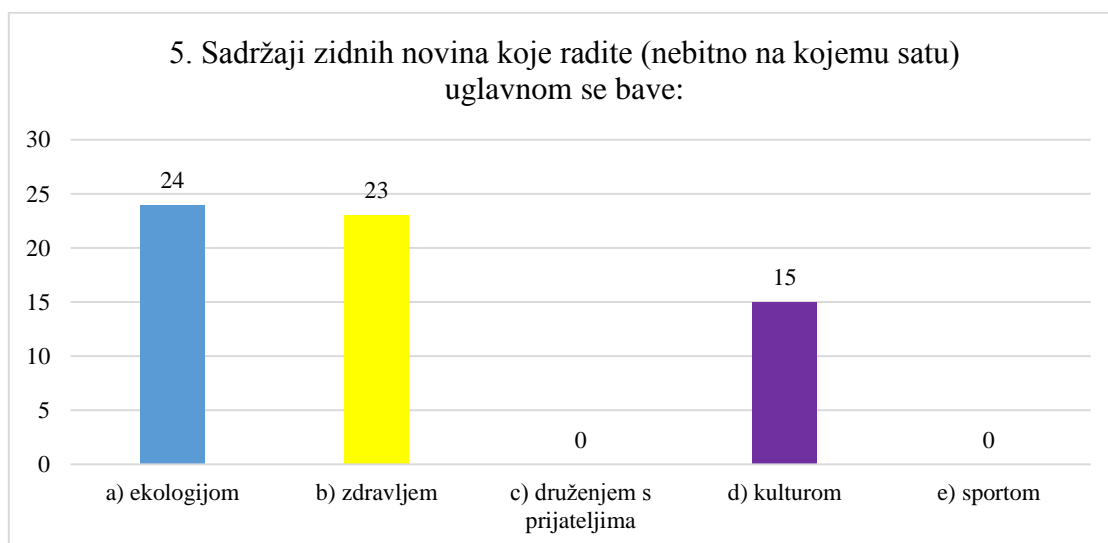
Slika 135. 2. pitanje ankete za učenike OŠ „Hugo Badalić“

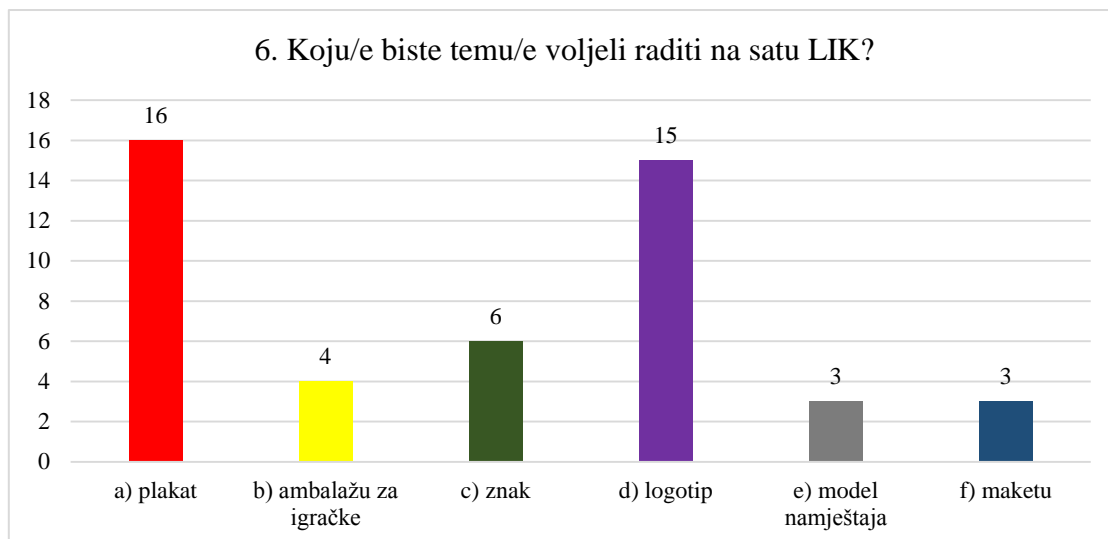
Slika 136. 3. pitanje ankete za učenike OŠ „Hugo Badalić“

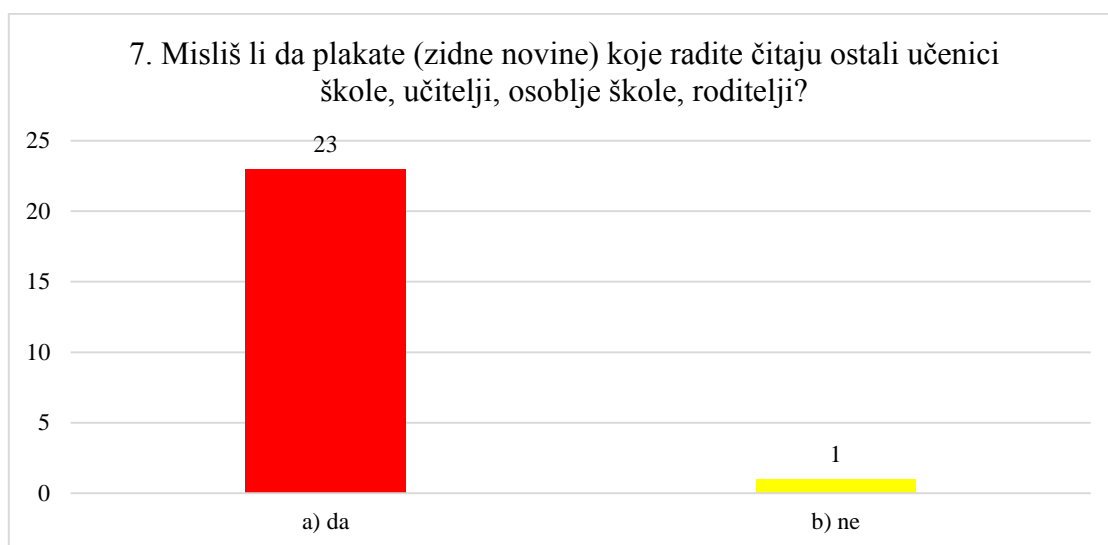
Slika 137. 4. pitanje ankete za učenike OŠ „Hugo Badalić“

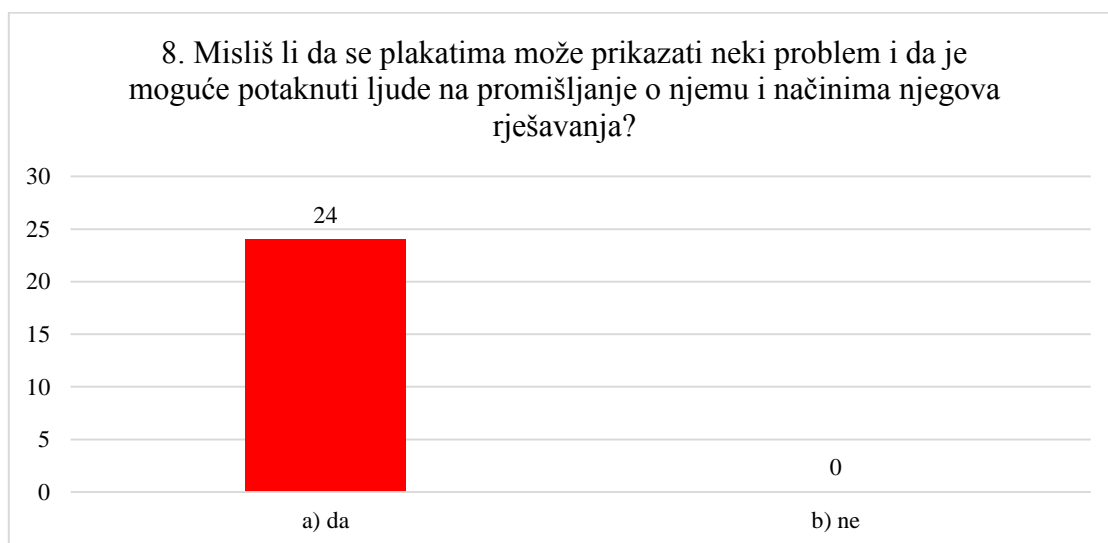
Slika 138. 5. pitanje ankete za učenike OŠ „Hugo Badalić“

Slika 139. 6. pitanje ankete za učenike OŠ „Hugo Badalić“

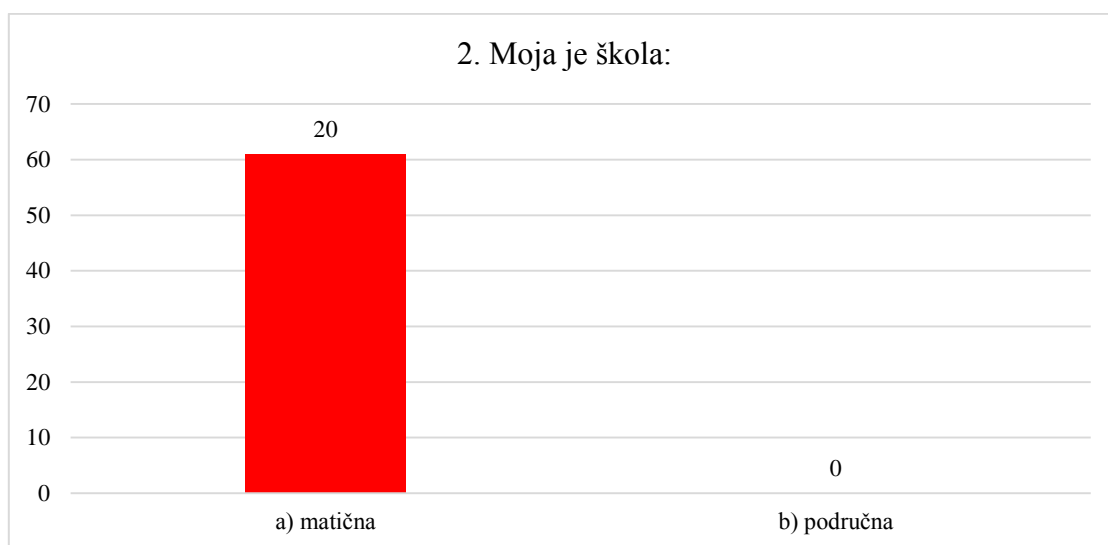
Slika 140. 7. pitanje ankete za učenike OŠ „Hugo Badalić“

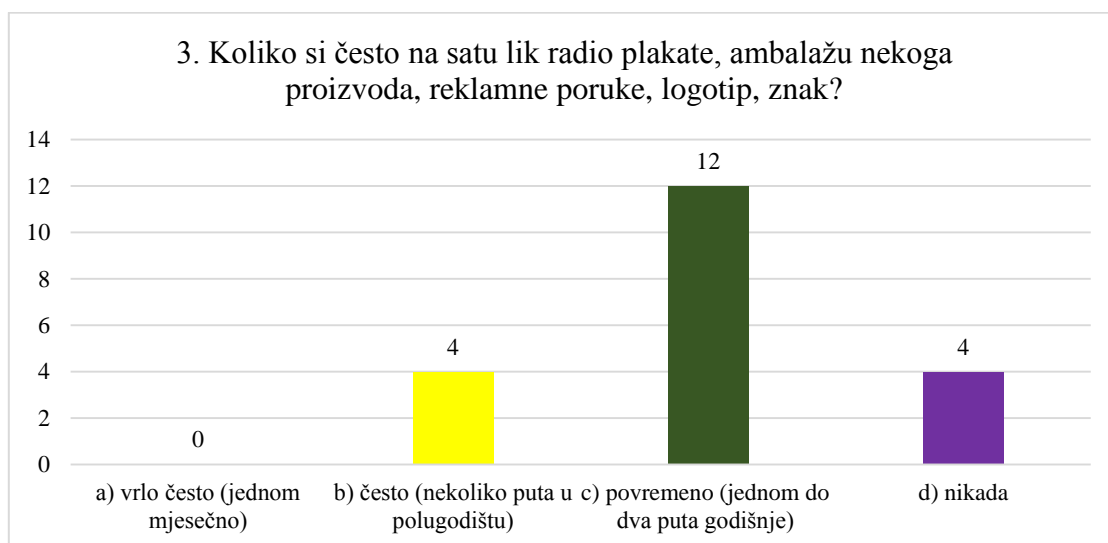
Slika 141. 8. pitanje ankete za učenike OŠ „Hugo Badalić“

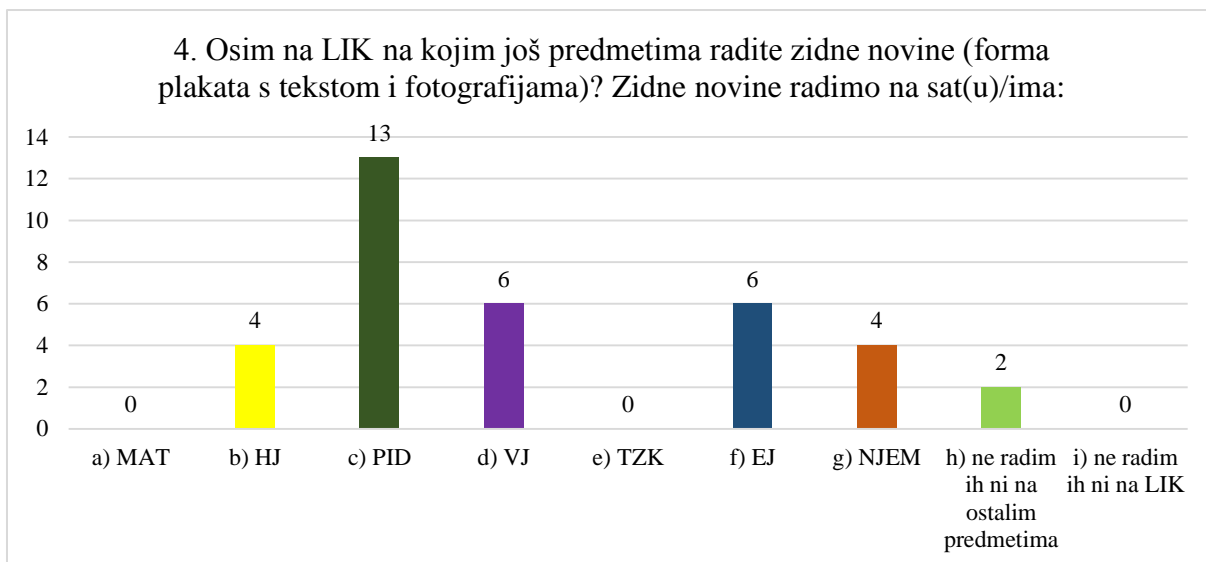
Slika 142. 1. pitanje ankete za učenike OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

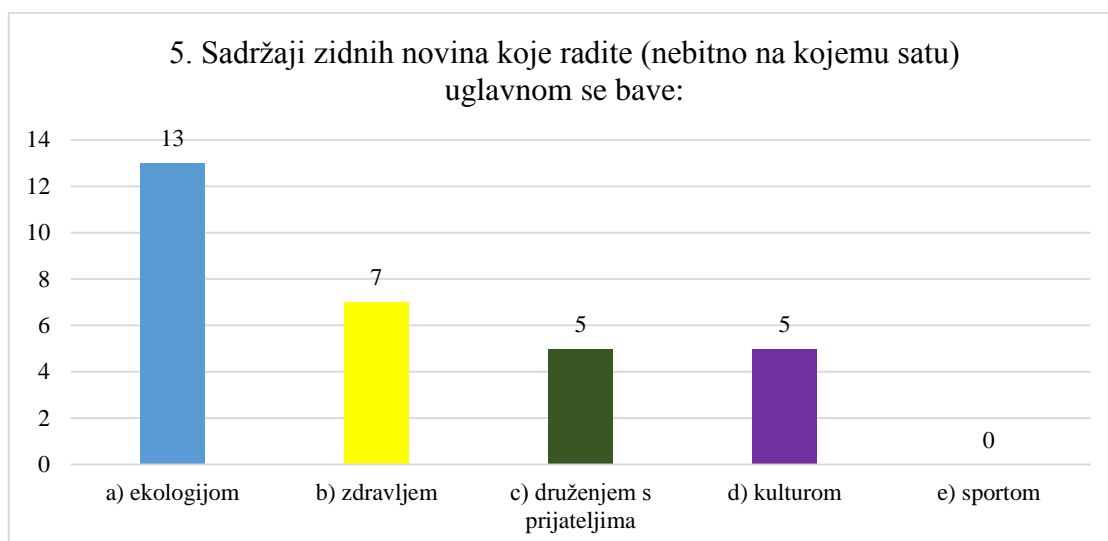
Slika 143. 2. pitanje ankete za učenike OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

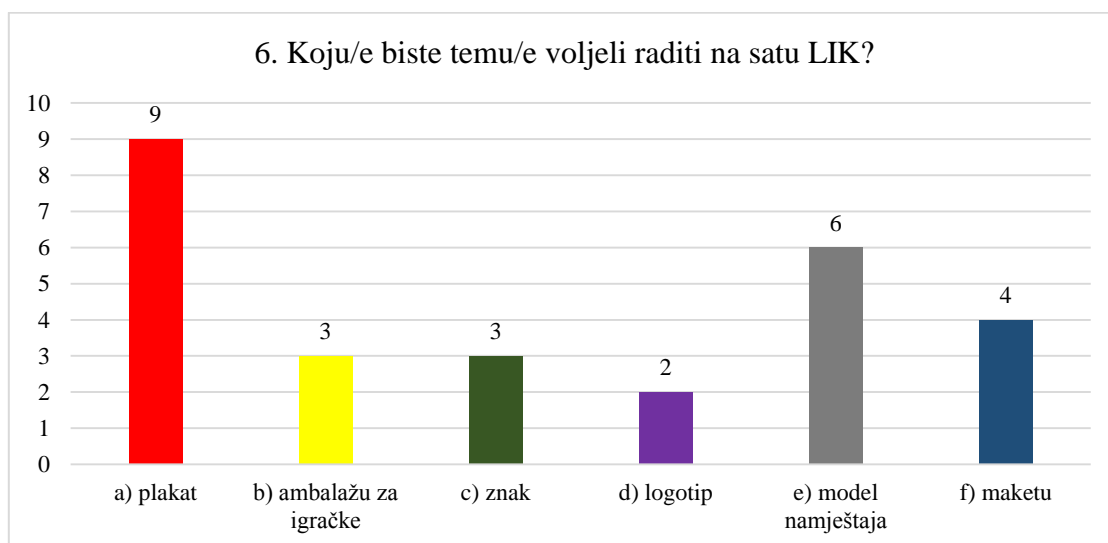
Slika 144. 3. pitanje ankete za učenike OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

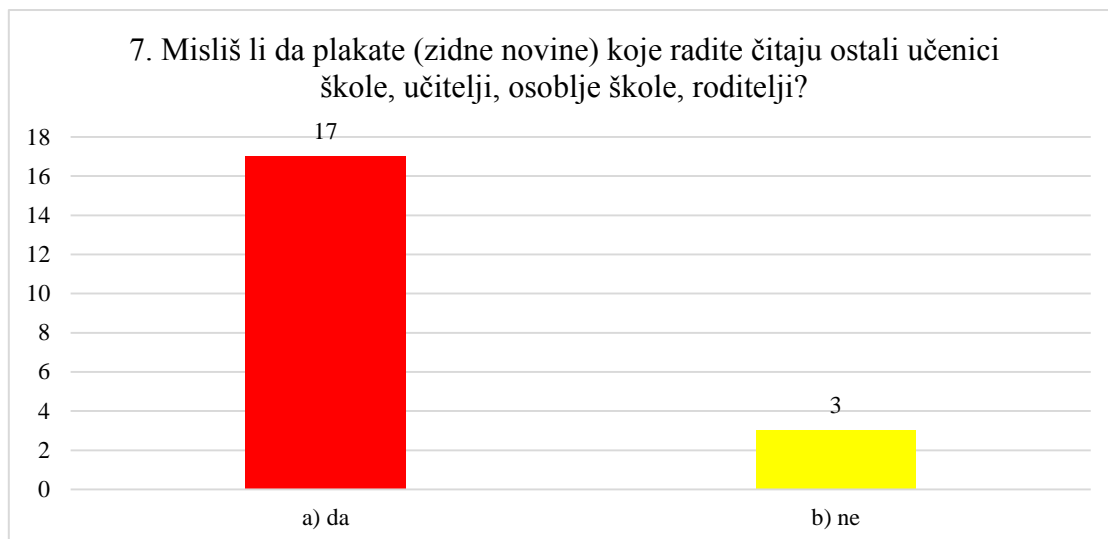
Slika 145. 4. pitanje ankete za učenike OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

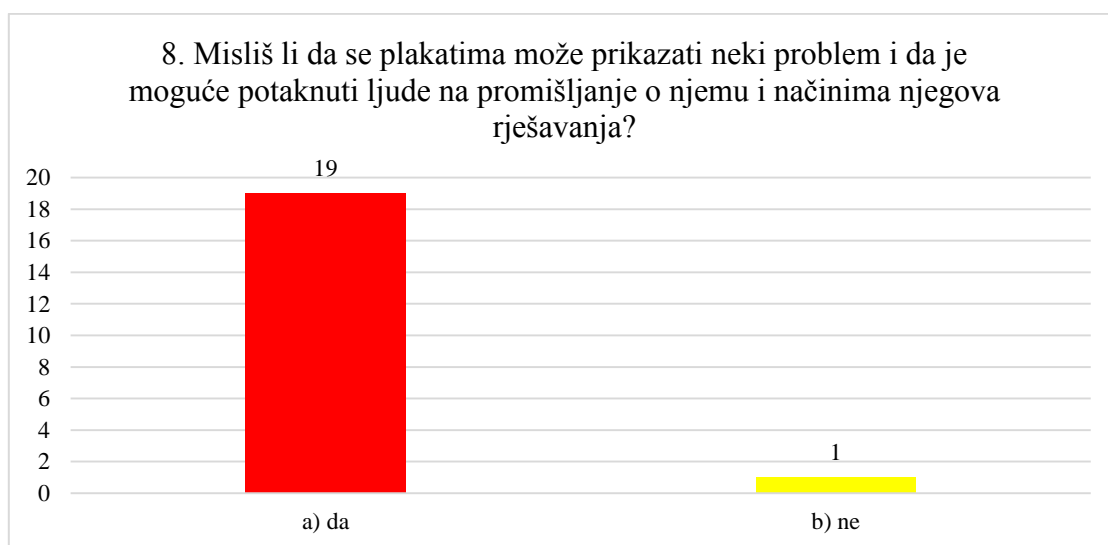
Slika 146. 5. pitanje ankete za učenike OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

Slika 147. 6. pitanje ankete za učenike OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

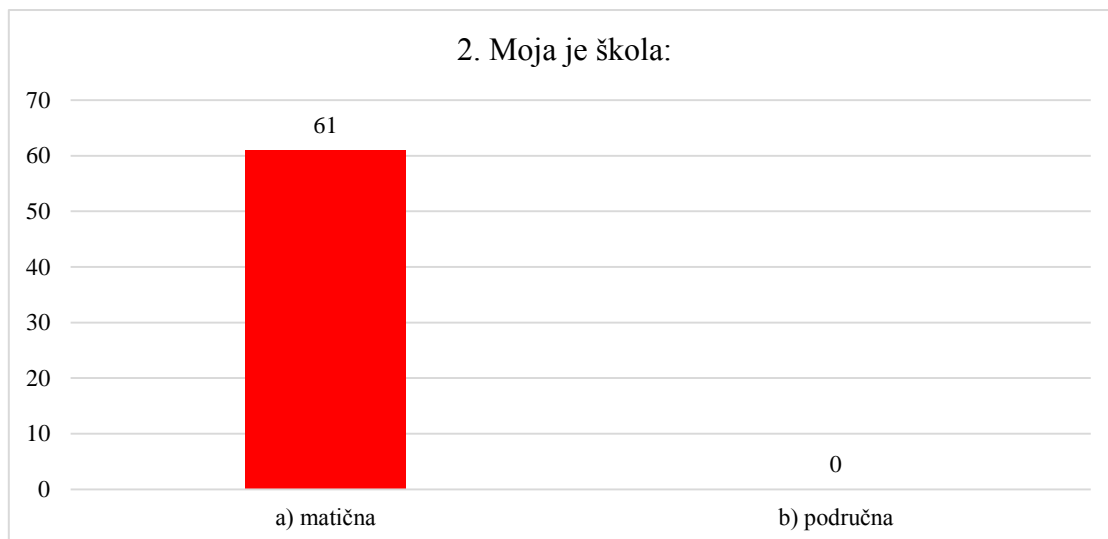
Slika 148. 7. pitanje ankete za učenike OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

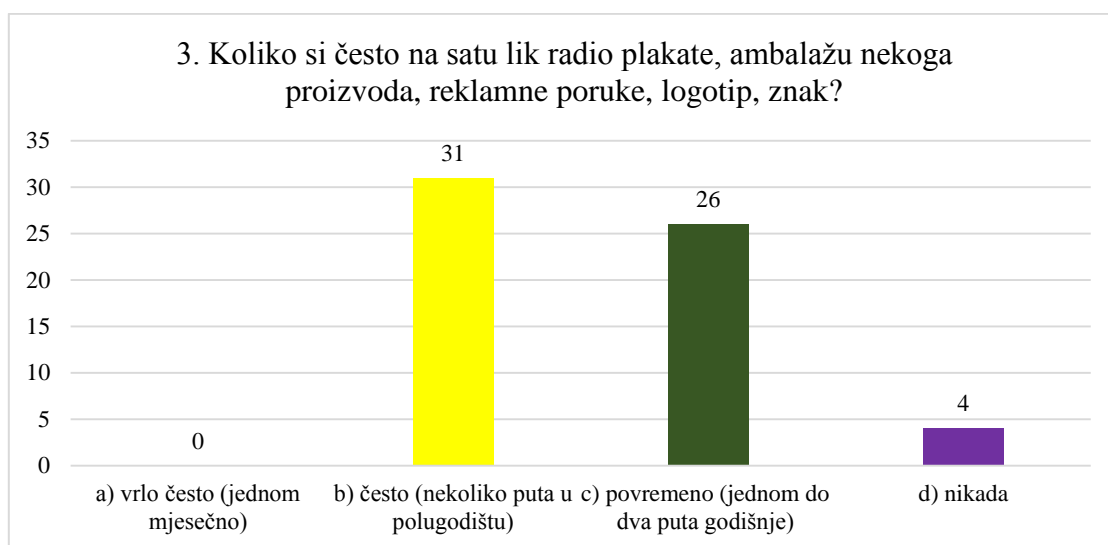
Slika 149. 8. pitanje ankete za učenike OŠ „Antun Mihanović“ Slavonski Brod

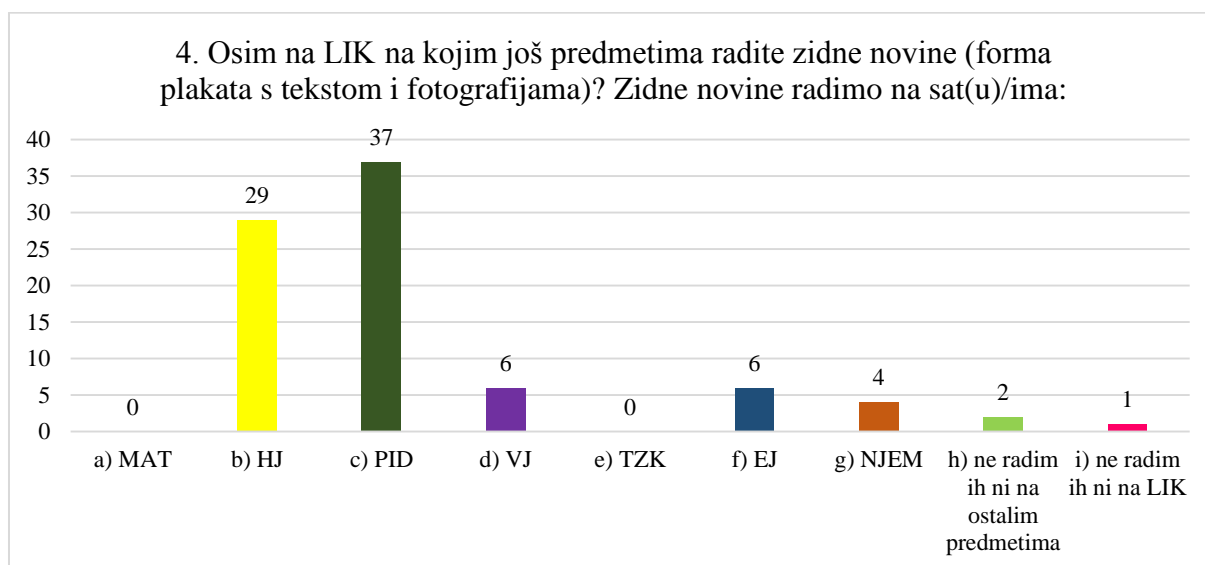
Slika 150. zajednička analiza 1. pitanja

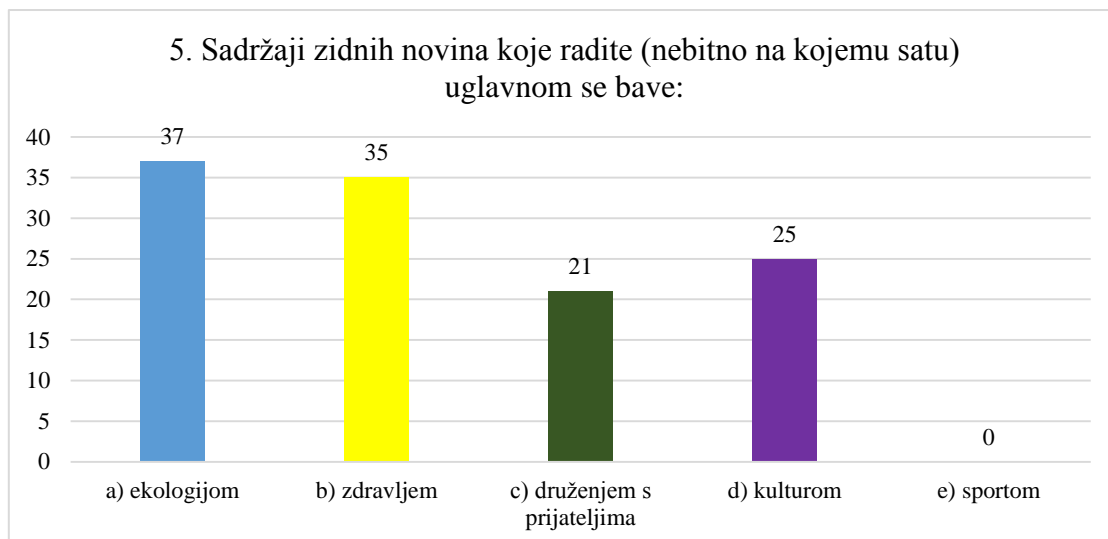
Slika 151. zajednička analiza 2. pitanja

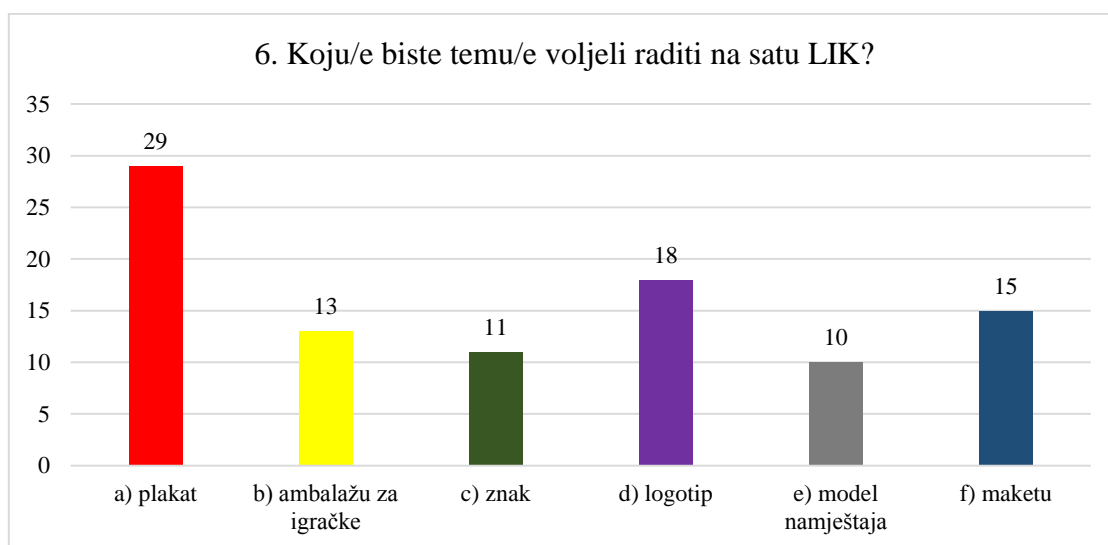
Slika 152. zajednička analiza 3. pitanja

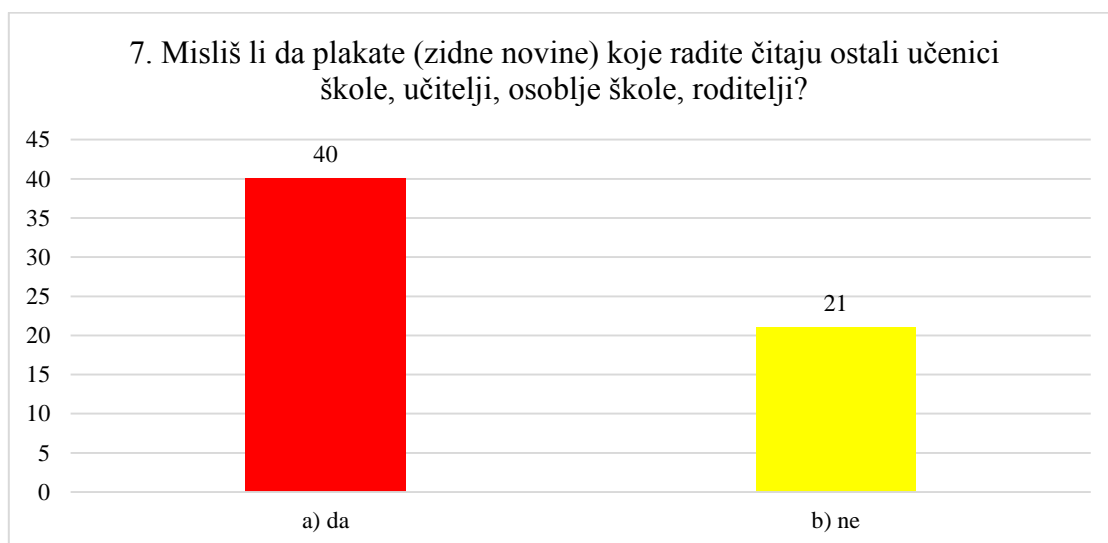
Slika 153. zajednička analiza 4. pitanja

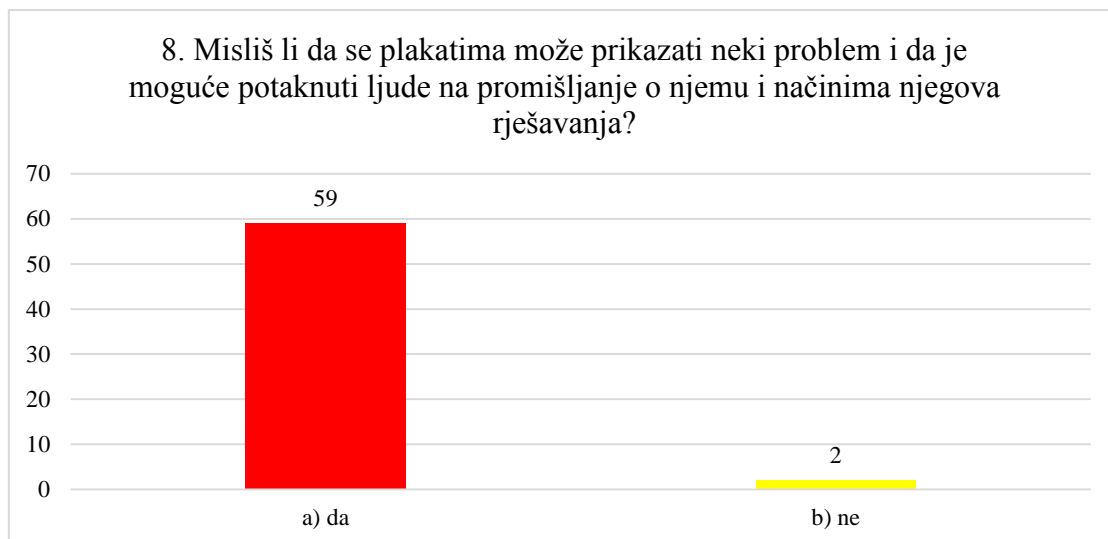
Slika 154. zajednička analiza 5. pitanja

Slika 155. zajednička analiza 6. pitanja

Slika 156. zajednička analiza 7. pitanja

Slika 157. zajednička analiza 8. pitanja

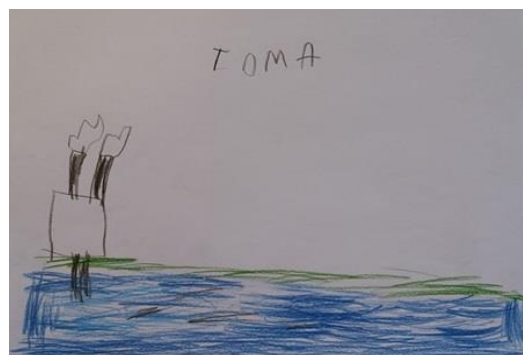
Slika 158. crtež „Zlatni cekin“ (1)

Slika 159. crtež „Zlatni cekin“ (2)

Slika 160. crtež „Zlatni cekin“ (3)

Slika 161. crtež „Zlatni cekin“ (4)

Slika 162. crtež „Zlatni cekin“ (5)

Slika 163. crtež „Zlatni cekin“ (6)

Slika 164. crtež „Zlatni cekin“ (7)

Slika 165. crtež „Zlatni cekin“ (8)

Slika 166. crtež „Zlatni cekin“ (9)

Slika 167. crtež „Zlatni cekin“ (10)

Slika 168. crtež „Zlatni cekin“ (11)

Slika 169. „Posavska Hrvatska“

Nikolina Odobašić, 2018.

Na mladima ostaje ovaj Brod

Usudila bih se reći da Slavonski Brod zaista prolazi kroz težak period ekoloških mikrokatastrofa koje u privatnim svjetovima Brođana rezlutiraju teškim makrokatastrofama. Osim smrdljivog zraka koji je teško ignorirati, dok se sunce još nije ni podignulo koliko može, dok idete u školu u Tvrđavi, točno prekoputa Save blješte reflektori rafinerije i tim prizorom tjera strah u kosti dok radimo ono neizbježno – dišemo. Moja se majka tu i tamo sjeti požaliti se da im u bolničku ljekarnu kemoterapije, koje su prije stizale u malenim kutijicama i izazivale prirodnu ljudsku znatiželju o nesretnom sugrađaninu, sada stižu u planinama kartonskih kutija. Dok nas uvjeravaju da je voda za piće, a zrak dovoljno dobar da ne bježimo glavom bez obzira, pitamo se tko je ovdje lud. I imamo li, takvi istrovan, još snage pokrenuti grad barem koračić unaprijed.

Slika 170. esej Nikoline Odobašić (1)

Imam čast poznavati izvanrednu Brođanku, Ivu Odorčić, koja me svakim našim, najčešće nenadanim susretom, nanovo sasvim uvjeri da nezatrovanog života u Brodu ima. Ima tragova onog pravog, konstruktivnog, mladenačkog duha koji pokreće nove generacije da žive kulturu grada, koji ne da ju ruše, neutemeljeno kritiziraju, ili, najgore od svega, ignoriraju njezino postojanje uz mirnoću koju pruža lažna misao da nam kultura ne treba da bismo bili živi. Ovo vrijeme i prostor to zahtijevaju od nas. Iva je studentica 5. godine Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, dislociranom studiju u Slavonskom Brodu, na učiteljskom studiju. Kroz razgovore s njom uvijek se provlačila tendencija za interdisciplinarnim pristupom u radu s djecom, i to najprije kroz umjetnost. Provodila je svoje studentske dane radeći u Kazališno-koncertnoj dvorani Ivane Brlić Mažuranić, što joj je vjerojatno pomoglo u održavanju *kulturne kondicije*, jer je KKD sigurno jedno od glavnih

Slika 171. esej Nikoline Odobašić (2)

žarišta kulture u gradu. Osim toga, smatram da najprije možete prodrijeti do onih kojima znanje treba prenijeti upravo radom u kojemu najviše uživete i za koje točno znate zašto radite. Njezin diplomski rad pod mentorstvom dr. art. Marka Šošića „Učenički radovi grafičkoga dizajna i njihova povezanost s rješavanjem problema društvene zajednice“ bavi se područjem likovne kulture, a autorica ga vješto povezujući pedagoškim metodama s osnovnim egzistencijalnim pitanjima dovodi do razine prave aktivne umjetnosti. Stoga je, prigodno, na Međunarodni dan rijeka 14. ožujka 2018. godine otvorena izložba dječjih radova u Galeriji umjetnina grada Slavenskog Broda. Kombiniranim tehnikama, prigodnim za osnovnoškolce, učili su se osnovama grafike, ali i pristupu pisanoj riječi u apelativnoj službi. Djeca su sama smišljala naslove svojih plakata, stvarali radove iz vlastitih doživljaja prirode.

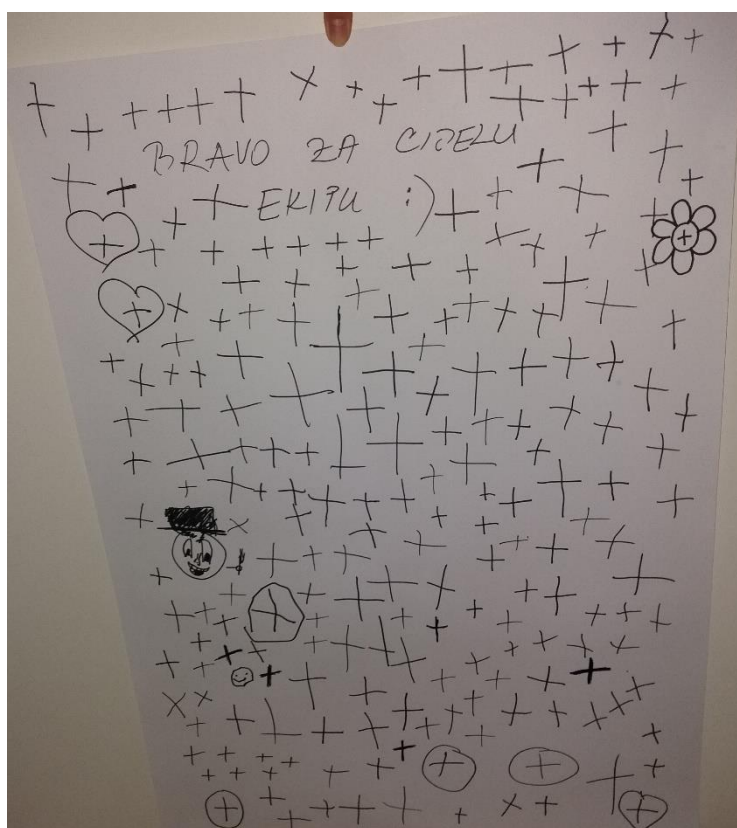
Slika 172. esej Nikoline Odobašić (3)

Moderna je likovna umjetnost dječju viziju svijeta uzela kao svojevrsni manifest kojim je služila pri bijegu od svih konvencija racionalnog uma koji je izmislio ratove, oružje, hladne metalne strojeve za uništenje ljudi i proizvodnju novca. Ponekad nam je zaista potrebno vraćanje u dječju perspektivu koja je naivna, naizgled jednostavna, a zapravo duboko intuitivna i iskrena u svojoj formi, koliko i u svojem sadržaju. Zeleno drveće, plave vode. Dječje su oči lišene poznavanja teorije visoke umjetnosti ili filozofskih pravaca koji automatski nameću svoje poetike. Dječje su oči tu da nam još jednom ukažu na to koliko smo mi izgubljeni u brojanju računa i strahu od smrti. Jer, uz ovakvu politiku još će mnogi doživjeti svoje male, intimne makrokatastrofe i opraštati se od ljudi koji nemaju duboke bore na licu, koji su samo disali zrak koji nisu mogli izbjeći. Zato nam treba doza dječjeg racia, koji nam kaže – budale ste, volite to što imate, ne gledajte profit i *živite* dok možete. Sv. Franjo je u svojoj bezvremenskoj *Pjesmi stvorova* temeljito naglasio svaki segment prirode, dajući nam doznanja da su nam dragocjeni i Zvijezde sestre, i Vjetar brat ili sestrica Voda - “ona je korisna, ponizna, draga i čista”...

Slika 173. esej Nikoline Odobašić (4)

Iva je izložbom uspjela dobiti i određeni komadićak medijske pažnje. No najbitnije je djeci ostaviti kvalitetnu misao u nasljeđe, a nama koji dođemo posjetiti izložbu malo nade u kvalitetne pedagoge i ljude koji će odgajati odgovorne, ali radoznale, kreativne i društveno angažirane mlade ljude. Danas je zaista popularno biti ideološki, ili blaže- idejno/filozofski, angažiran umjetnik, a ova djeca su pokazala kako je najčistija ideja ona univerzalna, njegovanje prirode i živog bića u ljubavi. Smatram da je važno djecu od malena učiti kako se izražavati u javnom prostoru, kako taj prostor osigurati (trebao bi biti temeljno pravo, trebali bismo imati slobodu govora) i kojim postupcima se služiti. Ukratko, kako prenijeti poruku, javno i odgovorno komunicirati. Ako se to dogodi, ako ih uspijemo tome naučiti, imat ćemo svjetlu budućnost grada jer Brod ostaje upravo na njima. A onda nema straha, brige...neće biti ni planina kutija kemoterapije.

Slika 174. esej Nikoline Odobašić (5)

Slika 175. hamer za evidenciju posjećenosti

LITERATURA

Brešan, D. (2006). „Likovni pojmovnik. Priručnik likovnih pojmova i reprodukcija za osnovnu i srednju školu“. Zagreb: Naklada Ljevak d.o.o.

Damjanov, J. (2008). „Likovna umjetnost 1. Udžbenik za gimnazije, srednje strukovne i umjetničke škole“. Zagreb: Školska knjiga.

Damjanov, J. (2008). „Likovna umjetnost 2. Udžbenik za gimnazije, srednje strukovne i umjetničke škole“. Zagreb: Školska knjiga.

Damjanov, J. (2001). „Vizualni jezik i likovna umjetnost“. Zagreb: Školska knjiga.

Grgurić, N., i Jakubin, M. (1996). „Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje.“ Zagreb: Educa.

Huzjak, M. (2008). „Učimo gledati 1-4. Priručnik za nastavnike“. Zagreb: Školska knjiga.

Janson, H. W. i Janson, A. F. (2003). „Povijest umjetnosti 5. dopunjeno izdanje“. Varaždin: Stanek d.o.o.

Tanay, E. R. i Kučina V. (1995). „Tehnike likovnog izražavanja od olovke do kompjutora“ Zagreb: Naklada Zakej d.o.o.

Tomiša, M i Milković, M. (2013). „Grafički dizajn i komunikacija.“ Varaždin: Veleučilište u Varaždinu.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/plakat.htm>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

<http://www.internationalposter.com/about-poster-art/a-brief-history-of.aspx>, pribavljeno 22. siječnja 2018.

<https://www.avantgarde-museum.com/hr/museum/kolekcija/umjetnici/ivana-tomljenovic-meller~pe4529/>, pribavljeno 10. svibnja 2018.

<https://www.bauhaus100.de/en/past/teaching/>, pribavljeno 5. svibnja 2018.

<http://dizbi.hazu.hr/object/30654>, pribavljeno 5. lipnja 2018.

<http://www.galerijadivila.hr/hr/autori/ivan-picelj.html>, pribavljeno 29. travnja 2018.

<http://dizajn.hr/blog/profil-boris-bucan/>, pribavljeno 30. travnja 2018.

<http://www.ulupuh.hr/hr/straniceclanova.asp?idsekcije=3&idclana=233>, pribavljeno 29. travnja 2018.

<https://www.bauhaus100.de/en/past/people/students/ivana-tomljenovic/>, pribavljeno 5. svibnja 2018.

<http://www.mgz.hr/hr/izlozbe/ivana-tomljenovic-meller---zagrepcanka-u-bauhausu,218.html>, pribavljeno 10. svibnja 2018.

<https://mirkoilic.com/about/>, pribavljeno 10. veljače 2018.

<http://www.adris.hr/odnosi-s-javnoscu/zaklada-adris/o-zakladi/tijela-zaklade/zivotopisi/davor-bruketa-zivotopis/>, pribavljeno 29. travnja 2018.

<http://2017.fantastic-zagreb.com/igor-hofbauer/>, pribavljeno 29. travnja 2018.

<http://bruketa-zinic.com/hr/o-nama/>, pribavljeno 29. travnja 2018.

http://www.voda.hr/sites/default/files/pdf_clanka/hv_73_2010_263_tropan.pdf, pribavljeno 30. travnja 2018.

https://www.unicef.hr/70_godina_zajedno/, pribavljeno 2. svibnja 2018.

<https://www.unicef.hr/glas-djece/>, pribavljeno 2. svibnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/bigdjpla.htm>, pribavljeno 30. travnja 2018.

<http://wt.foozos.hr/odsjek-za-umjetnicka-podrucja/goran-kujundzic>, pribavljeno 2. svibnja 2018.

<https://www.pinterest.com.au/pin/567031409324670491>, pribavljeno 30. travnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images2/chere2.GIF>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images2/chere1.gif>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images2/lotrek2.jpg>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images22/Krizman.jpg>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images22/IvanPicelj.gif>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images22/Bum1.jpg>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images22/Ljubicic.jpg>, pribavljeno 20. siječnja 2018.

<https://mornarius.wordpress.com/2011/02/12/bauhaus-estetika-cistih-linija/ivana-tomljenovic-meller/>, pribavljeno 30. travnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images%2021/otpad2.jpg>, pribavljeno 3. svibnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images%2021/otpad1.jpg>, pribavljeno 3. svibnja 2018.

<http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images%2021/otpad4.jpg>, pribavljeno 3. svibnja 2018.

https://images.complex.com/complex/image/upload/c_limit,w_680/fl_lossy,pg_1,q_auto/just-do-it-hed-2013_bd4hzj.jpg, pribavljeno 2. svibnja 2018.

<http://www.cmhrenault.co.za/wp-content/uploads/2015/05/passion-for-life-300x200.jpg> ,
pribavljeno 2. svibnja 2018.

